

Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013.

**'Tematikus turisztikai programok szervezése
a Körösök Völgyében'
HURO/0901/241/2.1.3.**

BÉKÉS-ARAD KÖZÖS TURISZTIKAI MARKETINGSTRATÉGIA 2011 – 2018

Főpályázó:
Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás

Partnerek:
**Körösök Völgye Natúrpark Egyesület;
Kis- és Középvállalkozások Romániai Nemzeti Tanácsának
Aradi Kirendeltsége**

Békéscsaba, 2011.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	4
I.1. A turisztikai marketingstratégia szükségessége.....	4
I.2. A HURO/0901/241/2.1.3 - „Aktív túrák” című projekt bemutatása.....	5
I.2.1. A projekt céljai, hatásai.....	6
I.3. A közös turisztikai marketingstratégia célja.....	8
II. A projekt által érintett célterület helyzetelemzése.....	11
II.1. A Közép-Békési Centrum működése, bemutatása	11
II.2. Körösök Völgye Natúrpark Egyesület.....	13
II.3. A hazai turizmus trendje, kiemelten a Közép Békés Centrum (KBC) térségének gazdasági környezete, természeti és kulturális életének helyzete.....	17
II.3.1. Békés megye SWOT elemzése.....	18
II.3.2. A Közép-Békési Centrum turisztikai helyzetének bemutatása SWOT analízissel. .	22
II.4. A Közép-Békési Centrum természeti és kulturális adottságai.....	25
II.4.1. Békéscsaba.....	32
II.4.2. Gyula.....	42
II.4.3. Békés	51
II.4.4. Általános megállapítások	60
II.5. Arad megye természetrajza, kultúrtörténete és adottságai.....	61
II.5.1. Földrajzi adatok.....	61
II.5.2. Főbb turisztikai desztinációk	63
II.5.3. Turizmusformák Arad megyében - természetes és alkotott értékek vonatkozásában	64
II.5.4. Arad megye SWOT-analízise.....	67
II.5.5. Arad város turisztikai adottságai, fejlesztési tervei	70
II.5.6. A térség megközelíthetősége.....	77
II.6. A jelenleg elérhető aktív turisztikai lehetőségek a KBC területén és Arad megye környékén.....	79
III. A marketingstratégia illeszkedése a térségi, és települési stratégiákhoz.....	83
III.1. Közép-Békési Centrum tagvárosainak fejlesztési koncepciói.....	84
III.1.1. A Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-Gazdasági Programja.....	85
III.1.2. A Körösök Vidéke fenntartható vidékfejlesztése.....	86
III.1.3. Békéscsaba stratégiai célkitűzései.....	88
III.1.4. Gyula stratégiai célkitűzései.....	91
III.1.5. Békés stratégiai célkitűzései.....	92
IV. Az aktív turisztikai programcsomagok bemutatása.....	93
IV.1. Turisztikai útvonalak Közép-Békésben.....	94
IV.2. Turisztikai útvonalak Arad megyében.....	103

IV.2.1. A Maros-völgye	103
IV.2.2. Zarándi hegység.....	104
IV.2.3. Fehér-Körös.....	106
IV.2.4. Béli-hegység.....	108
IV.2.5. Arad és környéke.....	109
V. Az 'Aktív Túrák' című projekt marketingkommunikációjának alapjai.....	110
V.1. A projekt SWOT analízise.....	110
V.2 Az 'Aktív Túrák' projektben kialakításra kerülő turisztikai programok marketingtevékenységének céljai, módszerei.....	114
V.3. Marketingkommunikáció az 'Aktív Túrák' című projektre vonatkozóan.....	127
V.3.1. Célcsoportok – célpiac – pozicionálás: élményszerző kalandok és aktív wellness	130
V.3.2. Marketingkommunikációs eszközök a projektidőszakra vonatkozóan.....	140
V.3.3. További, lehetséges marketing-csatornák a fenntartási időszakra.....	143
V.3.4. Humán-erőforrás igény a projekt időszakra és a fenntartási időre.....	145
VI. Az egyes aktív turisztikai útvonalaknak a tervezett költségvetése, piaci árazása.....	146
VII. Befejezés.....	147
Melléklet - A programcsomagokat bemutató kiadványok, honlap, roll-up plakátok arculati tervei.....	149
Jelen Békés-Arad közös turisztikai marketingstratégia tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.....	149

I. Bevezetés

I.1. A turisztikai marketingstratégia szükségessége

A Békés és Arad megyékben meghatározó tájképi jelentőséggel bíró Körösök völgye, a kapcsolódó természeti értékekkel – a Maros, a Zarándi hegyek, Arad és környéke, sem Magyarországon, sem Romániában nem, vagy meglehetősen csekély mértékben értékelték megfelelően turisztikai szempontból. E probléma megoldására igyekszik választ adni jelen turisztikai marketingstratégia, azzal a céllal, hogy a két megye természeti értékeit, az aktív szabadidő-eltöltést, a természet által nyújtott turisztikai lehetőségeket megismertesse és népszerűsítse a helyi lakosság és az ideérkező turisták körében.

Békés megyében már jelentős beruházások történtek, létesítmények épültek az aktív turizmus kiszolgálására, azonban a gyakorlati megvalósítás, a kiépített infrastruktúrára alapuló turisztikai lehetőségek kínálata, programok szervezése és kiajánlása még hiányt szenved.

Arad megye turisztikai lehetőségei – a Zarándi-, a Béli-, a Gajna-hegyvidékein, a Fehér-Körös és a Maros völgyében, a Ménési borvidéken, valamint Arad környékén található túraútvonalak – az információhiány miatt nehezen elérhetőek.

Jelen marketingstratégia a helyzetkép felvázolását követően megfogalmazza azon irányelveket és lehetőségeket, amelyek lehetővé teszik a két megyében az aktív túraprogramok szervezését, kommunikálását, lebonyolítását, egyrészt ösztönzést adva a turizmussal foglalkozó szervezeteknek a tágabb kínálat bevezetéséhez, természeti értékeink, és a belföldi turizmus népszerűsítéséhez, másrészt meghatározva azon marketingeszközöket, amelyekkel a helyi lakosság és az ideérkező turisták megszólíthatók.

A stratégia része a Magyarország-Románai Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében támogatott '*Tematikus turisztikai programok szervezése a Körösök Völgyében*' (HURO/0901/241/2.1.3. – *Active Tours*) című projektnek. A marketingtevékenység a projekt nélkülözhetetlen eleme, a térség megfelelő kommunikálása, ismertségének növelése és imázs-építése érdekében.

I.2. A HURO/0901/241/2.1.3 - „Aktív túrák” című projekt bemutatása

A Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás a Körösök Völgye Natúrpark Egyesülettel, valamint a Romániai Kis- és Középvállalkozások Nemzeti Tanácsának Aradi Kirendeltségével partnerségben 2010. november 1-jén kezdte meg a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében támogatott, *’Tematikus turisztikai programok szervezése a Körösök Völgyében’* című (HURO/0901/241/2.1.3.) projektjét.

A vezető partner, a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás tevékenységének célja a három tagtelepülés - Békéscsaba, Gyula és Békés - és az általuk közrefogott Közép-Békési Centrumtárság (KBC) társadalmi-gazdasági, kulturális fejlődésének előmozdítása, ennek érdekében összehangolt területfejlesztési politika érvényesítése, közös területfejlesztési programok kialakítása, végrehajtása. A három település egyik közös fejlesztési iránya a turizmus, a térség kulturális és természeti adottságainak bázisán, amihez a támogatott projekt nagy lendületet ad, mivel a projekt célja, hogy a Körösök-völgye a belföldi és külföldi túrázók körében ismert és népszerű aktív turisztikai úticéllá váljon - a természeti és környezeti fenntarthatóságot figyelembe vevő szervezéssel és koordinációval.

A közel 113.653 € (közel 32 millió Ft) összköltséggel, 5 % önerővel megvalósuló, projekt keretében tizenöt aktív turisztikai útvonal kerül feltárássra Arad és Békés megyékben, amelyek programcsomagokba szervezve, magyar, angol és román nyelvű kiadványokban, valamint a megújuló honlap oldalain népszerűsítik értékeinket és csalogatják térségünkbe a turistákat.

Az aktív turisztikai lehetőségek kínálatát egy sor eszköz beszerzésével biztosítjuk a projektben: két sárkányhajó, 12 túrakenu, 22 kerékpár, geocaching (ejtsd: geokésing) túrákhoz 9 GPS-készülék, 10 pár Nordic Walking túrabot szolgálja a széleskörű turisztikai programlehetőségeket. A 18 hónapig terjedő projekt (2010. november 1. – 2012. április 30.) további fontos eleme négy stég elhelyezése az Élővíz-csatornán, valamint egy stég biztosítása a Kettős-Körös Békés és Köröstarcsa közötti, gyakori túrázásra igénybe vett szakaszán. A

stégek a vízitúrák közben történő kikötéshez és kiszálláshoz biztosítanak megfelelő, és már régóta szükséges infrastruktúrát.

I.2.1. A projekt céljai, hatásai

Fő célként fogalmazandó meg az érintett négy város: Gyula, Békés, Békéscsaba és Arad szoros és elkötelezett együttműködése, annak érdekében, hogy a térség turisztikai fejlesztésével a belföldi és külföldi látogatók száma növekedjen.

A projektben kialakított programcsomagok kiajánlását a négy várost érintő közös turisztikai promóció révén kell megvalósítani, amellyel a térségek közötti partnerségi kooperáció is erősödik.

A túracsomagok kialakítása és az azokhoz kapcsolódó társult szolgáltatások a térség adottságaihoz alkalmazkodó fenntartható turisztikai fejlesztések támogatottságát kívánják szolgálni. A fenntartható fejlődés elve alapján a jelen igényeinek kielégítése olyan módon kell történni, hogy a jövő generáció is hasonló előnyökben részesedjen a lehetőségekből.

A több különböző programcsomag kialakításának egyik fő célja, hogy a térség példaértékű és turisztikai értékkel rendelkező bemutatóhelyeit, kulturális és aktív szabadidős attrakcióit felkarolja, azokat szervesen beépítse az útvonalába és amennyiben szükséges, a fejlesztéseket is támogassa.

A projekt átfogó céljai egyrészt a lakosság körében, másrészt a turizmus szektorban éreztetik hatásukat, mind a szolgáltatók részére (kínálat), mind az idelátogató turisták és helyi lakosok (kereslet) vonatkozásában.

A projekt megvalósulásával az eddigieknél vonzóbb kínálatot nyújtó térség turisztikai versenyképessége növekszik, ami – multiplikátor hatása révén – hozzájárul a települések gazdasági-társadalmi státuszának javításához, a térség népességmegtartó erejének növeléséhez.

A projekt általános céljai:

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

- Az ideérkező vendégek elégedettségének növelése a projektben kialakított turisztikai lehetőségek miatt,
- A térség turisztikai kapacitásának növelése a fenntarthatósági szempontok figyelembe vételével,
- A Körösök Völgye Békés és Arad megyéket érintő területein lévő természetes és speciális turisztikai attrakcióik szélesebb körű megismertetése, népszerűsítése,
- A kínálat bővítésével a tartózkodási idő meghosszabbítása, a szezonális csökkentése.

A projekt konkrét céljai azok, melyek a projekttevékenységek által megvalósulnak:

- Tematikus programok kínálatának növelése a minimum tizenöt Arad és Békés megyei aktív turisztikai programlehetőséggel,
- Speciális, a térséget, és a túraprogramokat bemutató honlapok kialakítása magyar, román és angol nyelveken, (www.kozepbekes.hu ,www.imm-arad.ro),
- A turisztikai programokat bemutató kiadvány elkészítése 15.000 példányban, magyar, román és angol nyelven,
- A két megyében 2-2 roll-up molinó készítése, amelyek a projekt eredményeit, valamint a két megye turisztikai értékeit mutatja be.
- A szabadidő aktív eltöltésének népszerűsítése, az ezt lehetővé tevő aktív turisztikai eszközök biztosítása (2 db sárkányhajó és 12 kenu evezőkkel, mentőmellényekkel, szállítójárművel; 22 kerékpár sisakkal; 9 GPS-készülék; 10 pár Nordic Walking túrabot),
- Öt stég elhelyezése az Élővíz-csatornán, valamint a Kettős-Körösön.

A projekt által az alábbi multiplikátor-hatások valósulhatnak meg:

- Helyi potenciálon alapuló gazdasági aktivitás élénkítése (különösen a kis- és középvállalkozások erősítése), jövedelemszerzési esélyek növelése a turisztikai szektorban dolgozók részére (kikötők, túraszervezők, szálláshely-szolgáltatók, vendéglátóegységek),

- Együttműködés javítása a köz- és magánszféra között,
- Önkormányzati területek felértékelődése, önkormányzati vagyon gyarapodása,
- Új ismeretek biztosításával a lakosság életminőségének és életszínvonalának javítása,
- Természeti értékek védelme, környezettudatos és felelős magatartási minta elterjesztése, ami hosszabb távon biztosítja a települések fenntartható fejlődését,
- A turisztikai szolgáltatók, túraszervezők részére többletbevétel lehetőségének biztosítása.

I.3. A közös turisztikai marketingstratégia célja

Az Aktív Túrák című projektre elkészített turisztikai marketing stratégiának a célja három fő pillére épül:

1. A természeti és turisztikai adottságok fenntartható hasznosítása, azok tudatos alkalmazása az egészséges életmód szemléletének kialakításában
 - A sport – kultúra – turisztika hármas egységének a tudatos összekapcsolása valósuljon meg, s mint a térség jövőbeni és fejlődő ágazata generatív módon hasson a lakosság minőségi életterének a kialakítására, valamint a vállalkozói szféra gazdasági előmozdítására legyen hatással.
 - Az aktív turizmus népszerűsítésével az egészséges és környezettudatos magatartásminta propagálása valósuljon meg.
 - Az aktív turisztikai elemek a szárazföldi - *gyalogos, kerékpáros* - és a vízhez kötött - *kajak, kenu, sárkányhajó, termál- és gyógyturizmus* - lehetőségei jelentősen kapcsolódjanak a Köröshöz és holtágaihoz, a települések kulturális értékeihez.
 - A programcsomagok összeállítása során irányelv volt, hogy a turisztikai vonzerők könnyen megközelíthetők legyenek.
 - A térség turizmusfejlesztésének hatékony menedzselését és marketingmunkáját egy tapasztalt és referenciákkal rendelkező szervezet koordinálja.

- A koordinációs szerepet felvállaló KBC arra törekszik, hogy a turisztikai szektor szereplői között az együttműködés és szakmai feladatok elosztása megvalósuljon.
2. A turisztikai kínálathoz minőségi szolgáltatások és gazdag programcsomagok csatlakozzanak
- A kikapcsolódni és sportolni vágyók, túrázók, kirándulók számára a projekt keretében kidolgozott komplex programcsomagok álljanak rendelkezésre, amelyen belül három fő kiemelt szolgáltatási kör található:
 - o aktív túraprogramok
 - o szálláshely lehetőségek
 - o melegkonyhás és gyorsétkezési lehetőségek
 - A kapcsolt szolgáltatások elérhetősége településenként kerüljön kidolgozásra, amelyben a „veterán” szereplők mellett az új vendégkör is kiválóan tudjon tájékozódni.
 - A túraprogramok mellett a térség településeinek és környezetének közvetlen és közvetett megismerésére is sor kerüljön az egyéb kikapcsolódási lehetőségekkel, amelyeket igény szerint szervezetten vagy önálló programelemként érhetnek el a turisták.
3. A térség turizmusának – mint gazdasági értelemben vett kiugrási lehetőség – a fejlődését hatékony és tudatos marketingtevékenység kísérfje
- Az érintett négy várost egységes arculati elemként jelenítse meg a projekt által kidolgozott marketing tevékenység, amelynek céljai az alábbiak:
 - o növekedjen a térség turisztikai kínálatának ismertsége (határon belül és határon kívül)
 - o a belföldi turizmuson belül az aktív túrák népszerűsége fokozódjon, amellyel az életminőség és a tudatos életvitel fejlesztése segíthető elő
 - o a határmenti együttműködés fokozódjon, amelynek eredményeként növekedjen a külföldi vendégek száma

- növekedjen a külföldi vendégforgalomból és a belföldi turisztikai forgalomból való részesedés
- növekedjen a helybeli és a térségen kívülről érkező turisztikai befektetők száma.
- Hosszú távú stratégiát felölelve egy fejlődő és egy fenntartható turisztikai iparág jöjjön létre a térségben, ahol a kidolgozott marketing stratégia innovatívan követi a piaci igényeket.

Fontos cél, hogy a Körösök-völgye természeti és épített értékeire alapozott környezetkímélő fejlesztéssel egy vonzó ökoturisztikai célterületté váljon. A projekt az aktív turisztikai lehetőségek kidolgozásával a helyi természeti értékeket és kulturális örökségeket kívánja élővé, fenntarthatóan 'használhatóvá' tenni. Az Aktív Túrák című projekt megerősíti a térség kitörési pontjaként megfogalmazott turisztikai vonzerőt, elősegíti, hogy a KBC térsége kiemelt turisztikai tájegységgé váljon.

Részcélokként fogalmazhatók meg a térség idegenforgalmi adottságainak jobb és aktívabb kihasználása, valamint a turisztikai attrakcióknak a jobb megközelíthetősége és tematikus rendezése. Fontos, hogy a térség tudatos egységes marketing és arculati jegyeinek a kidolgozása és alkalmazása megtörténjen, kiemelten az együttműködő partnerek összefogásával, határon átnyúló hatással, az alábbi célokkal:

- A Körösök mentén természetes útvonalakon vízi, kerékpáros, lovas és gyalogos-természetjáró turisztikai útvonal jöjjön létre
- A meglévő szállás, pihenő és kiszolgálóhelyek bevonása
- A meglévő bemutató utak, tanösvények, információs bázisok aktív bevonása a túraprogramokba
- A falusi turizmus és falusi vendéglátás beépítése az aktív elemek közé
- A meglévő kishajó kikötők és hajó átemelők bázisként való bevonása túrák egyes állomásaiba
- Turisztikai centrumok kialakítása, hangsúlyozása a településeken (pl. Dánfok, Körösök Völgye Látogatóközpont)

Az „Aktív Túrák” című projektben létrejövő túracsomagok egyik bázisa Békés – Dánfok üdülőközpont, mint turisztikai centrum. Ez a Kettős-Körös mellett elhelyezkedő komplexum túrázók számára egyszerű, de kényelmes szálláslehetőséget és vendéglátást biztosít az idelátogatók számára, rendkívül kellemes környezetben. Jó elhelyezkedése miatt több turisztikai programnak a Dánfoki Üdülőközpont biztosítja kiindulópontját.

II. A projekt által érintett célterület helyzetelemzése

II.1. A Közép-Békési Centrum működése, bemutatása

A Közép-Békési Centrum (KBC) három város (Békéscsaba – Gyula – Békés) szoros együttműködésén alapuló regionális fejlesztési alközpontot jeleníti meg.

Alapítók:

- 1) Békés Város Önkormányzata
- 2) Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata
- 3) Gyula Város Önkormányzata

Egy új típusú hálózat, amely a kis- és közepes méretű városok együttműködésén alapul. Ezen új típusú város – vidék kapcsolat törekvése a határon átnyúló kapcsolatok intézményes kiépítésére is törekszik. Stratégia célja, hogy olyan kitörési pontokat találjon a helyi adottságokra alapozva a Békés – Arad fejlesztési tengely létrehozásával, amellyel fenntartható gazdasági növekedés érhető el.

Az intézményesített együttműködést az 1997-ben létrehozott Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati társulás biztosítja. Munkája során 2007-ben az Interreg III/A pályázattal létrehozta a KBC-Arad Fejlesztési Ügynökséget, amelynek fő feladatai az alábbiak:

- Előkészíteni és menedzselni a három város és a kapcsolódó kistérségek fejlesztési projektjeit
- Határon átnyúló kapcsolatok intenzívebbé tétele

- Arad megyével közös fejlesztési stratégia kialakítása
- Lehetséges projektek kidolgozása és elindítása

Az ügynökség tevékenysége az alábbiakban fogalmazható meg:

- Közös fejlesztési stratégia kidolgozása,
- Magyarországi tapasztalatok és a befektetés ösztönzésben szerzett romániai tapasztalatok átadása
- A KBC- Arad határmenti együttműködés folyamatos kommunikációja (workshopok, szemináriumok)
- Új projektek generálása, partnerségek szervezése, közvetítése,
- Ökogazdálkodási és bioélelmiszer ellátó rendszer előkészítése,
- A KBC - Arad közös egészség- és ökoturisztikai programcsomagok (wellness programok, kerékpáros és vízi turizmus) kidolgozása
- KBC-Arad tematikus kiadványok

Határon túli partner a CNIPMMR (Consiliul National Intreprinderilor Private Mici si Mijlocii din Romania- Filiala Arad/ Romániai Kis- és Középvállalkozások Nemzeti Tanácsa- Aradi Kirendeltség/), amely dinamikus vezetéssel, kiterjedt kapcsolatokkal és cross-border tapasztalatokkal rendelkezik Aradon és környékén. Ezen partneren keresztül jut el az Ügynökség az aradi és környékbeli vállalkozásokhoz, önkormányzatokhoz, civil szervezetekhez. A feladatok ellátásában mindkét oldalon megjelennek a kamarák, a civil szövetségek, a települési- és megyei önkormányzatok, a Tourinform irodahálózat.

Az Ügynökség célja, hogy segítse a térség társadalmi előrelépését, gazdasági szerkezetátalakulását, a fenntartható fejlődést biztosítson, mind a környezettechnológiai iparban, mind pedig a mezőgazdaságban.

A KBC aktív munkáját alátámasztó (benyújtott) projektek:

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

- a. EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok pályázata: „Ételed az életed” című pályázat
- b. Kiemelt projektjavaslat: KBC Biofinomító és Innovációs Klaszter Centrum
- c. Kiemelt projektjavaslat: Környezettudatos hulladék-feldolgozó és hasznosító rendszer- „Települési hulladékból energiát”
- d. Kiemelt projektjavaslat: KBC iparterület fejlesztési programja
- e. URBACT II: a városhálózati fejlesztéseket támogató, központi „brüsszeli” pályázat
- f. EDEN: „Kiváló Európai Desztinációk - Magyarország legjobb, élő hagyományokat őrző desztinációja”
- g. HURO/0901/241/2.1.3: Tematikus turisztikai útvonalak szervezése a Körösök Völgyében (nyertes projekt, € 113.653 összköltséggel)
- h. HURO/1001/111/1.2.3: Körösök Völgye időszaki kiadvány (elbírálás alatt)

II.2. Körösök Völgye Natúrpark Egyesület

A KBC Ügynökséggel szorosan együttműködő partnerszervezet a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület.

Az Egyesületnek pillanatnyilag összesen 22 tagja van, amelyből 10 települési önkormányzat:

Alapító tagok:

1. Békéscsaba MJV Önkormányzata
2. Békés Város Önkormányzata
3. Gyula Város Önkormányzata
4. Mezőberény Város Önkormányzata
5. Vésztő Város Önkormányzata
6. Bélmegyer Község Önkormányzata
7. Doboz Község Önkormányzata
8. Köröstarcsa Község Önkormányzata

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

9. Tarhos Község Önkormányzata
10. Békési Civil Szervezetek Egyesülete
11. BÁÉV Zrt.

További tagok:

12. Körösladány Község Önkormányzat
13. „WHITE CLUB az Élővíz-csatornáért” Közhasznú Egyesület
14. Tourinform Iroda Békéscsaba
15. Tourinform Iroda Gyula
16. Henkel Magyarország Kft.
17. Városvédő és Városszépítő Egyesület
18. Dr. Molnár Zsolt
19. Körösök Völgye Turista Egyesület
20. Békési Kajak-Kenu Club
21. Barna Ádám
22. Békés Megyei Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány

Az Egyesület az elmúlt négy évben az alábbi kiemelkedő fejlesztéseket valósította meg:

„Körösök Lány Ölen” ökoturisztikai fejlesztési program.

A projekt keretében Gyulán, Békésen, Dobozon, Mezőberényben, Köröstarcsán és Békéscsabán hajtott végre célirányos infrastrukturális fejlesztéseket. Ilyenek például: új kishajó-kikötők építése, látogatóközpontok, túraindító és fogadó bázisok, ökoturisztikai információs központok kialakítása, gyaloghidak, túra utak, tanösvények, egyéb turisztikai attrakciók, marketing eszközök létrehozása.

A projekt összköltsége: 949.767.515 Ft.

„Magyar-Román mintaértékű turisztikai vállalkozásfejlesztő modell a Körösök Völgyében”

A program keretében kis-és középvállalkozók képzése valósult meg turizmus témakörben, több turisztikai ágazatot érintve, határon átnyúló kapcsolatokkal kiegészítve. A képzések

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

tapasztalatai és a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ felmérései alapján egy átfogó vállalkozásfejlesztési stratégia készült el.

A projekt összköltsége: 26.737.276 Ft.

„Vendégfogadás a Körösök lágy ölén – Nők a turizmusban”

A projekt a turizmusban érdekelt női vállalkozások, ill. a vállalkozni kívánó hölgyek részére valósított meg képzéseket. Az általános vállalkozói ismereteken felül a turisztikai ágazatokat érintő gyakorlati foglalkozások is részei voltak a képzéseknek. Összesen 80 hölgy vett részt a programban. A projekt összköltsége: 10.881.000 Ft.

„Határtalanul két keréken” turisztikai célú kerékpárút fejlesztése

A Békéscsabai Bánya-tavak - Doboz - Sarkad - Méhkerék határátkelő - Nagyszalonta nyomvonalon turisztikai célú kerékpárút engedélyes kiviteli és tenderterveit készítette el az Egyesület. Az útvonal közel 45 km, a projekt összköltsége 38.522.270 Ft.

„Határtalanul két keréken” turisztikai célú kerékpárút fejlesztése I. ütem

A turisztikai célú kerékpárút kiviteli terveinek birtokában pályázatot nyert az Egyesület a kerékpárút kivitelezésére. Ebben az I. ütemben Békéscsaba és Doboz között, valamint Sarkad és Nagyszalonta között épül közel 30 km hosszú kerékpárút. A projekt összköltsége 5.067.000 euró.

„Tematikus túraútvonalak a Körösök mentén”

A program keretében 2009 májusától elindítottunk egy információs honlapot (www.korosok.hu), 20.000 példányszámú, 4 nyelvű, ingyenes Körösök Völgye aktívturisztikai térképet készítettünk, 12 darab információs tábla kihelyezésével segítjük a térségbe érkezők tájékozódását.

A program összköltsége: 3.522.000 Ft.

„Vadregényes utakon Békés-Dánfoktól Vésztő Mágorig”

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

15

A program keretében információs táblákkal, padokkal, asztalokkal, esőbeállókkal, fahidakkal, egyéb terep eszközökkel, valamint környezet rehabilitációval fejlesztettük a már meglévő, de elhanyagolt túraútvonalat. A projekt összköltsége: 13.342.800 Ft.

„Békési Szilvapálinka út”

A projektben három pálinkafőző manufaktúra Békésen, Békéscsabán és Gyulán a Békési Szilvapálinka turisztikai attrakcióként való megjelenítését tűzte ki célul, pálinka kóstoltató és bemutató helyek létrehozásával. A projekt összköltsége: 214.000.000 Ft.

„Zöld Lábnyomok Körös Körül” – multiplikátorképzés az iskolások és az idősök körében a mindennapi környezetvédelem témakörében a Körösök Völgyében”

A projekt célja olyan háromfős multiplikátor csapatok képzése, akik visszatérve az intézményekbe, saját maguk is képesek lesznek arra, hogy zöld faliújságot állítsanak össze, környezet-és természetvédelmi témnapokat, témaheteket szervezzenek és maguk köré gyűjtve a téma iránt érdeklődőket, szakköröket, önképzőköröket vezessenek. A programban 24 diák és 21 nyugdíjas vesz részt az egy éven keresztül folyó képzésekben. A projekt költségvetése: 13.452 euró.

„Környezet- és természetvédelmi tréning pedagógusoknak”

A tréning olyan környezet - és természetvédelmi ismereteket és lehetőségeket mutat be gyakorlati tevékenységeken keresztül, mely az oktatás kereteiből részben vagy teljesen hiányzik, de elengedhetetlen a környezettudatos életvitel kialakulásához. Több mint 20 pedagógus vesz részt a 4 hónapos képzésen. A projekt összköltsége 581.000 Ft.

„Zöldülj! Fordulj! – A ház körül, a házban, a természetben!”

A Környezet és Energetika Operatív Program támogatása keretében az Egyesület mintegy 25 millió Ft támogatásban részesült komplex, egy évig tartó környezeti nevelési programjának megvalósítására. Ennek keretében szemléletformáló mobilkiállítás, ahhoz tartozó foglalkoztató füzetek, gyógynövényfilm jött létre, háromszor két hetes programsorozatok és családi napok, fesztiválok zajlanak a projekt zárásáig, 2012. februárig.

„Körösök Völgye - Közép Békés”

A fenti címmel aktív turisztikai útikönyv készül az Egyesület koordinálásával. A programot teljes mértékben az érintett önkormányzatok saját erőből finanszírozzák. A 220 oldalas A5-ös méretű útikönyvet 5000 példányszámban kívánjuk forgalomba hozni és számos csatornán értékesíteni. Elsősorban az Alexandra könyvesbolt hálózaton keresztül, de kapható lesz a Tourinform irodákban, turisztikai rendezvényeken, kiállításokon és a térségi vállalatoknak közvetlenül is értékesítjük. A projekt összköltsége: 4.350.000 Ft.

II.3. A hazai turizmus trendje, kiemelten a Közép Békés Centrum (KBC) térségének gazdasági környezete, természeti és kulturális életének helyzete

A turizmus ágazata mind globális és mind hazai viszonylatban folyamatosan növekszik, ennek egyik eredménye, hogy mára már a világ egyik legfontosabb társadalmi-gazdasági tényezőjévé növi ki magát. Elmondható, hogy jelentős szeletet képvisel világ bruttó nemzeti össztermékének előállításában, mintegy 12 %-át adja, valamint több mint 200 millió embernek biztosít munkahelyet. A WTO (World Tourism Organization) előrejelzése szerint mind a nemzetközi turistaérkezések, mind pedig a bevételek vonatkozásában átlagosan évi 4,1%-os növekedés várható az elkövetkezendő időszakra, valamint a nemzetközi turistaérkezések 2020-ra várhatólag eléri az 1,56 milliárd turistát.

A turizmus ágazatában fellelhető szolgáltatások mennyiségi növekedése mellett az elmúlt időszakban minőségi elmozdulás is tapasztalható volt, amelynek háttérében elsősorban a fogyasztói szokások átalakulása húzódik meg. Erre érzékenyen kell, hogy reagáljon a kínálati oldal. A fizetőképes kereslet megszerzése és megtartása érdekében mindinkább fogyasztóorientáltabbá válik a kínálati oldal szereplői köre úgy, hogy figyelembe veszi az erősödő fogyasztóvédelmi mozgalmak elvárásait is. Mindezzel párhuzamosan megvalósul a turisták rendelkezésére bocsátott információ mennyiségének és minőségének a növekedése is. Ennek a folyamatnak az eredményeként tudható be az is, hogy a piaci szegmentáció egyre

fokozódik, így a különböző szükségletekkel és elvárásokkal rendelkező fogyasztók kisebb – nagyobb csoportot alkotva magasabb minőségű szolgáltatás csomagokat kaphatnak. Ebben az értelemben megkülönböztethetünk tapasztalt és kevésbé tapasztalt turistákat. Ez az elsődleges szegmentálás teszi azt lehetővé, hogy a tapasztalt turisták számára igényesebb, magasabb minőségű, vendégbarát kiszolgálást és jó minőségű attrakciót kínáljanak a szervezők, mert e tudatos „fogyasztói” réteg az ár-érték arányra különösen nagy figyelmet fordít.

Az elmúlt évek tapasztalata alapján egyre nagyobb igény mutatkozik az úgynevezett új turizmusfajták iránt. Jelentősen megnőtt az érdeklődés az aktív üdülések, a sport, szórakozás, kalandok iránt, igény mutatkozik az egészségi állapot megőrzésére, a meglátogatott területek történetéről, azok természeti környezetéről egyre többet kívánunk megtudni. A tendencia arra irányul, hogy mindinkább azok a desztinációk a népszerűbbek, amelyek lehetőséget nyújtanak a különböző sport- és egyéb szabadidős tevékenységekre, hogy mind a fizikai és mind a szellemi aktivitás kihasználtsága megvalósuljon.

A környezetvédelmi és társadalmi szempontból érzékeny turisták a jól tervezett és kevésbé szennyezett desztinációkat keresik, amely mögött a természeti környezet és a kulturális örökség jelentőségének felértékelődése húzódik. Ezzel párhuzamosan jelenik meg az olyan nem tömegtermékek iránti kereslet, amelyek egyéni igényeket képesek kielégíteni és az nem jár együtt a tömegtermelés elkerülhetetlen negatív hatásaival. A környezettudatosságra építkező turisztikai fejlesztés olyan jó minőségű turizmust kíván kialakítani, amely nem gerjeszt környezeti és társadalmi problémákat, optimalizálja a gazdasági előnyöket.

Magyarország legjelentősebb turisztikai vonzerőire építkezve az alábbi turizmusfajták alapozhatók: aktív-, falusi-, ifjúsági- és ökoturizmus, egészségturizmus, konferenciaturizmus, kulturális-, bor- és gasztronómiai turizmus.

Békés megyében, és azon belül, a projekt által érintett KBC területén kiemelt adottságai vannak az aktív- és falusi turizmusnak valamint az egészségturizmusnak.

II.3.1. Békés megye SWOT elemzése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
-----------	-------------

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

18

(Belső tényezők, meglévő pozitív adottságok)	(Belső tényezők, meglévő negatív adottságok)
1.1. Természeti értékekben gazdag térség 1.2. Körösök adta turisztikai adottságok 1.3. Egyedülálló, feltárt termálvízkincs 1.4. Gyógyászati és gyógyturisztikai adottságok 1.5. Jól képzett egészségügyi és szociális humán erőforrás 1.6. Kulturális sokszínűség 1.7. Meglévő felsőoktatási, kutatási központok (Szarvas, Orosháza, Békéscsaba, Gyula) 1.8. Jó ökológiai állapot 1.9. Megújuló energia-potenciál 1.10. Kiváló termőhelyi adottságok 1.11. Biogazdálkodás 1.12. Magas fokú agrár-munkakultúra 1.13. Jelentős munkaerő tartalék 1.14. Élelmiszer szabad kapacitása 1.15. Magas várossűrűség 1.16. Kedvező vasút-logisztikai községek 1.17. Határmenti kapcsolatok	a) Sok ponton hiányos turisztikai infrastruktúra (viziturizmus, lovasútvonalak útirányjelző táblák), szolgáltatások, marketing, integráció b) Hatékony információ áramoltatás hiánya c) Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségei d) A vállalkozók, intézmények és civil szervezetek közötti együttműködési kapcsolatok kezdeti szakasza e) Vállalkozáshiányos térségek f) Tőkeszegénység, technológiai fejlesztésekre nehezen képes vállalatok gyenge foglalkoztatási képessége g) Ipari kultúra hiánya h) Turisztikai iparág fejlesztésének kezdeti szakasza i) Gyenge foglalkoztatottsági arány j) Bizonyos területeken a szakképzett munkaerő hiánya és a fejlesztés korlátja k) Árvíz-, belvíz-, aszály-veszélyeztetettség l) Előregedő népesség
LEHETŐSÉGEK (Külső tényezők, kiaknázandó területek) a) Természeti erőforrások felértékelődése	VESZÉLYEK (Külső tényezők, elkerülendő negatívumok)

b) Növekvő igények a gyógy-, termál- ökoturisztikai és aktív turizmus iránt c) Növekvő igények az egyedi termékek és szolgáltatások iránt d) Megújuló energiaforrások használatának támogatása e) Informatikai hálózatok erősödése f) Atipikus foglalkoztatási formák terjedése g) Külső infrastrukturális kapcsolatok fejlődése h) EU bővítésből származó határokon átnyúló együttműködések, programok i) Környezettudatos mezőgazdaság növekvő támogatása j) Belvíz-gazdálkodási koncepció	a) Erősödő tranzitforgalom okozat környezetterhelés b) Régió, országon belüli leszakadás fokozódása c) EU bővítésből származó munka- erőpiaci változások, anomáliák d) Versenyképes gazdasági ágak elkerülik a térséget e) EU-s támogatások alacsony arányba jutnak el a térségbe f) Agrárium piaci kiszolgáltatottsága a fokozódó versenyhelyzetben
---	---

Cél a termál- és gyógyturizmus fejlesztése mellett az aktív turisztikai csomagok kialakítása és fenntarthatóságának biztosítása, továbbá a turizmus infrastruktúrájának fejlesztése. A megye sajátos agrárhelyzetéből kiindulva, amely felöleli a fejletlen mezőgazdasági termelés vertikális integrációját és az alacsony termékek feldolgozottsági szintjét, előrelátó és fejleszthető iparága a térségnek a szervezett keretek között megvalósuló turizmus.

A vizek jelentősége

Békés megyén belül a KBC térségének az ismertsége elsősorban a Körösöknek, a gyógyvizeknek és a természet-adta lehetőségeknek köszönheti. Az elmúlt években előremozdult a térség gazdasági és turisztikai fejlesztése, de a fenntarthatóságot biztosítani kell a jövőben is.

A térség turisztikai fejlesztése alapvetően két csoportba sorolható, amelyek szervesen összekapcsolódnak:

Aktív turizmus: Elsősorban a vizek – a Körösök mente –, a túraútvonalak, természeti értékek a sportolóknak, családoknak, ifjúságnak, baráti társaságoknak és a természet kedvelőinek nyújtanak rövidebb – hosszabb aktív kikapcsolódási lehetőségeket. Kiemelkedőek a vízi-, lovas-, kerékpáros-, és ökoturisztikai lehetőségek, amelyeket szervezett programokon keresztül kiválóan össze lehet kötni, tovább bővítve pihenési, kikötési és megállási, tájékoztató alternatívákkal.

A térség ezen természeti erejét megfelelő, a fenntarthatóságot figyelembe vevő szervezési háttérrel kiválóan lehet hasznosítani gazdasági eszközként, amely fizetőképes keresletet vonz azzal, hogy a potenciális vendégek számára komplex – egy, illetve több napos aktív tartózkodást biztosít.

Gyógyturizmus: Az elindult integrált fejlesztésnek köszönhetően a térségben rejlő kapacitásokat kiválóan össze lehet hangolni, ahol az aktív turizmus mellett a betegséggel küszködő személyek számára nyújtható komplex szolgáltatás. A gyógyászati fürdőszolgáltatás kiemelkedő a térségben, mind a három város kiváló erőforrásokkal és infrastruktúrával rendelkezik a gyógyturizmus területén.

A Közép-Békési Centrum térsége

A Közép-Békési Centrum Békés megye gazdaságilag legfejlettebb és egyben a versenyképességét adó területi egysége.

Ebben a térségben koncentrálódnak a közlekedési csomópontok, mint pl.: Budapest – Békéscsaba – Lőkösháza nemzetközi vasúti fővonal, valamint itt fut össze a 44. és 47. sz. főutak, valamint itt található meg a Békéscsabai Regionális Repülőtér.

A megye többi részével ellentétben jónak mondható a közlekedési feltétel, a humán erőforrás és az ehhez szervesen kapcsolódó közép- és felsőfokú képzési rendszer, amely nagymértékben járult hozzá, hogy ebben a térségben a nagy európai cégek magántőkéje és a hazai kkv-k befektetései révén megjelent a gépipar, az outsourcing, a megújuló energia.

Elmondható, hogy a Közép Békési Térség fejlesztési programjain belül a gyógy- és egészségturizmus mellett az aktív turizmusnak is helye van a környezeti technológiák és az agrárinnováció, a megújuló energiák alkalmazása mellett. A gyógyturizmus és az ehhez kapcsolódó aktív turisztikai fejlesztések, elsősorban az érintett három város vonatkozásában

Békéscsaba – Békés – Gyula térségére kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak, kiegészítve a határmenti együttműködéssel - jelen pályázati projekt keretben Arad városával.

II.3.2. A Közép-Békési Centrum turisztikai helyzetének bemutatása SWOT analízissel

ERŐSSÉGEK (Belső tényezők, meglévő pozitív adottságok)	GYENGESÉGEK (Belső tényezők, meglévő negatív adottságok)
a) Békés megye központja, a térség gazdasági húzóereje b) Kulturális és gasztronómiai rendezvények sokszínűsége c) Térségi kulturális, szellemi és művészeti központi szerepe d) Természeti kincsek koncentrálódása e) Termálkincs, impozáns fürdők, rehabilitációs központok f) Pozitív irányú elmozdulás és törekvések a turizmus szereplőinek az együttműködésére. Az összefogás, mint elindult folyamat figyelhető meg: önkormányzatok, civil szervezetek és folyamatosan kapcsolódó vállalkozások között g) A városok pozitív, egyre erősödő imázsa h) A sport megjelenése és összekapcsolása a természet adta lehetőségekkel: sport –	a) Egységes arculati megjelenés b) Komplex turisztikai termékek, csomagok hiánya, kevés számban való megjelenésük c) A természet adta vonzerők alacsony kihasználtsága d) Kulturális értékek alacsony országos ismertsége e) Kevés befektető f) Kevés magas színvonalú és kategóriájú szálláshely g) Az ország központja és Nyugat Európa felől a megközelíthetőség nehézkes – autópálya hiánya h) Határon átnyúló kapcsolatokat kihasználásának alacsony intenzitása i) Külföldi turisták alacsony aránya j) Idegen nyelvű tájékoztató táblák hiánya k) Szervezett beutazások hiánya l) Szegényes helyspecifikus ajándéktárgy-

kultúra – turisztikai egységek erősödése	kínálat m) A helyi lakosok nem kellőképpen hisznek a város és térsége vonzerejében
LEHETŐSÉGEK (Külső tényezők, kiaknázandó területek) a) Szervezett rendezvények számának növelése, színvonalának emelése b) Szabadtéri nyári rendezvények számának növelése mellett az őszi és téli időszakra is szervezett programok kínálata c) Környezetvédelmi szempontok előtérbe helyezése, az ökoturizmus és az aktív turizmus növekvő népszerűségének kihasználása d) Az Élővíz csatorna hajózhatóvá tétele – akadálymentesítése e) A lovas turizmus és lovas turisztikai szolgáltatások erősítése, lovas klaszterek kialakítása f) Falusi turizmus erősítése, rendezvényekkel és fesztiválok számának növelésével, az egyediség kiemelésével g) A meglévő fesztiválok nemzetközi marketingjének emelése h) A helyi lakosok identitástudatának növelése, belső PR fokozása i) A helyi lakosok aktívabb bevonása a civil kezdeményezésekbe, mint bottom-	VESZÉLYEK (Külső tényezők, elkerülendő negatívumok) a) Turisztikai forgalom stagnálása, csökkenése b) Az infrastruktúra gyenge színvonala miatt a periférikus helyzet beágyazódása a köztudatba c) Konkurens desztinációk versenyképességének erősödése d) Általános forráshiánya a turisztikai szervezeteknél, intézményeknél, civileknél e) Tőkehiány állandósulása, hitelhez és működő tőkéhez való jutás egyre nagyobb nehézségekbe ütközik f) Tőkevonzó képesség gyengülése g) Turizmus színvonalas fogadási feltételei nem teljes körűek h) Erős rivalizálás a térségbeli településekkel i) Turisztikai vállalkozások terheinek növekedése j) A hiányos és rossz koncepcionális együttműködések miatt turisztikai versenyképesség romlása k) A cafeteria rendszer átalakulása miatt

up szemléletre építve az igények feltárása és arra való építkezés j) A térség termál kincsére alapozott 'Medical Wellness' és egészségturizmus bővítése k) A térség települései közötti összefogás, kooperációs készség fokozása, közös projektek generálása és megvalósítása l) Határmenti kapcsolatok erősítése és aktívvá tétele m) Pályázati aktivitás fenntartása és növelése n) A térségben kialakult „hungarikumok”-ra épített kiállítóhelyek, kóstolók, bemutatótermek kialakítása egész évben látogatható formában, Pl.: Csabai Kolbász, Békési Pálinka	kiadott alacsonyabb értékű üdülési csekk miatt a belföldi forgalom visszaesése l) Magyarország jelenlegi árelőnye tovább csökken m) Romló gazdasági környezet, a gazdasági és pénzügyi válság multiplikatív hatásai n) Magas munkanélküliségi ráta, üzemek és egységek bezárása, vállalkozások megszűnése, s egyben a fizetőképes kereslet csökkenése
---	--

Elmondható, hogy a turizmus jövedelemtermelő-képessége a számos kedvező adottság ellenére is alacsony, amely háttérében főleg az áll, hogy a turizmus még nem találta meg méltó helyét a Körösök Völgyében. Ahhoz, hogy a térség gazdasági szerkezetébe kellőképpen be tudjon illeszkedni, és hosszú távon egy fenntartható és fejlődő iparágga nője ki magát, az alábbiakra különösen nagy szükség van:

- A **turisztikai háttér-infrastruktúra minőségi fejlesztésére**, hogy a növekvő és változó turisztikai követelményeknek megfeleljen. Ennek egyik fő eleme az aktív turizmust támogató infrastruktúra kiépítése és a turisztikai ágazat szereplői közötti együttműködések széleskörű alkalmazása. Szükséges továbbá a turisztikai attrakciók megközelíthetőségének alapos feltérképezése és a programok ennek megfelelő kidolgozása, továbbá nagy lehetőség rejlik a holtágak és azok környezetének turisztikai hasznosításában is.

- A turisztikai kínálathoz kapcsolódó **szolgáltatások és programkínálat versenyképességének a fokozása** elősegítheti a térség látogatottságát és a pozitív image kialakulását. Irányvonalként követendő, hogy a programkínálatok összeállítása során a szezonalitást csökkenteni kell, biztosítani kell a folyamatos kikapcsolódási lehetőséget az év minden időszakára. Ehhez kiválóan alkalmasak a három városban egyenként megtalálható és egyedi sajátossággal bíró gyógyfürdők, valamint azok szolgáltatásai. Cél, hogy komplex turisztikai programok, programcsomagok álljanak a potenciális látogatók, turisták rendelkezésére, amely komplexitásába nem csak az aktív turizmus elemei tartoznak, hanem a melegkonyhás vendéglátóhelyek, közepes és magasabb minőségi szálláshely-kínálat is. A programcsomagok kiajánlásához célravezető és követendő irányelv, hogy egységes arculati elemként jelenjen meg a térség a kínált szolgáltatásaival, a turisztikai vonzerők aktív és közvetlen marketingfolyamattal kerüljenek a nyilvánosság elé.

II.4. A Közép-Békési Centrum természeti és kulturális adottságai

Békés megyén belül a közép-békési térség sajátos turisztikai adottságai révén került az érdeklődés középpontjába. Az elmúlt évtizedekben egyre inkább népszerűbbé váltak a Fekete-, a Fehér- és a Kettős-Körös és lettek egyre inkább keresettebbek a vízi turizmus és a természetjárás területein.

A térség magját alkotó három városban: Békéscsabán, Gyulán és Békésen él a megye lakosságának több mint egynegyede. Ebbe a centrumba helyeződött Békés megye gazdaságának, közigazgatásának, szellemi életének súlypontja, s egyben ez lett a térség turisztikai központi magja is.

A térségben a folyamatosan menedzselt turizmus-fejlesztésnek az a célja, hogy a „fenntartható turizmus” elve valósuljon meg, amellyel azoknak az elveknek a megvalósítása van előtérbe helyezve, ahol a természeti és kulturális környezet a jövő számára is elérhető

marad, és nem kerül veszélybe. Ehhez sok esetben el kell szakadni a megkövesedett hagyományoktól, sztereotípiáktól, illetve azokat megújult formában, vagy új lehetőségekkel kiegészítve szükséges bemutatni. A természeti adottságokra épített aktív turisztikai kínálatot, szolgáltatásokat minőségi és versenyképes szintre szükséges hozni és azon megtartani. Cél, hogy egységes térségi arculat alakuljon ki, amelyben az aktív turizmus elemei kiemelt szerepet kapnak úgy, hogy a tájegység életét és kultúráját is megismerhesse igény szerint az idelátogató.

A KBC által közrefogott területen számos helyi látnivaló, nevezetesség és programlehetőség várja az idelátogatókat, amelyek közül kiemelendő a gyógyvíz, a vidék természeti adottságai, a páratlan történelmi emlékhely. Ezen sajátosságokra építkezve a turisztikai szolgáltatások színvonala folyamatosan nő, mind magasabb minőségű szervezett programok, fesztiválok, vendéglátóhelyek és szálloda nyújt kikapcsolódási lehetőségeket.

A térségben elérhető turizmusfajták az alábbiak:

Egészségturizmus:

Maga az egészségturizmus nem más, mint a gyógy- és wellness-turizmust átfogó fogalom, ahol a turista azért utazik, hogy egészségi állapotának javítása, vagy annak megőrzése, illetve a gyógyulást elérje úgy, hogy az adott tartózkodási helyen igénybe veszik az egészségturisztikai szolgáltatásokat.

A gyógyturizmus elsődleges célcsoportja a krónikus betegségben szenvedők és a fájdalommal küzdő vendégek csoportja, akiknek fő motiváló erőt a gyógyulás és a rehabilitáció jelent. E célcsoport elsősorban egészségügyi kezeléseket igényel, másodlagosan veszik igénybe az egyéb turisztikai szolgáltatásokat. Magyarország az első öt, termálvízben leggazdagabb országai közé tartozik (1. Japán, 2. Izland, 3. Olaszország, 4. Franciaország, 5. Magyarország). A közép-békési térségben is kiváló minőségű gyógyvíz tör fel a felszínre.

Az egészségturizmuson belül a wellness-turizmus elődleges célcsoportja az egészséges vendégek köre, akik számára az egészségmegőrzés a motiváló tényező. Célként fogalmazható

meg körükben a feltöltődés, kényeztetés és nem utolsó sorban a szépségszolgáltatások igénybevétele, amelyet passzív wellness-nek neveznek, s ami mellett még megjelenik az aktív wellness, vagyis a sportolási lehetőségek.

A térség nagyon jó adottságokkal rendelkezik az aktív turizmus területén. A vízisportok üzéséhez a Körös élő- és holtágai igazán kedvező feltételeket biztosítanak, így gazdagon lehet erre a sportágra építkezni. A Fehér- és a Fekete-Körös összefolyásánál jön létre a Kettős-Körös, amely meghatározza a térség turisztikai jellegét. A Kettős-Körös nyugodt folyásúnak mondható, amely víztükre mintegy 100 méter széles és mélysége átlagosan 6 méter. Az említett Fehér-Körös egyébként a romániai Tenkétől alsószakasz jellegű, de ez is jól hajózható.

A Kettős-Körös és holtágai is az ország legtisztább vizű folyói közé tartoznak, amelyek jellemzően alkalmasak a vízitúrák lebonyolítására. A folyó viszonylag állandó vízszintje nyaranként ideális feltételeket teremt a vízi túrázók számára a szervezett, vagy spontán kirándulásokhoz vagy sportoláshoz. A Békési Kishajó Kikötő lehetőséget nyújt a hajók és csónakok átemeléséhez / kikötéshez, valamint egy pihenőhely is biztosítja a felüdülést. A Kikötő mellett elhelyezkedő Békés-Dánfok szabadstrandja további szabadprogramokat kínál a túrázók és sportolók számára.

Lovas turizmus:

Az aktív turizmuson belül a lovas turizmusnak a térség adottságai kiváló teret engednek, amely azért is figyelemre méltó Nyugat-Európához képest, mert ott a magánkézben lévő erdők és mezők miatt csekély a belovagolható nagy területek száma. További jellemzője az ágazatnak, hogy a hazai lóállomány célirányos fejlesztéssel alkalmas lehet a kimagasló szolgáltatásnyújtásra, amelyhez megfelelően kvalifikált szakemberek is rendelkezésre állnak.

A lovas hagyományok, a helyiek lószerelete, szakértelme és a helyben megtalálható egyéni szépségű tájak mind kiváló feltételeket teremtenek a lovas turizmus számára. A békési táj kiválóan alkalmas a lovas túrákra, lovaglásra és távlovaglásra. A sík terep és az általában ideálisnak minősíthető talaj szinte korlátlan lehetőségeket nyújt a tereplovaslás számára. A jellemzően földutak, gyepek, agyag-, és homoktalajok lehetővé teszik a sport rajongóinak a hosszabb és rövidebb útvonalakon, túrákon való részvételt, minthogy a lovaglást akadályozó

ipari létesítmények, szilárd burkolatú utak gyakorisága alacsonynak mondható. A kontinentális éghajlatnak köszönhetően kora tavasztól késő őszig üzhető ideális időjárási viszonyosságok között a lovas sport.

Kerékpáros turizmus:

A térség csekély domborzati jellegének köszönhetően kedvelt kikapcsolódási és sportolási lehetősége a kerékpározás és a kerékpáros túrák lebonyolítása. Az egészséges életmód szemléletének a terjedése mellett jelentős tényező még a környezetvédelmi szemlélet (légszennyeződés), valamint az üzemanyag folyamatos drágulása ahhoz, hogy egyre jobban terjed a szabadidős és sport tevékenységek között a kerékpár használata.

Az elmúlt időszak gyakorlata szerint, mind szervezett, mind spontán módon egyre nagyobb gyakorisággal és számban jelennek meg a kerékpáros turizmus szerelmesei az utakon. Jól kiépített kerékpárút hálózat biztosítja a három város megközelíthetőségét, így a két keréken történő városlátogatások száma egyre népszerűbb a lakosság körében is.

Elmondható, hogy a kerékpározható és kerékpározásra javasolt közutak és árvízvédelmi töltések behálózják a térséget, így számos túraútvonal kialakítására nyílik lehetőség. A térség kerékpáros turizmus fejlesztése is kiemelt fontossággal van kezelve, minthogy az elmúlt években az elnyert pályázatokból megvalósított kerékpáros közlekedés infrastrukturális fejlesztések is ezt támasztják alá, pl.: Békés – Békéscsabát összekötő kerékpárút megépítése. Keleti szomszédunk, Románia természeti értékei is könnyebben elérhetők lesznek a jövőben a Schengeni határok megszüntetésével, valamint a Körösök Völgye Natúrpark által megvalósítás alatt álló kerékpárút-fejlesztéssel.

Ökoturizmus:

A sport és turisztikai programcsomagok összeállításakor kiemelkedő szerepet kell szánni az érintetlen természeti környezet és a kulturális attrakciók, tradíciók biztosítására. „Az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás hatásainak mérséklésével,

valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz való juttatásával.” (Forrás: Országos Területfejlesztési Koncepció - 97/2005 (XII. 25.) OGY határozat)

Az ökoturizmus legjellemzőbb ismérvei a következők:

- a turizmus a lehető legtágabb gazdasági-társadalmi összefüggésekben való szemlélete,
- természeti vonzerőkön alapul, de nemcsak azok játszanak szerepet, hanem az épített környezet és a kulturális értékek is,
- a természeti-kulturális erőforrások fenntartható használata,
- törekvés az ökoszisztémák egyensúlyának fenntartására,
- kis csoportlétszám,
- a résztvevők számára autentikus élményeket nyújt, valamint a terület értékeinek alapos és élményszerű megismerését teszi lehetővé,
- tudatosan oktató- és informáló szerepe van,
- mindenki számára elérhető és nyitott,
- védi a veszélyeztetett természeti környezetet, a résztvevők hozzájárulnak a természeti környezet állapotának megőrzéséhez,
- a szolgáltatásai környezetbarát jellegűek, környezetszemponitú tervezéssel,
- csökkenti a szezonálisból fakadó hátrányokat,
- korlátozza a környezeti terhelést,
- az utazó felelősségének deklarálása, ezért megfelelő felkészítése – tanítása – informálása.

Az ökoturizmus vonatkozásában olyan egyedülálló vonzerőn alapul a kínálat, amely a természet szépségére, gazdagságára, különlegességére, egyediségére épül. Az ökotúrák egyik jellemzője, a „vadregényes” terület meglátogatása, vagy az élővilág megfigyelése eredeti állapotukban.

Az ökoturista felelősségteljes utazó, fő motivációja a természet és a természet közelében található kultúra felderítése. Jellemzően a fiatal, magas képzettséggel és jövedelemmel rendelkező társadalmi réteget jelenti, akik aktív pihenésre vágnak úgy, hogy igényük van a terület előzetes megismerésére. Az ökoturisták olyan céltudatos egyének, akik szeretik a

természet közelségét, vagy a városból kívánnak kiszabadulni, továbbá a környezettudatos és egészséges életmódot kedvelik, a hagyományok, valamint a kulturális és természeti értékek iránt érdeklődnek, mélyebben, akár tudományos módon is. A Dél-Alföldi régióban teret kapnak a nemzeti parkokban, tájvédelmi körzetekben lévő látogatóközpontok pl.: a Körösvölgyi Látogatóközpont Szarvason, a Körösök Völgye Natúrpark Látogatóközpont Békéscsabán, a Gyulavári Kastély Gyulán –, természettudományos kiállítások és gyűjtemények megtekintésében pl.: Erdészeti Tájékoztatói Központ Gyulán, arborétumokban, erdei iskolákban pl.: Gyula-Városerdő, szabadidőparkokban.

Kulturális turizmus:

A térség szellemi, kulturális és építészeti öröksége gazdagnak mondható. A zenei és képzőművészeti kultúrája rendezvényein és fesztiváljain keresztül is ismertek, jelentősek a népművészeti értékei, hagyományai valamint építészeti emlékei is.

Mindegyik városban a jelentősebb épített környezeti értékek közé sorolhatóak a templomok, a kor jellegzetes építészeti stílusjegyeit hordozó polgárházak és tájjelegű népi lakóházak. A települések népművészeti, kultúrtörténeti értékeit és érdekességeit őrzik továbbá a múzeumok, helytörténeti gyűjtemények. Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban átfogó és korszerű természettudományi, régészeti, néprajzi és történeti kiállítások mellett gyermekfoglalkoztató helyiség és műhely pl.: tűzzománc-égető kemence, fazekaskorong, továbbá háromdimenziós vetítőterem, óriási akvárium, több tucat érintőképernyő, valamint hangvezérlésű és több nyelvet beszélő tárlatvezető rendszerrel találkozik a látogató. Gyulához Erkel Ferenc neve kötődik legnagyobbként a város művészei között. Szülőházának felújítására 2011-ben került sor, így munkássága interaktív módon, a korszerű berendezések és a múlt emlékei között ismerhetők meg. Békésen a Jantyik Mátyás Múzeum és a Városi Galériában az állandó kiállítások keretében bemutatásra kerülnek a múlt embereinek hétköznapijai és ünnepei, a Körös-vidék madárvilága, illetve a festő Jantyik Mátyás és a régész Banner János emléke. Kiemelkedő a névadó Jantyik Mátyás békési festőművész képeinek és Veress Endre történész hagyatéka.

Természetjáró turizmus:

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

A természeti turizmus több ágazatában a térség kitűnő adottságokkal rendelkezik. A viszonylag nagy területen található érintetlen területek igen gazdagok természeti értékekben. Az adottságok kiaknázásában és a turizmusfejlesztésbe való adaptálásában a 'Körösök lágy ölen' című projekt által életre hívott Körösök Völgye Natúrpark nagy szerepet játszik. A Békési Kistérségre kiterjesztett ökoturisztikai fejlesztésben a Kettős-Körös kiemelt figyelmet kap, elsősorban a vízitúrák, valamint a kerékpáros, gyalogos és lovas túraútvonalak, tanösvények, illetve a térség természeti és kulturális értékeit felvonultató bemutatóhelyek, helyi és tájjelegű termékek árusításának a támogatásával.

A természetjáró turizmus az ökoturizmus része. Ezen belül korunkban megjelenik egy újabb kategória, a szelíd turizmus is, amely a fenntarthatóságon túlmenően figyelmet fordít az erőszakmentességre, mind az utazás, a szálláshelyek, és a szabadidő-elöltés tekintetében.

Horgász- és vadászturizmus:

A horgászat és a vadászat ősidők óta létező tevékenység, Magyarország egyik legnépszerűbb szabadidős hobbytevékenysége. A becslések szerint az országban mintegy ötvenezer vadász és csak nem egymillió horgász van. Erre a két turizmusformára külön kiszolgáló-ipar létesült, amelyek megtalálhatók a Körösök vidékén is. A hagyományos tömegturizmus hanyatlásával, az öko- vagy zöldturizmus iránti igény növekedésével a horgászturizmus lehetséges alternatívát jelent. A Körösök térsége mindkét turisztikai ág „művelői” számára ideális környezetet jelent.

A vadgazdálkodási tevékenység és a vadászat bevételi forrást képes generálni azokon a területeken, ahol a mezőgazdasági tevékenység nem tartható fenn. Tovább bővíthető a szolgáltatási kör, ha a vadásztatáshoz szálláshelyek, vadászházak, utazásszervezők társulnak. A hosszú távú fejlődés és fenntarthatóság érdekében a vadgazdálkodás, természetvédelem és az idegenforgalom ágazatainak a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködésére van szükség.

Tény, hogy a vadászatnak a térségben jelentős hagyománya van. Leginkább a vadászturizmus kedvelt célterületei az apróvadakban gazdag erdők. Jelentős a terület fácán, mezei nyúl, és őzállománya, de előfordul a szarvas, a dámvad, a vaddisznó, a vízimadarak közül a tőkés réce

is. A helyi vadásztársaságok szervezik a vadgazdálkodást és irányítják a helyi vadászturizmust.

A Körösök élő víztestei és holtágai a horgászoknak is helyet adnak. A Kettős-Körös mentén Köröstarcsát említhetjük horgászparadicsomként, de a part mentén végig találhatók horgászhelyek, stégek. A Magyarországon honos halak jellemzően megtalálhatóak a Körös vízében: ponty, kárász, keszeg, harcsa, süllő, angolna, busa, a holtágakban a törpeharcsa is.

Összességében a Körösök vidékének természeti szépsége a fenti turizmusformák által nyújtott lehetőségekkel kedvelté teszi a térséget a belföldi, és a helyi jelentőségű szabadidő-eltöltés részére, valamint kedvező adottságokat biztosít külföldi turisták részére is.

II.4.1. Békéscsaba

Békéscsabán az aktív turizmus a fürdőzéssel kezdődött, amely szorosan összekapcsolódik az Élővíz-csatorna történetével, amelyet 1777-ben kezdtek kialakítani a város víz- és faanyag-szükségletének megoldására. A Fehér-Körös vizéből származó csatorna zöld folyosóként köti össze a három várost, Gyulát, Békéscsabát és Békést. Partján a XX. szd. elején épült egy úszómedence, ami a csabaiak kikapcsolódását szolgálta, és amely a mára korszerűen kiépült Árpád Gyógy- és Strandfürdő történetét kezdte meg.

Turisztikai adottságok

Békéscsaba igen gazdag természeti és épített örökségekben egyaránt. A megyei jogú városok közül az egyik legtöbb zöldövezettel rendelkező település. Ligetekkel, virágokkal tarkított tereinek, hangulatos sétányainak köszönhetően barátságos városnak tartják az ide látogatók. Turisztikai portálok éppen ezért előszeretettel aposztrofálják a várost, mint az „egyik legzöldebb magyar város” és a „legbarátságosabb magyar város”.

Számos építészeti jeles, többnyire eklektikus, szecessziós épülettel, templommal és a népi értékeket, hagyományokat bemutató gyűjteménnyel rendelkezik: Városháza, Fiume Szálló, Evangélikus Nagytemplom, Evangélikus Kistemplom, Árpád Fürdő, Jókai Színház, Munkácsy Mihály Múzeum, Munkácsy Mihály Emlékház, Szlovák Tájház, Gabonamúzeum,

Jankay Galéria és a Meseház. A számos kiemelkedő szépségű épület között találunk több leromlott vagy elhanyagolt állapotban lévő épületet is, amelyek rontják a városképet és az összehatást. Ilyen épületek például a Körös Szálló, a Szent István tér 10, a XIX. században épült sörház, vagy az István Malom, amelyek felújítása, hasznosítása a jövőben megoldandó feladat.

A megyeszékhely egyik lehangulatossabb része az Élővíz csatorna. Partját a Szoborsétány díszíti, a városhoz kötődő neves személyiségek mellszobraival. A város köztéri alkotásokban igen gazdag, számos kút (mint például az Angyalos kút) és szobor díszíti a város köztereit.

Békéscsaba gyógyfürdője az 1927-ben épített, és azóta többször felújított, a mai kor igényeinek megfelelő infrastruktúrával és szolgáltatásokkal rendelkező Árpád fürdő, amely jelentősen hozzájárul a város aktív szabadidő-eltöltési lehetőségeihez. A folyamatos korszerűsítés alatt álló fürdőben igénybe vehető szolgáltatások az alábbiak:

- 50 méteres uszoda
- élménymedence tanmedencével és óriás csúszdával
- gyógyvizes termál medencék
- gyermek medence
- sportpályák (strand, röplabda, lábtangó)
- játszópark kisgyermekek részére
- szauna (kis és nagy), nedvesgőz-kamra
- egészségmegőrző szolgáltatás: gyógy-masszázs, víz alatti sugármasszázs, vízi torna, szolárium, infrakabin
- TB által finanszírozott kezelések: gyógyvizes gyógymedence, orvosi gyógy-masszázs, víz alatti sugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna, csoportos gyógy-úszás

A gyógyvíz kémia jellege: alkáli hidrogén-karbonátos gyógyvíz, 76 – 40 Celsius fokok. A 800 méterről a felszínre érkező vizet 2001-2002-ben az egészségügyi miniszter gyógyvízzé minősítette, maga a fürdő 2006-ban lett gyógyfürdővé nyilvánítva. 2004-től végeznek úgynevezett balneológiai kezeléseket: orvosi gyögmasszázs, iszappakolás, víz alatti víz-sugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna, gyógytornással csoportos gyógy úszás.

Kulturális vonzerők

A megyei jogú város rendkívül gazdag kulturális és szakrális értékekben, amelyre alapozva a kulturális turizmus zászlóshajó lehet a város turisztikai fejlesztésében. Hazánk nemzetközi hírű festőjének Munkácsy Mihály munkásságának legteljesebb gyűjteménye és személyes relikviái találhatóak a festőről elnevezett városi múzeumban és szinte a szomszédságában található Munkácsy Mihály Emlékházban. A XIX. századi romantikus-realista festészet leghíresebb alkotója sok szállal kötődött a városhoz, ez lehetőséget biztosít a festő nevével fémjelzett komplex kulturális kínálat megteremtéséhez.

Főbb látnivalók:

- **Evangélikus nagytemplom:** A Szeberényi téren álló evangélikus nagytemplom klasszicizáló copf stílusban épült 1807-től 1824-ig Pumberger Ferenc, Czigler Antal és Hoffer Ferenc tervei alapján. Közép-Európa legnagyobb, 3000 fő ülő-és állóhelyes evangélikus temploma, amelynek tornya hetven méter magas.
- **Evangélikus kistemplom:** A nagytemplommal szemben található az 1745-ben barokk stílusban, tűzfigyelő óratoronnyal és búbos kemencés őrszobával megépített kistemplom, mely a megye egyik legrégebbi épen maradt egyházi épülete.
- **Kossuth tér:** A Kossuth tér a város legrégebbi pihenőhelye. Korábban legfőbb értéke a Kossuth-szobor és a régi „kis-állomás” épülete volt, mely 2002-ben kiegészült a „Halászlányos kút” újraépítésével.
- **Római katolikus templom:** A piros téglablokkos neogótikus kéttornyú katolikus templom mai formáját 1910-ben nyerte el, 100 éves évfordulóján külső-belső restaurálásban részesült, hogy megújult formájában a városkép impozáns részévé váljon.
- **Városháza:** 1871-1873 között épült Sztraka Ernő városi főépítész tervei alapján, romantikus stílusú homlokzatát Ybl Miklós tervezte.
- **Fiume Szálló:** A 19. sz. második felének polgári hangulatát és a századforduló eleganciáját idéző Fiume Szálloda neoklasszicista stílusban épült 1867-1868-ban. Nevét a Nagyvárad-Fiume vasútvonalról kapta. Egy időben a Csaba Szálló nevet is viselte.

- **Jókai Színház:** 1877-1879 között eklektikus stílusban épült. Az emeleti Vigadó kiemelkedő kulturális és társadalmi események színtere. Állandó társulattal 1954-től rendelkezik.
- **Angyalos kút:** A sétálóutca végén, a Petőfi téren találjuk a 2001-ben avatott kútát, amelyet a közeli laktanya miatt a győzelem istennőjének, Viktóriának szárnyas bronzszobra díszít.
- **Görögkeleti templom:** Érdekes látnivaló a Bartók Béla úti lakótelepi épületegyüttesben álló görögkeleti templom. Görög-román-szerb hívők építették 1837-38-ban. A templomot ma is díszíti a Siklóról hozott ikonosztáz.
- **Szlovák Tájház:** A Garay utcában található előtornácos, úgynevezett "podsztyenás" lakóház a XIX. sz. szlovák lakáskultúra gazdag szín- és formavilágát mutatja be.
- **Békési Úti Községi Házak:** Szlovák népi lakóházakból álló épületegyüttest mentett meg a város a Békési úton, melyek ma közművelődési feladatokat látnak el. A Meseházban találhatóak Schéner Mihály Kossuth-díjas festőművész munkái, fából, fémből készített mesealakjai, valamint Lenkefi Konrád bábművész bábkiállítása.
- **Munkácsy Emlékház:** Az 1830-40-ben épült klasszicista kúria építtetője Steiner Jakab és felesége, Munkácsy rokonai és nevelőszülei voltak. Ebben a házban töltötte gyermekéveit a fiatal Munkácsy. 1994-ben, Munkácsy születésének 150 éves évfordulóján nyitották meg az emlékházat. Ennek emlékére rendezték be a hátsó négy teremben a Munkácsy Mihály munkásságát 21 festményével reprezentáló kiállítást.
- **Munkácsy Mihály Múzeum:** Több mint száz éves múltra tekint vissza a múzeum, melyet az 1899-ben megalakult Békéscsabai Múzeumi Egyesület hozta létre. A városképhez szorosan kapcsolódó jellegzetes klasszicizáló épületet 1914-ben avatták fel.
- **Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria:** 2003. októberében nyílt meg kiállítóhelyként, a Csaba Center III. emeletén, 2006. áprilisától muzeális intézményként működik. Jankay Tibor képzőművész végrendeletében szülővárosára hagyta életművét és vagyonát.

- **Szoborsétány:** A városi lakosok büszkék az **Élővíz-csatornára**, melyet a várost újrateremtő lakosok maguk ástak meg egyrészt a mocsarak lecsapolása érdekében, másrészt a település építkezéséhez szükséges fának a bihari hegyekből való leúsztatása céljából. Túlsó partját a szoborsétány díszíti, a városhoz kötődő neves személyiségek mellszobraival, mint például: Munkácsy Mihály, Áchim L. András, Haán Lajos, Gyóni Géza.
- **István malom:** Az impozáns épület 1853-ban gőzmalomként épült, jelezve a gabonaipari tevékenység akkori jelentőségét a városban és vonzáskörzetében.
- **Jézus Szíve Római Katolikus Templom:** Az Erzsébethelynek (Jaminának) nevezett városrész katolikus temploma a második világháborúban elpusztult. Az új templomot 1993-ban adták át a híveknek. A Jézus Szíve Római Katolikus Templom 500 m²-es secco-freskója, amely Patay László alkotása, 530 alakot ábrázol, köztük nemcsak bibliai személyeket, hanem közismert történelmi, ismert közéleti és egyházi személyiségeket is.

Természeti adottságok

Békéscsaba környéke gazdag érintetlen természeti szépségekben, vadregényes tájakban, melyek turisztikai célú hasznosítása lehetőséget biztosít az ökoturizmus és az aktív turizmus példaértékű összekapcsolására. A páratlan természeti értékek és a Körösök vízgyűjtő területének védelme érdekében 2001-ben kilenc békés megyei önkormányzat összefogásával megalakult a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, mely kiemelt közhasznú szervezetként célul tűzte ki a környezetvédelem mellett az ökoturizmus és aktív turizmus fejlesztését.

A megyeszékhely életében a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület vezető szerepet játszik, hiszen a „város tüdejeként” is szolgáló természetvédelmi övezetben, a Széchenyi ligetben hozták létre a fejlesztések eredményeként a Natúrpark Egyesület látogatóközpontját, ahol a Körösök világát bemutató állandó kiállítás mellett többek között időszakos kiállítások, fiatalok, gyerekek részére szóló, környezeti nevelési, szemléletformáló foglalkozások, játszóház, várják az ide látogatókat. A látogatóközpontot körülölelő parkban külön ökoturisztikai útvonalon a helyi védettségű terület állat- és növényvilága ismerhető meg.

A lovas turizmus szerelmesei is megtalálhatják Békéscsabán a számításait, hiszen a város területén 11 lovas tanya is várja vendégeit számos lovas túraútvonallal.

A megyeszékhelyhez tartozik a csupán néhány km-re fekvő, egykori Körös-ártéri erdőterület maradványa, Póstelek. A 2010-ben helyreállított terület kellemes, aktív szabadidő-eltöltést kínál Békéscsaba és Gyula lakossága, valamint a térség turizmusa számára.

Címer

Logó

Evangélikus templomok, Békéscsaba

Munkácsy Mihály Múzeum

Jókai Színház

Római Katolikus templom

Városháza

Szoborsétány

Évente megrendezésre kerülő rendezvények

A megyeszékhely gasztronómiai és kulturális rendezvény kínálata rendkívül gazdag. Békéscsaba számos országos illetve nemzetközi rendezvénynek ad otthont. Az egy-két éves gyakorisággal megszervezett rendezvények a turizmus legeladhatóbb termékei közé sorolhatók. Békéscsaba városa számos nagyrendezvénnel, fesztivállal rendelkezik. Az év során szinte valamennyi hónapnak kialakult a hagyományos rendezvénye.

- **Csabai Kolbászfesztivál:** A város legfontosabb turisztikai terméke az immár hagyományosan minden év októberében megrendezésre kerülő Csabai Kolbászfesztivál, ami nemzetközi és hazai vonatkozásban is a város egyik legjelentősebb turisztikai vonzerőt jelentő gasztronómiai rendezvényévé nőtte ki magát, az első 1997-ben megrendezett fesztivál óta.
- **Csabai Farsang:** A februári gasztronómiai rendezvény a hagyományos helyi kulturális értékekre építve, a farsangi ünnepkör jellegzetes csabai szokásait és tevékenységeit állítja középpontba.
- **Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádé:** A 2001. évtől megrendezett Csabai Sörfesztivál több csemegével, különlegességgel is szolgál. Mintegy harminc fajta sörrel ismerkedhetnek meg a látogatók, és a sörhöz kiválóan illő csülökről sem feledkeznek meg a szervezők. A közönséget naponta élő koncertek szórakoztatják.
- **Lecsőfesztivál:** A rendezvény szándéka elmélyíteni a köztudatban, hogy a lecsó hazája Békés megye.
- **Országos Szólótáncfesztivál:** a néptáncmozgalom szólistáinak kétévente ismétlődő, az egész országra kiterjedő rangos eseménye, amely 1974-ben jött létre Vásárhelyi László koreográfus kezdeményezésére.
- **Békéscsabai Tavaszi Fesztivál:** Békéscsaba 2003-ban kapcsolódott első alkalommal a Tavaszi Fesztivált szervező városokhoz.
- **Scherzo - Zenés Ifjúsági Színpadok Országos Fesztiválja:** A Scherzo - Zenés Ifjúsági Színpadok Országos Fesztiváljának kétévente tavasszal ad otthont Békéscsaba. A Scherzo résztvevői az ország legjobb zenés ifjúsági színpadai. A fesztivál fő célja a zenés ifjúsági színpadok szakmai eredményeinek összegzése és a műfaj országos megmértése.
- **Városházi Esték:** A Városházi Esték 1998 óta biztosít igényes nyári színházi és zenei programsorozatot Békéscsaba lakóinak és az ide látogató vendégeknek.
- **ZENIT Nemzetközi Fúvósfesztivál- Zenei Ifjúsági Találkozó:** A több, mint 20 éves múlta visszatekintő ZENIT a város jelentős zenei rendezvénye. A program során az ország számos kiemelkedő fúvószenekara, nemzetközi fellépőkkel kiegészülve

mutatja be tudását a közönségnek. A fesztivál egyben verseny is, amelyen ismert és elismert karmesterek és zeneszerzők döntése alapján ítélik oda a díjakat.

Az utóbbi évek turizmust érintő fejlesztései

- **Munkácsy Mihály Múzeum:** a híres festő munkásságát és a térség történetét, népi kultúráját bemutató múzeum teljes felújításban részesült, interaktív eszközökkel
- **Munkácsy Mihály Emlékház:** korszerű múzeumpedagógiai eszközökkel bővült a festő életét és személyes tárgyait bemutató egykori kúriaépület.
- **Kerékpárút-építés Békés és Békéscsaba között:** A két város között mintegy 10 km hosszan kerékpárral, kismotorral lehetségessé vált a biztonságos közlekedés. Az útvonalat sokan futásra is használják.
- **Ibsen-ház:** a megyeszékhely vonzerőit színesíti a Békés megyei Művészeti, Oktatási és Közművelődési Központ. A Norvég Alap támogatásából és a Békés Megyei Önkormányzat saját erejéből megvalósuló beruházás eredményeként megszületett multikulturális központ kiemelkedő szerepet vállal a megye értékeinek közvetítésében.
- **Pósteleki Szabadidőpark:** a területet kezelő vállalkozás helyreállította az egykor népszerű autósmozit - amelynek helyén télen jégkorcsolya-pályát üzemeltet; a park erdei ösvényeit, szabadtűz-rakó helyeket létesített, felújította a kempinget és a Mókus csárdát, kisállat-simogatót hozott létre. A fejlesztések a továbbiakban is folyamatosan zajlanak.

További turisztikai fejlesztési tervek

- **Agóra:** Békéscsaba kulturális életét szervező intézmények részére teljes infrastrukturális felújítás, új ifjúsági és kulturális központ létrehozása
- **„Árpád Gyógy- és Strandfürdő energetikai hasznosítása”** a KEOP-2009-4.2.0/B „Helyi hő és hűtési igény kielégítésére megújuló energiaformákkal” (Békéscsaba a főpályázó) c. pályázati program keretében.
- **Kalandpark kialakítása:** a város területén lévő erdőfoltban kerülne kialakításra egy élménypályákkal

- **Csaba Gyöngye szőlőtermesztés** újraélesztése és bemutatása, Stark Adolf hagyatéka: szőlőbirtok és látogatóközpont kialakítása a neves szőlőnemesítő emlékére, helyi termékek létrehozása.
- **Békéscsabai belváros-rehabilitáció:** a belváros köztérre alakítása, díszburkolattal, szökőkutakkal, a teret övező műemlék épületek homlokzat-felújításával
- **Helyi termék piac létrehozása:** Békéscsaba központjában a vásárcsarnok átalakítása, helyi termékek árusításával kibővítve
- **Kerékpár-útvonalak továbbfejlesztése:** Békési – Szarvasi – Orosházi út mentén
- **Határtalanul két keréken – kerékpárút-hálózat fejlesztés I. üteme:** a projekt célja egy határon átnyúló 27.8 km hosszú turisztikai célú kerékpárút kivitelezése a Békéscsaba- Doboz- Sarkad-Méhkeréki határátkelő-Nagyszalonta nyomvonalon. A beruházás az I. üteme annak a koncepciónak, amely egybefüggő, közel 60 km hosszú kerékpárút köti össze a békéscsabai Bánya-tavakat a madarasi termálfürdővel.
- **Brill Hotel építése**
A 2010-ben épült három csillagos Brill Hotel Békéscsaba belvárosában található. 22 db kétágyas, 2 db három, 1 db négyágyas szoba, és 90 férőhelyes konferenciateremmel áll a vendégek rendelkezésére. A hoteltől néhány méterre található a fennállása óta több rangos gasztronómiai díjjal kitüntetett étterem, a Brill Bisztró.
- **Fenyves Hotel fejlesztése**
2011-ben százötvenmillió Ft értékű beruházással megújult a Fenyves Hotel, ezáltal létrejött Békéscsaba első teljes körű wellness-szolgáltatást nyújtó szállodája. A wellness részlegben felnőtt és gyermekmedencék, pezsgőfürdő, szaunák, masszázs helyiség várja a feltöltődni vágyókat.

A belváros rehabilitáció látványterve

Az Agóra projekt látványterve

II.4.2. Gyula

Gyula az ország délkeleti részén, Budapesttől 220 km-re fekvő, 32 ezer lakosú üdülő- és fürdőváros. A város leginkább gyógy- és wellness szolgáltatásairól ismert üdülőhely. Külföldiek és belföldiek körében is népszerű Gyulai **Várfürdő**, több mint ötven éves múltra tekint vissza.

Turisztikai adottságok

Gyula turizmusát elsősorban világhírű termálvizének és erre alapozott gyógyfürdőjének köszönheti. Magyarország talán legszebb gyógyfürdője - az egykori *Almásy-kastély* 8,5 hektáros kastélyparkjában épült ki, s ma természetvédelmi terület. Az épületek és a medencék elhelyezésekor elsőrendű szempont volt, hogy a kastélykert fáit a lehető legkevésbé érintse az építkezés, s a fürdővendégeket tágas zöldfelület várja. A medencék kedvező elosztásával sikerült elérni, hogy napi tízezer vendég esetén is lehet csendes pihenőhelyet találni a fürdő területén.

- gyógyászati részleg: medencefürdő, masszázssterápia, vízalatti sugármasszázs, szénsavfürdő, vízalatti gyógytorna, súlyfürdő-kezelés

- gyógyfürdő: a gyógyvíz kémia összetevőinek köszönhető jótékony hatása:

<i>kémiai anyag</i>	<i>mg/l (mennyiség)</i>
<i>kálium, nátrium</i>	683
<i>ammónium</i>	5,2
<i>kálium</i>	10,7
<i>magnézium</i>	1,3
<i>vas</i>	0,1
<i>hidrokarbonát</i>	1708,8
<i>nitrát</i>	0
<i>klorid</i>	88
<i>bromid</i>	0,1
<i>fluorid</i>	1,0
<i>jodid</i>	0,4
<i>szulfát</i>	12,8
<i>foszfát</i>	1
<i>pH</i>	7,95
<i>szabad szénsav</i>	35
<i>metaborsav</i>	15
<i>metakovasav</i>	70

A vendégek a gyógyvíz jótékony hatását az árnyékolós medencében, döngönyözős medencében, pezsgőfürdő-medencében, „polip” gyógymedencében, lovarda gyógyuszodában élvezhetik ki.

- Castello Wellness és Szaunapark: a külső és belső szaunákat használhatják a vendégek, újdonságok a változatos szauna felöntések: sörös felöntés, óceán varázs / sós felöntés, mézes felöntés, bástya felöntés, érzéki felöntés.
- Beauty Masszázs Szalon: 40 féle masszázsból választhatnak a vendégek 3 csomagban kínálva pl.: meggyes masszázs, fáradságűző rozmaringos masszázs, regeneráló almás masszázs, indiai citromfű olajos masszázs.

Kulturális vonzerők

- **XV. századi téglavár:** Az 1405 és 1445 között megépült, ma is látható téglavára a környék központjává tette, és mint épen maradt gótikus sík vidéki téglavár egyetlen

Közép-Európában. A vármúzeumban 24 kiállítóterem interaktívan mutatja be Gyula város sok száz éves múltját. A vár számtalan lehetőséget nyújt különböző rendezvények lebonyolítására: az újrászentelt kápolna keresztelők, esküvők; a lovagterem fogadások, konferenciák megrendezésére alkalmas.

- **Gyulai Várszínház:** egész évben kulturális gyöngyszemekkel várja a színházbarátokat. A nyári színház esténként a látványos történelmi dráma, a prózai színház különféle műfajai, az opera, az operett, a balett, a bábszínház, a komolyzene, a középkori udvari zene, a jazz, a népzene és a néptánc műfajainak előadásával várja az idelátogató turistákat és a helyieket egyaránt.
- **Tószínpad:** a Gyulai Vár különleges történelmi 'díszletként' szolgál a közvetlen szomszédságában lévő, ma csónakázó-tóként használt tavon kialakított színpadnak, amely minden nyáron kulturális események sorozatát vonultatja fel.
- **Gyulavári Wenckheim-Almásy kastély:** története 1716-ra nyúlik vissza, és összeforr az Andrássyiak, a Wenckheimék, majd az Almásyak nevével. A szépen felújított kastélyban kiállítás, történeti gyűjtemény, himnusz-gyűjtemény található.
- **Erkel Ferenc Emlékház:** A 2011-ben felújított emlékház Erkel Ferenc, a magyar nemzeti opera atyjának, a magyar himnusz megzenésítőjének szülőháza volt. Ma interaktív kiállítás várja az ide látogatókat.
- **Dürer képtár:** Albrecht Dürer édesapja Gyuláról, Ajtósfalváról vándorolt ki, hogy európai mesterútja során Nürnbergben telepedjen le. előzetes bejelentkezés alapján látogatható!
- **Kohán képtár:** Gyulán született és nevelkedett Kohán György Kossuth-díjas festő, aki művészi hagyatékát végrendeletileg Gyula városára hagyta. Csak előzetes bejelentkezés alapján látogatható!
- **Belvárosi római katolikus templom:** hivatalosan Nádi Boldogasszony plébániatemplom, mely a középkorban is állt, azonban a mai, végleges formáját 1777-re érte el. Barokk, klasszicista stílusú templom.

- **Református templom:** A barokk és klasszicista stílusú templom végső formáját 1857-re nyerte el. A templombelső a reformátusok puritánságát követi. Legrégibb harangja még a fürdőépületi imaház idejéből, 1785-ből való.
- **Miklósvárosi templom:** A műemléki értékű barokk, klasszicista templom az 1800-as évek közepére nyerte el jelenlegi formáját. Egyedülálló értéket képvisel díszes festett és faragott ikonosztáza.
- **Evangélikus templom:** az 1920-as évek végén avatták fel az új evangélikus templomot, az imaház 1947-re készült el.
- **Szent József templom:** Az 1724-ben betelepült németek építtették a templomot, mely immáron harmadik formáját 1866-ban nyerte el Nuszbek József építőmester tervei alapján. Stílusát tekintve klasszicista.
- **Ladics-ház:** Az L alaprajzú, földszintes polgárház a XIX. század elején épült barokk stílusban. A gyulai Ladics-Ház az egykori megyei polgári elit különleges emléke, ahol 3 generáción át gyűjtötték a családi relikviákat, hagyatékokat. A múzeum 6 szobában mutatja be a XIX-XX. század vidéki polgári világát. Csak előzetes bejelentkezés alapján látogatható!
- **Százéves cukrászda:** A Százéves cukrászdat 1840-ben rendezte be első tulajdonosa, Salis András. Napjainkra eredeti biedermeier bútorait, falfestményeit restaurálták, kialakították a szabadkéményes cukrászmúzeumot. A XIX. század polgári hangulatát tükrözik díszes szalonjai, ahol a cukrászda sütemény-különlegességeit fogyaszthatja el a látogató.

Természeti adottságok:

A Mályvádi erdő a városhoz közeli erdőterület az Alföld második legnagyobb erdőterületeként kellemes kirándulóhelyként szolgál a túrázóknak. Erdei iskola is működik itt, Magyarország ezredik természetvédelmi területén. Az erdőt őshonos növénytársulása a tölgy, kőris, szil. A Fehér-Köröst övező erdőterületbe Városerdő néven egy nyaralókkal, hétvégi házakkal beépült kellemes üdülőhely ékelődött. Szanazug a Fekete- és a Fehér-Körös összefolyásánál egy egykori településről kapta nevét, amely mára nyaralókkal beépített,

homokos stranddal, komppal, sétahajóval, kikötővel és egy sor viziturstikai szolgáltatással és lehetőséggel rendelkező üdülőhely. A város arculatát nagyban meghatározzák a természetes vizei, a Gyulát és Gyulavárit elválasztó Fehér-Körös, a három települést érintő Élővíz-csatorna és a várost körülölelő tófüzér. Kitűnő helyszínt biztosítanak a folyópartok azoknak, akiket a városon kívüli háborítatlan, békés természet vonz. Gyula határában, különleges növény- és madárvilága miatt természetvédelmi területté nyilvánított pusztán található a gyulai parasztok önkéntes adományaiból létrehozott Tanyamúzeum, mely 2000 darabos gyűjteményével egyedülálló a környéken. A tanyamúzeum mellett egy lovasiskola is működik. Programajánlatok: gyalogtúrák, lovaglás, kocsikázás, csikósbemutatók, méneshajtás, háziállatok megtekintése.

A város logója

A város címere

Gyulai Vár

www.kozepbekes.hu;

CN.I.P.M.M.R.ARAD
www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

Magyarország-Románia
Határon Átnyúló Együttműködési
Program 2007-2013

Két ország, egy cél, közös siker!

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

Világóra

A Gyulai Várfürdő Lovarda medencéi

Gyulavári Almásy-kastély

Almásy kastély

Gyulai Várfürdő – Wellness

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

Erkel emlékház

Évente megrendezésre kerülő rendezvények

Gyula városa gazdag eseménynaptárában számos kulturális, színházi, zenei, gasztronómiai és sport rendezvény található kora tavasztól késő őszig. A programok a helyiek és az ide látogató vendégek számára is igen népszerűek, a város nagyrendezvényei által is közkedvelt turisztikai célpont. Visszatérő nagyrendezvények a következők:

- Gyulai Tavaszi Fesztivál,
- Gyulai Kolbász- és Sódar Mustra,
- Nemzetközi Kisüsti Pálinkafesztivál Kiállítás és Vásár,
- Medivid Agility és ParAgility Kupa,
- Várfürdő Félmáraton és Váltófutás,
- Gyulai Virágok Vasárnapja,
- Várkerti Vigasságok,
- Múzeumi Világnap és a Vár Napja,
- Múzeumok Éjszakája,
- Nyári Korzó rendezvényei,
- Körösvölgyi Sokadalom,
- Gyulai Várszínház Összművészeti Fesztivál,
- Shakespeare Fesztivál,
- Gyulai Várfürdő Kupa,

- Minden Magyarok Néptáncfesztiválja,
- Múzeumok Őszi Fesztiválja,
- Erkel Művészeti Nap,
- Gyulai Méz- és Mézeskalács Nemzetközi Fesztivál

Az utóbbi évek turizmust érintő fejlesztései

Gyula az utóbbi években számos beruházással gyarapodott, amelyek még vonzóbbá tették a fürdővárost a látogatók számára.

- **„Gyula történelmi belváros rehabilitációja”** elnevezésű pályázat eredményeként 2006. szeptemberében átadásra került a Kossuth tér, a város fogadó kapuja. Azóta a helyiek és vendégeink is birtokba vették a nagyon is szerethető és élhető teret, a sok zölddel, a gyönyörű utcabútorokkal, a rendezett környezettel. A téren található különleges szobor az „Anamorfózis”, mely Dürer Albert: Ádám és Éva című alkotását ábrázolja. A fordított csonka kúp alakzat rozsdamentes polírozott fémtükör felületén tükröződik vissza élvezhető normál képpé a vízszintes felületen lévő torzított kép.
- **„Gyula belváros idegenforgalmi célú rehabilitációja”** elnevezésű beruházás alkalmával újjáépült Gyula belvárosa is. Az új utca – és térburkolat, szökőkutak, padok, lámpák kialakításával rendkívül vonzóvá vált a belváros. A fürdőváros egyik üde színfoltja a világóra, amely egyedi tervezés útján készült. A 3,5 tonnás smaragdzöld üveggömbből földünk valamennyi időzónája leolvasható.
- A **Fehér-Körös mentén csónakkikötőt** alakítottak ki, amely Gyula, földrajzi fekvése miatt, mind a belföldi, mind a nemzetközi ökoturizmuson belül a folyón átvezető, illetve a településeket összekötő vízi túrák kiindulási és végpontja lehet. A Körösön a városba érkezőket fogadó- és információs épület várja.
- A **Csigakert** a város egyik legjelentősebb zöld felülete. A terület értékeit szem előtt tartva vonták be a különleges ősparkot is a fejlesztésekbe. Lebontották a korábbi szabadtéri színpadot, s helyére virágos gyeptelepítettek, pótolták a hiányzó cserjéket, lépéseket tettek az értékes faállomány pótlására, és élőhelyet alakítottak ki a vízben élő és vízparti növények számára.

- **Wenckheim-Almásy Kastély:** a város Gyulavári településrészén található, XVIII. században épült kastélyban és a kastélyparkban látogatóközpontot alakítottak ki a turisták részére. A központ célja elsősorban az, hogy bemutassa a Dél-Alföld értékeit kulturális, természeti, környezeti és gazdasági területeken.
- **Gyula, a „Virágos Város”:** A város széppé tétele során nagy figyelmet fordítottak a virágosításra, parkosításra. Ennek eredményeképpen Gyula városa a 2007. évi Virágos Magyarországért környezetszépítő versenyen az I. helyezést érte el. Így Magyarországot Gyula képviselhette a 2008. évi Európai Virágos Városok és Falvak Versenyében (Entente Florale Europe), ahol ezüst minősítést ért el.
- **Kultúra Magyar Városa 2008:** Gyula 600 éves múltjával, történelmi atmoszférájával, számos műemlékével, látnivalóival, szobraival, szökőkútjaival, parkjaival, kulturális intézményeivel, sokszínű rendezvényeivel, konferenciáival, a megújult belvárosával elnyerte a Kultúra Magyar Városa 2008 címet.
- **Gyula, a kétszeres Hild-díjas város:** A Magyar Urbanisztikai Társaság alapította közel 50 éve a díjat. Hild János városrendezőről nevezték el, aki a XIX. század elején elkészítette Budapest városrendezésének és úthálózatának terveit. A díjat két évente adják át, egyik évben három közösségi díjat, a másikonban, pedig három egyéni díjat. Gyula városa 1974-ben az első között kapott közösségi Hild-díjat, 2010-ben pedig a harmadik olyan város volt, amely másodszor is elnyerte a jeles szakmai elismerést. Ajánlás alapján, pályázni kell a cím elnyerésére. Gyula városa a bíráló bizottság egyhangú döntése alapján kapta meg a díjat, „a történelmi városközpont közterületeinek értékmegőrző és értékteremtő fejlesztéséért”.

További turisztikai fejlesztési tervek

Az utóbbi években kiépült infrastruktúrát a jelenlegi városvezetés és turisztikai szakemberek tartalommal, programkínálattal kívánják megtölteni.

- Létrejött a TDM Szervezet Gyulán. A Gyulai Turisztikai Nonprofit Kft. az Új Széchenyi Terv Dél-Alföldi Operatív támogatási rendszerhez nyújtott be pályázatot „Gyógyhelyi Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet fejlesztése Gyulán”

címmel. A pályázat nyert. A projekt célkitűzései között szerepel többek között, hogy Gyula városában új szemléletű, magasabb minőségű, a korábbinál hatékonyabb turisztikai menedzsmentet alakítsanak ki, valamint hogy a vendégéjszakák számát és az idegenforgalmi adóból származó bevételeket 15%-kal növeljék. A TDM szervezet a célkitűzéseit az eddigi marketingtevékenységén felül további marketingakciókkal szeretné megvalósítani. A támogatott akciókon kívül a pályázatnak köszönhetően lehetőség nyílik eszközbeszerzésre, a TDM munkaszervezet, valamint tagság képzésére, rendezvényszervezésre és a Tourinform Iroda akadálymentesítésére, korszerűsítésére. A projekt keretében két új munkahely jött létre, az új dolgozók bértámogatásban részesülnek. A Turisztikai Nonprofit Kft. feladataiban, TDM szervezetté válása óta, két nagy változás következett be: működését piaci alapon végzi, illetve minőségbiztosítási és monitoring tevékenységet is ellát. Ezekhez kapcsolódóan két fontos eleme a projektnek az új turisztikai portál létrehozása, illetve a vendéglégedettség-kutatás.

- Termálpark megvalósítása, mint kiemelt nagy projekt
- Ipari területek fejlesztése
- Vízhősziget javítás
- Lakóotthon építése idősek illetve mozgáskorlátozottak részére.
- A Gyulai Várfürdő minőségi szolgáltatásainak bővítése.
- Mozgásszervi rehabilitációs központ kialakítása.
- A város belső közlekedési helyzetének javítása (északi elkerülő, Gyula-Sarkad).
- Városi kerékpárutak kialakítása.
- Peremrészek útfejlesztése.
- Wenckheim-Almásy barokk kastély hasznosítása.

II.4.3. Békés

Turisztikai adottságok

A vízgyógyászat, a vízi sport lehetősége Békés városától elválaszthatatlan. A város határában húzódik a Kettős-Körös Szanazugtól Köröstarcsa felé vezető, mesterséges medre. Egykor a településen a Fehér-Körös haladt át és csatlakozott a Fekete-Körössel. A folyószabályozással a Szanazugnál egyesülő Fekete- és Fehér-Körös Kettős-Körösként halad tovább és érinti Békés városát. A folyó közelsége a víziturizmushoz kedvező feltételeket teremt, ezért jött létre a múlt század közepén a Dánfoki üdülőközpont, valamint 2007-ben a kishajó-kikötő a békési duzzasztómű szomszédságában. A kikötőnek és kishajó átemelőnk köszönhetően Békés városa aktívan bekapcsolódott a vízi turizmusba. A Körös folyón fölfelé haladva a román határig lehetőség van horgász helyek elérésére és vízi sportok űzésére. A folyó alsó szakasza akár a Tiszáig horgászható, hajózható, vadregényes környezetben.

A vízhez kötött pihenést a város 2010-ben felújított gyógyfürdője és járóbeteg-ellátó központjának szolgáltatásai is biztosítják. A medencék termálvizét két kút biztosítja:

- 1.) B-112 kat. számú kút fúrására 1963-ban került sor. A kút 1198 m talp mélységű, 60 liter/perc hozamú, 50 °C fok hőmérsékletű volt, amely 1996-ban gyógyvízzé lett nyilvánítva.
- 2.) B-155 kat. számú kút 1020 m talp mélységű fúrására 2004-ben került sor, gyógyvízzé is ekkor lett nyilvánítva. Vízhozama 530 liter/perc.

Az Országos Közegészségügyi Intézet vizsgálata szerint kis só koncentrációjú nátrium-hidrogén-karbonátos hévíz, melynek metakovasav tartalma és szerves anyag tartalma is jelentékeny, jódot is tartalmaz, színe sárgásbarna. Gyulladásos és kopásos ízületi betegségek kezelésére alkalmas. Reumás betegségekre: csípő, térd, boka, gerincbetegségek. Gyulladásos nőgyógyászati kórképekre. Bizonyos bőrbetegségekre pl.: pikkelysömör (psoriasis). Uszodai helyiségek és szolgáltatások: úszómedence, tanmedence, nyakzuhany, pezsgőágy, vízalatti derékmasszázs, finn szauna, aromahasználat, napozóterasz, úszásoktatás, aqua fitnes oktatás.

Kulturális vonzerők

- **Széchenyi tér:** Békés „szíve”, a főter nevét Széchenyi Istvánról kapta 1861-ben, Magyarországon elsőként - megelőzve ezzel Budapestet is. A Körös hordalékkúpján elterülő tér már a 18. századtól a város közigazgatási központja. Itt találkoznak a berényi, vésztői és csabai utak.

- **Szentháromság Plébániatemplom (római katolikus templom):** a tér észak-nyugati részén áll az 1795-ben, barokk stílusban épült,. A főoltár képét Bellért Péter és Nagy Ferenc mesterek készítették. A szentély oldalán függő hatalmas festmény Jantyk Mátyás, békési születésű festőművész utolsó alkotása. Alatta Orlai Petrics Soma egyik képe látható. A templom mellett kereszt áll. Közelében a város első, 1912-ben fűrt turulos ártézi kútja oltja még ma is a szomjat.
- A **Bérház** épületét 1885-ös megépítése idején még Magyar Királyi Szállodaként emlegettek. Benne kapott helyet a Galéria és a Városi Könyvtár intézménye is. Falán emléktábla hirdeti, hogy a II. Világháborút követően 1949-ben, az épületben nyílt meg a vidék első művelődési otthona. Ezt a szerepet töltötte be az 1978-as földrengésig.
- A Széchenyi téren **Veress Kálmán Forradalmi Emlékművét és a református parókiát** láthatjuk, melynek falán emléktábla őrzi Arany János 1851. évi békési tartózkodásának emlékét. A parókia emléktábláján Karacs Terézre is felhívja a figyelmet. Ő volt a magyar nőnevelés úttörő alakja és szintén tiszteletét tette Békésen. Nemrég itt avatták fel Szabó Lőrinc XX. századi jeles magyar költő emléktábláját.
- **Református templom:** A Széchenyi tér keleti sarkában a városképet meghatározó, a Kettős-Körösről is látható, műemléki, copf-stílusú református templomot található, mely mai formáját 1905-ben kapta. A templom ma gyakran ad helyet a város komolyzenei hangversenyeinek.
- A templomtól pár lépésre áll az 1844-ben épült **Kollégium** műemlék épülete, amely ma az Alapfokú Művészeti Iskolának ad helyet. A tér dél-keleti végében áll Pásztor János szobrász első világháborúban elesett katonák emlékműve, valamint vele szemben az 1996-ban avatott eltörött harangot találjuk. A második Világháborúban elesett, illetve áldozatokká vált békésiek emlékére készült.
- A város első óvodájának épült műemlék jellegű ház a tér túl oldalán, a Petőfi utcában található. Majd kissé lejjebb a Németh László Középiskolai Kollégium és a **Szegedi Kis István Református Gimnázium**, amely alapítása, azaz 1552 óta működik.
- **Iskolatörténeti kiállítás:** A Petőfi utca 41. sz. alatt álló 19. századi parasztházban került kialakításra, mely annak idején tanítólakás, udvarán pedig iskola volt.

- A főter egyik ékessége az 1904-ben épült **Városháza**, falán Irányi Dániel szobrával.
- **Jantyik Mátyás Múzeum:** A Széchenyi téren, a Nagyház barokk épülete előtt, amely egykoron a Weinckheim család tulajdonában volt, **Széchenyi István mellszobrát** láthatjuk. A földszinten, az 1971-ben, a békési születésű, XIX. századi festőről, Jantyik Mátyásról elnevezett Múzeum működik, benne helytörténeti kiállítással. A Múzeum teret 1998-ban alakították ki, impozáns szökőkúttal.
- **Élővíz-csatorna:** A Piac téren folyik keresztül az Élővíz-csatorna. Itt található a Csók híd, melyen keresztülhaladva eljutunk a Dr. Hepp Ferenc Általános Iskolához és a Durkó utcai Tájházhhoz. A tájházban a parasztgazdaság összegyűjtött emlékeit, tárgyi kultúráját, berendezési tárgyait csodálhatjuk meg, emellett számos kulturális programnak is helyet kínál, az utóbbi időben egyre többnek, a "Nefelejcs" Békési Kulturális és Hagyományőrző Egyesület rendszeresen tartja itt rendezvényeit.
- A Kossuth utcán egykoron a Korona Szálló és Korona Mozi működött, most az épületben bolt és bank található, de az újjáépített épületben az eredeti homlokzat stílusát megőrizték.
- A körforgalomnál található az ortodox **Szent Miklós görögkeleti templomot**, mely az örmény és görög hívők számára épült, belsejében öttengelyes ikonosztázzal.
- **Békési Pálinkacentrum:** A zsidók jelenlétét Békésen az Ady Endre utcai zsinagóga bizonyítja, melyet néhány évvel ezelőtt még „Zsinóros” Községi Házként működtettek, mely ma a helyi gasztonómiai különlegességet, a békési pálinkát mutatja be.
- **Erzsébet-liget:** Az Élővíz-csatorna mentén található, a város központjában, ahol a Városi Sportcsarnok és a Torony Rádió működik. Az Erzsébet ligetben fekszik a Békési Kistérségi Általános Iskola Eötvös József Tagiskolája, a Békés Városi Kulturális Központ, a Bagoly Vendéglő, Veress Endre történettudós és Jantyik Mátyás szülőháza. A liget főter felőli részén a Királyok kapuja milleniumi emlékmű található, oldalán Szent Imre intelmeivel. A ligetben kialakított rendezvényter ad helyet és otthont számos békési kulturális programnak, többek között a Madzagfalvi Napoknak is.

- **A Békési Biokultura Egyesület** a biogazdálkodás széles körű elterjesztését, a termékek minősítését, az egészségesebb, tisztább környezet és életmód kialakítását, a minőségi termelés fontosságát tartja szem előtt. Számos biogazda tagja eaz egyesületnek, amely fontos szereplője a városi rendezvényeknek.
- **A Békési Pálinkafőzde és Pálinkacentrum** bemutatóközpont a békési szilvapálinkafőzés hagyományait vette alapul, a pálinka kizárólag békési és békés környéki pálinkából készül. A pálinkafőzdében megtekinthető az a gőzmozdonyt, mely 1988-tól mintegy 10 éven keresztül szolgáltatja a gőzt a pálinkafőzéshez. A mozdony jelenleg múzeumként és bemutatóhelyként üzemel, a vendégek az üzemlátogatás után itt kóstolhatják meg a remek helyi nedűt. A Pálinkacentrum a város szívében, a körfoglalomnál található modern bemutatóterem, ahol lehetőség van kóstolásra, de aki igényli, interneten is nyomon követheti cefréje sorsát. Helyi termékek boltjával, kóstolókkal és pálinkatrezorral várják a látogatókat.

Természeti adottságok

Békés város csodálatos természeti környezetben található, a természet szépsége és a Kettős-Körös közelsége vonzza a turistákat. Több túraútvonal halad keresztül a városon, melyet gyalogosan, kerékpárral vagy akár kajakkal is végigjárhat a vendég. A folyó Békéstől Köröstarcsáig eredeti kanyarulataival a városból könnyen elérhető természeti szépség és népszerű vizitúra-útvonal, melynek középső szakaszán, a 11-12 fkm között a körgát mentett oldalán található a Bodoky Károly Vízügyi Múzeum. Ez a vizitúrákkal kiválóan összekapcsolható ipari-kulturális műemlék a folyószabályozás és árvízvédelem múltját és eszközeit mutatja be. Békés külterületén található a Dánfoki Üdülőközpont. Az üdülőközponthoz parkosított, fás környezet és szabadstrand tartozik, mely a fiatal és az idősebb korosztály számára is kellemes pihenést tesz lehetővé. A Békés Dánfoki Üdülőközpont területén többféle szálláslehetőség is igénybe vehető. A főépület hotelszobái mellett a vendégek rendelkezésére áll a teljesen külön egységet képező körépület, 16 faház, valamint sátorhelyek vehetők igénybe.

A Dánfoki Üdülőközpont mellett, a gáton, kb. 100 méter távolságra több túraútvonal is elhalad: Doboz, híd - Maró (Kettős Körös gátja) – Dánfok - Békés, központ (jelzetlen) 8,9 km; Sikkony – Malomasszonykert-Kertek - Dánfok - Békés, híd (piros sáv) 7,1 km.

Szintén az üdülőközpont mellett halad el a Békés - Dánfok, - Doboz híd - Marói-erdő - Póstelek gyalogtúra. A túra hossza 15 km.

A Kettős-Körös kiváló lehetőséget biztosít a horgászat szerelmeseinek is, a teljes magyar halfauna megtalálható itt, ponty, keszegfélék, amúr, kecsge, márna, csuka, süllő, domolykó, harcsa, balin, sügér halak horgászhatók.

Logó

A város címere

Békés – református templom

Városháza, Békés

Járóbeteg-ellátó, Békés

Békési Uszoda

A békési kosárfonás termékei

Kettős-Körös

Évente megrendezésre kerülő rendezvények

- **Madzagfalvi Napok** – a város népies elnevezését viselő rendezvény a sport, kultúra, hagyományápolás, elszármazottak találkozója, szórakozás és három napos mulatság.

- **Békés - Tarhosi Zenei Napok (BÉTAZEN)** - egyre nagyobb népszerűségnek örvend Békés város és a közelében fekvő Tarhos község neve 1976 óta a fesztivál kapcsán fonódik egybe, felidézve a több mint ötven évvel ezelőtti múlt, Gulyás György egykori Énekiskolája és a kodályi tanítás szellemiségét.
- **Az Én hangom** – könnyűzenei énekverseny
- **Békési Szilvapálinka ünnep**
- **„Egy hajóban evezünk”** vizitúra
- **Aratónap**
- **Békési Kerékpárfesztivál**
- **Nemzetközi Csuta Művésztelep**
- **Szüreti Mulatság**
- **Békési Tökmulatság**

Az utóbbi évek turizmust érintő fejlesztései

- **Körös-menti kishajó kikötő:** 2007-ben, a Kettős-Körös békési duzzasztójánál, uniós támogatásból készült el a Körösök Völgye Natúrpark fejlesztésének keretében a 85 vízijármű befogadására alkalmas kikötő, a dánfoki üdülőterülettől 300 méterre.
- **Uszoda:** 2009-ben felújításra került a Békési Uszoda, több mint 300 millió Ft beruházás keretében. Az uszodában egy 25 méteres versenymedence és egy nyolcszor 15 méteres tanmedence épült meg. A vendégeket emellett modern öltözőkkel, aulával, szaunával és napozó terasszal is várják.
- **Békési Kistérségi Komplex Járóbeteg-ellátó Központ:** az elsősorban mozgásszervi betegek ellátását biztosító intézményben fizio-, balneo- és elektroterápiás, valamint reumatológiai kezeléseket végeznek majd, de kialakítanak egy négyágyas, nappali kórházi ellátásra alkalmas pavilont is. A fejlesztés során új, digitális röntgenberendezést vásárolnak és korszerűsítik a központ számítástechnikai eszközeit is. A majdnem 1800 négyzetméteres új szakellátó a szomszédos strand gyógyvizének is köszönhetően a későbbiekben a térség egészségturizmusának egyik vezető központjává válhat.

- **Körforgalom:** 2010. júliusában átadásra került a Békés belvárosában, az Ady és a Kossuth u. csomópontjában található új körforgalom.
- **Kerékpárút:** 2010-ben átadták a Békés-Békéscsaba kerékpárút utolsó szakaszát. Az egykori kisvasút nyomvonalán haladó beruházás közel 127 millió forintból készült el, ebből csak hárommillió terhelte a békési költségvetést. A harmadik szakasz 2700 méter, míg a kerékpárút teljes hossza 7400 méter, szélessége 2,6 méter. Békés és Békéscsaba együtt pályázott és nyert el 104 millió forintos vissza nem térítendő uniós és kormányzati támogatást, és a 22,1 millió forint önrészt is közösen biztosította. A beruházás eredményeként összesen 7,4 kilométer hosszúságban köti össze kerékpárút a két települést. A belterületi csatlakozó szakaszok még hiányoznak a két városban, ezeket szintén pályázatok segítségével tervezik kiépíteni.
- **Békés kártya:** Ezzel a kártyával a vendég/vásárló bizonyos mértékű kedvezményben részesülhet az adott szolgáltatásból. A kártya nem csak a vendégek számára készült, a helyi lakosok is előnyt élvezhetnek a kártya használatánál. A kártya bevezetésével célunk a helyi vásárlóerő erősítése és a vállalkozások összefogása, azok népszerűsítése.
- **Dánfoki Üdülőközpont** Békés városának határában nyugodt, csendes, de mégis frekventált helyén található. A 2011-ben felújított üdülő teljes kapacitása 200 fő. Az üdülőközponthoz szépen parkosított, fás környezet és szabadstrand tartozik, mely a fiatalabb és az idősebb korosztály számára is kellemes pihenést tesz lehetővé. A Békés Dánfoki Üdülőközpont területén többféle szálláslehetőség is igénybe vehető. A főépület hotelszobái mellett a vendégek rendelkezésére áll a teljesen külön egységet képező körépület, a faházak, valamint kempingezési lehetőség is adott. A főépületben 16 db kétágyas, külön zuhanyzóval, WC-vel ellátott szoba található. A földszinti részen a bár és az ebédlő szolgáltatásai vehetők igénybe. A vendégek kényelmét szolgálja az emeleti közösségi tér, valamint a terasz ideális grillezéshez, kerti partikhoz, szórakozáshoz. A körépület 5 db szálló egységből tevődik össze. Egy egységhez 1db fürdőszoba és 2 db 5 ágyas (pótágyazható) szoba tartozik. Közel

helyezkedik el a vízparthoz, így ideális környezetet biztosít kisebb osztályok kirándulásához is

További turisztikai fejlesztési tervek

- **A Dánfoki Üdülőközpont fejlesztése:** közös vizesblokk felújítása, tábornál körülvé kerítés javítása, biztonsági kamerarendszer és beléptető rendszer kialakítása. Főépület újraszigetelése, tető kijavítása, fűtési rendszer megjavítása és üzembe helyezés, faházak újjáépítése, szolgáltatások bővítése.

II.4.4. Általános megállapítások

A térség természeti és kulturális értékeit, valamint a gazdasági és szociális korosztályi különbségeket figyelembe véve az elkövetkező években - évtizedekben átalakul és megerősödik a belföldi turizmus a költségesebb külföldi látogatásokkal szemben. Ebben a strukturális átalakulásban ritkultak a több hetes nyaralások; helyükbe a rövidebb időtartalmú, de a több alkalmat lehető tevő aktív szabadidős kikapcsolódások kerülnek. Az életmódváltásnak köszönhetően már nem csak a hétköznapi életben, hanem a szabadidő eltöltésében és a pihenési kultúrában is egyre fokozottabban jelenik meg. Az aktív- és ökoturizmus - nyugati társadalmi mintára építkezve - hazánkban is egyre kiemeltebb jelentőséget foglal el az egyén, a család és a társadalom összességére nézve egyaránt. Ennek a változásnak a Körösök Völgye települései természeti, földrajzi és kulturális adottságai kiválóan megfelelnek még országos viszonylatban is. Ezen adottságokra építkezve attraktív aktív- és ökoturisztikai programcsomagok állíthatóak össze, amellyel az aktív kikapcsolódás és Körösök Völgye térség természeti értékeinek a megóvása és feltérképezése is megvalósul.

Az aktív turizmuson belül az alábbi fő sport és kikapcsolódási programok kapnak kiemelkedő szerepet:

- Vízitúrák a Kettős-, Fekete- és a Fehér-Körösön (kenuval, kajakkal, sárkányhajóval)
- Sárkányhajó-versenyek, fesztiválok szervezése, lebonyolítása
- Szabadstrand programok Békés – Dánfok Üdülőközpont területén

- Termál- és gyógyvizekre épített rekreáció
- Kerékpáros túrák
- Gyalogos túraprogramok a négy várost érintően
- Lovasprogramok és -túrák a meglévő létesítményekre építkezve

II.5. Arad megye természetrajza, kultúrtörténete és adottságai

A határon átnyúló turisztikai kapcsolatok kiépítésében és fenntartásában a Dél-alföldi régió igen aktív szerepet vállalt és vállal a mai napig is. Ennek gyakorlatára jött létre 2004-ben a Magyar-Román Turisztikai Vegyesbizottság. A felváltott székhelyezéssel ülésező Bizottság feladata, hogy kölcsönösen tájékoztassa egymást a két ország a turizmus aktuális helyzetéről. Megállapodás keretén belül közös marketingakciókat dolgoznak ki, amely keretén belül együttműködnek az egészségturisztikai klaszterfejlesztés, oktatás-képzés és falusi turizmus területén is. Előremutató helyi kezdeményezések a Békés és az Arad megyei kereskedelmi és iparkamarák együttműködése, valamint a megyei szintű együttműködések.

II.5.1. Földrajzi adatok

Arad megye Románia Nyugati részén helyezkedik el, néhány fontos nemzeti és nemzetközi útvonal kereszteződésében. Nyugat-Európa és a kontinens dél-keleti kapujaként, Magyarországgal négy határátlépési pontja van: közúton Gyulavarsándnál (Varsand), Tornyánál (Varsand), Nagylaknál (Nadlac) és a vasúti személy- és teherszállítás szempontjából Kürtösnél (Curtici).

A megye területe: 775.409 hektár, Arad város közigazgatási területe 4 618 hektár.

A teljes népesség (a 2002. évi népszámlálás alapján): 461.789, melyből 82,2% román, 10,7% magyar, 3,8% roma, 1,0% német, 1,3% szlovák, 0,4% ukrán, 0,3% szerb, 0,3% más nemzetiségű.

A domborzat változatosságot mutat a 100 m alatti alföldtől a dombságig és hegyvidékig (a legmagasabb pont a Bihar hegységben található Arad csúcs, 1428,8). A kiemelt tájegységek, a

Zarándi hegység, Béli hegység, Bihar, Rézhegység, a Fehér Körös a következő települések között húzódnak: Halmágycsúcs (Varfurile) és Ácsfalva (Aciuta), Borossebes (Sebisului), Honctő (Gurahont), Nagyhalmágy (Halmagiu) süllyedék, a Lippai hegyek, a Maros, a Körös síkság és a Maros ártér.

Vízrajz vonatkozásában a fontosabb folyók a Maros és a Fehér-Körös. A Maros - hosszúságát és hidrográfiai területét illetően Románia második folyója a Dunát követően – Arad megyét 250 km hosszan szeli át. A mélységi vizeknek számos típusa van: termális, féltermális, bikarbonátos, széndioxidos, vasas (rozsdavörös), mindegyik gyógyászati célokra alkalmas. Vannak szabadidős célokra alkalmas tavak: Feltóti-tó (Lacul Taut), Györök (L. Ghioroc).

Az éghajlat mérsékelt kontinentális, enyhén mediterrán hatásokkal. A tél nem túl hideg, a nyár nem túlzottan forró, az uralkodó éghajlat a domborzati változatosság függvénye.

Az éves átlaghőmérséklet a síkságokon 11° C és 5-6° C a hegyvidékeken.

Városháza, Arad

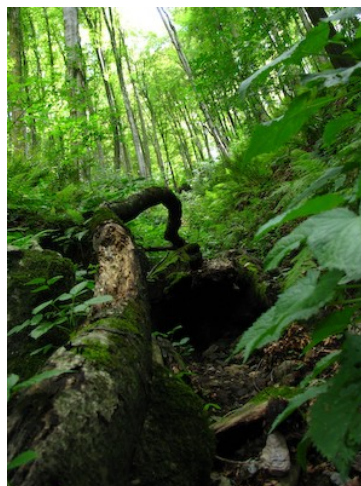
Kelemen Palota részlete, Arad

Világosi Kolostor

Szőlő és Bor Múzeum bejárata, Ménes - Győrök

Erdőrészlet Menyháza környékén

II.5.2. Főbb turisztikai desztinációk

A Maros-völgye

- Lippa (Lipova) és Marospetres (Petris) közötti terület
- A Zarándi hegység tetejéig terjedő hegyvidéki rész
- Temes megye határáig terjedő terület a Marostól délre
- Információs centrum: Lippai múzeum

A Fehér-Körös völgye

- Kisjenő (Ineu) és Nagyhalmágy (Halmagiu) települések által közrefogott terület
- A Fehér-Köröstől délre eső terület, beleértve a Zarándi hegység deli részét, a Nagyhalmágy és Honctő süllyedékeket
- Információs központok: Nagyhalmágy és Buttyin (Buteni) településeken (a helyi múzeumokban)

A Codru-Moma hegyvidéki terület

- A Menyháza (Moneasa) – Bélhagymás (Hasmas), Borossebes (Sebis) – Menyháza által közrezárt terület
- Információs központ: Menyháza

Aradi borvidék

- Pancota és Baratca által közrefogott terület
- A Cladova-völgy hegyvidéki területe
- Információs központok: 'Ioan Slavici' and 'Emil Montia' múzeumok Világoson

Termál fürdőhelyek

- Sofronya (Sofroenea), Kürtös, Mácsa (Macea), Kisiratos (Dorobanti) településeken
- Információs központ: Mácsai Botanikus kert

A Maros-ártér

- A Maros-Mente Természeti Park az Aradi Erdészeti Igazgatóság kezelésében
- Információs központ: a Ceala Erdőben került kialakításra, a Maros-Menti Természeti Park által megvalósított Phare projekt részeként

Arad városa

- Óváros – műemlékek és építészet
- Maros folyóparti szakaszai és a Neptun fürdőhely
- Ártéri erdő Cealánál (Keleti rész) és Vladimirescu-nál (Nyugati rész)
- Információs központ: INFOTOUR Arad főutcáján

II.5.3. Turizmusformák Arad megyében - természetes és alkotott értékek vonatkozásában

1. Kulturális és történelmi turizmus

Arad megye, az ókortól ismert történelmi és földrajzi területként, a rajta áthaladó fontos kommunikációs útvonalak révén állandó kapcsolatban állt a Nyugati civilizációval. Ezt bizonyítja annak ténye is, hogy Arad területét sok utazó látogatta meg. A Maros partján fekvő Arad városát egykor 'Kis Bécs'-ként emlegették. A híres fővároshoz hasonlóan, a város felbecsülhetetlen örökséget hagy ránk, kedvezményezetteknek. Arad megye kulturális és történelmi értékekben sokoldalú, amelyben nagy szerepet játszik a két ország közös tőről

fakadó múltja is. Ezt a változatosságot az alábbi felsorolás is jelzi (forrás: Arad megye marketingstratégiája, 2005-2009):

- Középkori várak: Világos (Siria), Solymos (Soimos), Dezna – 13. század; Kisjenő (Ineu) – 17. század;
- Kastélyok és udvarházak a Maros-völgyében
- Királyi kastély, Soborsin (Savirsin)
- Török bazár, Lippa (Lipova) - 1672
- Múzeumok: Arad Múzeum művészeti, történelmi és természettudományi termekkel
- Egyházművészeti és kultikus tárgyak múzeuma – Gai Monostora
- 'Vasile Goldis' emlékház Aradon
- Lippa város helytörténeti múzeuma
- 'Ioan Slavici és Emil Montia' múzeuma, Világos (Siria)
- 'Adam Muller Guttenbrun' Múzeum, Temeshidegkút (Zabrani)
- Népművészeti Múzeum, Soborsin (Savirsin)
- Szőlő és bor múzeuma, Ménes (Minis)
- A Bél Erdészeti és Ártéri Múzeum Beliu (Bél)
- Kisebbségi múzeumok: Batta(Bata), Buttyin (Buteni)
- Mácsa (Macea) – karikatúra kiállítás 'Stefan Popa' a Csernovics kastélyban
- II. Világháborús emlékmű, Ópálos (Paulis)
- Szoborpark, Kaszolya (Casoia)
- Eugen Popa Emlékház, Soborsin (Savirsin)

A határon túl számos magyar vonatkozású történelmi emlék található. Arad megyében a jelentősebbek a Világosi fegyverletétel helye, a Máriaradnai kolostor, a lippai és a solymosi várromok, Arad óvárosi része. Mindezek mellett a magyar névvel is rendelkező települések történelme szorosan kapcsolódik az egykori Nagy-Magyarországhoz, amelyre utalhat mind az itt élő magyar lakosság, vagy bizonyos történelmi emlékek.

2. Gyógy- és szabadidős turizmus

A gyógyvizek, ősidők óta a természet nagyra becsült ajándéka lehetőséget ad az egészség javítására és a szabadidőre, mind fiataloknak, mind felnőtteknek. A 'Nyugati Kárpátok gyöngyszemeként' is emlegetett **Menyháza** több, mint egy évszázada ismert emblemikus pihenőhely Arad megyében. A térség gyógyforrásai festői környezetben, Aradtól kb. 100 km-re, a Béli (Codru Moma) hegység mészkőszikláival körülvéve a római időktől ismertek.

A **Lippai Bai Gyógyfürdő** hegyvidéki területen helyezkedik el, Lippa külvárosában, és Aradtól 30 km-re. Természeti erőforrását a török időktől gyógyvizei jelentik, melyek szív- és érrendszeri, máj- és vese-eredetű, valamint emésztési problémákra alkalmasak.

Megemlítendő még Kisiratos (Dorobanti), Kürtös, Mácsa és Sofronya geo-termális vizei.

3. Vallási turizmus

Különböző kisebbségek élnek együtt a román lakossággal: magyarok, németek, szerbek, szlovákok, bolgárok, zsidók és romák, mely jelzi a vallási sokféleséget is: ortodox, római-katolikus, református, evangélikus, neo-protestáns, görög-katolikus és muszlim.

Ezen ok miatt, egyházak, katedrálisok, monostorok, ermitázsok, fatemplomok, stb. nagy számban találhatók megyszerte.

4. Falusi turizmus

Érdemes figyelembe venni Arad megye vidéki térségeinek földrajzi és néprajzi jellemzőit azoknak, akik szabadidejüket vidéken, a város zajától távol szeretnék eltölteni.

Számos szálláshely áll rendelkezésre, és a turisták megcsodálhatják a kézműves tárgyakat, vízimalmokat, fatemplomokat látogathatnak és hagyományörző népi fesztiválokon vehetnek részt, minden évszakban. A helyi gasztronómia vonzerőt is jelent, a főételek és desszertek vonatkozásában.

5. Borturizmus

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

A borok fontos helyet foglalnak el a turisztikai kínálatban, különösen a Ménes-Maderat szőlőiből készült vörösborok, és Ópálos és Ménes pincéiben szervezett borkóstoló programok. Egy másik hagyományos termék a 'tuika', amely főleg szilvából készül, de más gyümölcsöket is felhasználnak hozzá, mint pl. sárgabarackot, almát, bogyósokat. Pálinkához hasonló tömény szeszecital.

6. Ökoturizmus

Egyre nagyobb igény mutatkozik a természet felfedezésére, közelebb kerülni a növény- és állatvilághoz. Arad megye bővelkedik természeti kincsekben. Azon turisták, akik érdeklődnek a szabadidő ilyen jellegű eltöltése iránt, az ajánlatok nagyon vonzóak: Rovina melletti nárciszmező, Mácsa (Macea) botanikus kertje, bükk és kocsányos tölgy évszázados erdői, a megye erdeiben lévő szabadidős területek a hegyvidékekben és a közeli tavakon, ahol a vízisportok is gyakorolhatók.

II.5.4. Arad megye SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK

- Kedvező földrajzi helyzet, Arad megye Románia nyugati bejárata: négy határátkelő (3 közúti és egy vasúti), melyek előnyösek az átutazó turizmus fejlesztése szempontjából
- Tájképi változatosság (dombság, síkság, hegység)
- Természeti parkok és védett területek, erős halászati bázis
- Geotermális vízi erőforrások, melyek lehetővé tették a fürdő- és gyógyturizmus fejlesztését
- Kijelölt hegyi túrák, melyek a kerékpáros turizmust is szolgálják
- Arad megyét szeli át az európai E7 túraút Ny – K irányban
- Változatos, ember alkotta tájkép: történelmi és építészeti emlékek, régészeti feltárások, kastélyok, erődök, várak, fatemplomok, monostorok a XVI-XVIII. századból.

- Gazdag kulturális kínálat: fesztiválok és ünnepek, színházi előadások, koncertek, kiállítások, sportversenyek, fenntartott szokások, tradíciók, interkulturális környezet az etnikai együttélés miatt
- Nemzetközi nyelvi kommunikációs képességek: angol, német, francia, olasz
- Arad önkormányzatának tagsága az Európai Kulturális Városok Szövetségében (AVEC) Nagyhalmágy (Halmagiu) önkormányzatának részvétele az Interreg IIIC projektben, az 'Európai hálózat a falusi turizmusért' tagjaként.
- EU-programok fejlesztésében nyert tapasztalat a turizmus területén
- Modern elektronikus és telekommunikációs szolgáltatások (mobiltelefon, valamint kábeltelefon társaságok), repülőtér
- Változatos szálláslehetőségek: panziók, kempingek, apartmanok, szállodák 1-től 4-csillagosig, turistaházak, menedékházak
- Egyéb szolgáltatások: bankok, ATM, benzinkutak, autósok, garázsok
- A rendszerek összehangoltsága az üzleti turizmust is szolgálja: ipari parkok, tárgyaló- és konferenciatermek, kiállítási központok
- Aktív és versenyképes intézmények a turizmus népszerűsítésére és fejlesztésére: Arad megyei Kulturális Központ és turisztikai információs irodák
- Nem kormányzati szervek fő tevékenysége a turizmus
- Arad megyét népszerűsítő honlapok: www.arad.ro, www.virtualarad.net, www.cityinfo.ro/arad, www.primariaarad.ro, www.cjarad.ro, www.darnick.com, www.luncamuresului.ro, www.statiuneamoneasa.ro, www.manastireabodrog.ro, www.arad-bekes.ro.

GYENGESÉGEK

- Elégtelen infrastruktúra az agroturisztikai területeken (víz, csatorna- és telefonhálózatok, szennyvízkezelő telepek) és a korszerű úthálózat hiánya
- Területfejlesztési tervek hiánya
- Az agroturisztikai szálláshelyek kis száma
- Szabadidő-parkok hiánya az erdőten területeken

- Szerény szabadidős kínálat
- A turisztikai szolgáltatásoknak, adottságoknak és lehetőségeknek csekély mértékű média-megjelenése
- Építészeti és történelmi emlékművek kismértékű kihasználása
- Turisztikai információs központok hiánya a határátkelőhelyeken, vasútállomásokon, reptereken, a fontosabb városokban és üdülőhelyeken.
- A közúti turisztikai jelzőrendszerek és hegyi túrajelzések hiánya
- A sporttevékenységek korlátozott ajánlata – vízisportok, télisportok és lóversenyek
- A főtevékenységek és a kulturális-művészeti események ellentmondásos népszerűsítése a lakosság felé
- A tömegközlekedés (busz, vasút, villamos) kedvezőtlen fizikai és morális használata, mennyiségi hiánya
- Az ókori vasút 'Segeata Verde' (Zöld Nyíl) helytelen értékelése
- Szegény és nem sokoldalú szuvenír-kínálat
- Utazásszervezők hiányos tevékenysége az Arad megyei turisztikai programok szervezését illetően
- Szakképzett túravezetők, idegenvezetők hiánya a helyi turisztikai vonzerők népszerűsítése érdekében
- Elégtelen információforrások speciális promóciós anyagok hiánya miatt
- A helyi adminisztráció és önkormányzatiság decentralizációjának hiánya
- Modern pénzügyi és banki eszközök használatának alacsony szintje (hitelkártya, online tranzakciók)

LEHETŐSÉGEK

- Határmenti turisztikai együttműködések fejlesztése a Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió vonatkozásában
- Speciális együttműködési perspektívák (tanácsadás, tudástranszfer, a szolgáltatások minőségének javítása) az Európai Régiók Szövetsége (ARE) és az Európai Bortermő régiók Szövetsége (AREV) keretében

- Partnerség kialakítása és projektgenerálás más országok városaival és tartományaival pl.: Olaszország, Spanyolország, Németország, Ausztria, Franciaország
- Új koncepciók és regionális turizmusfejlesztési stratégiák kialakítása, közös projektek a Nyugati Fejlesztési Régió keretében – a következő megyék részvételével: Arad, Krassó-Szörény, Hunyad és Temes.
- Belső és külső programok a turisztikai finanszírozási lehetőségeket illetően
- Országos és nemzetközi turisztikai vásárokon való részvétel - Bukarest, Budapest, Bécs, Berlin
- Helyi nem kormányzati szervek növekvő érdeklődése a turizmus iránt
- Helyi intézmények közötti jó kommunikáció: Megyei Tanács, Városi Önkormányzat és Prefektusi Iroda.

VESZÉLYEK

- Szomszédi, vagy versengő viszony a fejlett és értékes turisztikai potenciállal rendelkező megyékkel (Bihar, Temes, Fehér, Hunyad)
- sérült történelmi és építészeti emlékek
- A vidéki térségek szokásainak és hagyományainak fellazulása
- Kulturális szennyezés, a giccs-jelenség terjedése
- Települések elnéptelenedése és a fiatalok migrációja a városi területek felé
- A társadalom jelentős része alacsony életszínvonalon él
- A környezetre, védett területekre, erdőkre és vizekre káros hatással bíró jogi szabályozások felülvizsgálatának hiánya
- Megfelelő közúthálózat hiánya

II.5.5. Arad város turisztikai adottságai, fejlesztési tervei

Arad város Románia nyugati kapuja és egyben az egyik legfontosabb közlekedési csomópont a magyar-román határszakaszon. Megközelíthető közúton: Nagylaki (50 km), Battonyai (18

km) és Gyulai (70 km) határátkelőkön keresztül, vonattal Lökösházán át és repülővel. A város multikulturális jellegére utal a lakosság összetétele is: románok, magyarok, svábok, szerbek, zsidók. Minden felekezetnek van temploma: római-katolikus, görögkeleti román ortodox, evangélikus-lutheránus, görögkeleti szerb ortodox, görög katolikus, neológ és ortodox zsinagógák, neoprotestáns imaházak.

Építészeti jellegzetességek

Arad városa a XVIII. és a XIX. század építészetét felvonultató szabadtéri kiállítás. A főutca impozáns épületein felismerhetők a neogótikus, a klasszicista, a reneszánsz, a barokk, a szecesszió, vagy az eklektika stílusjegyei. Néhány példa: a Közigazgatási Palota, a Kultúra Palotája, a Csanád Palota, a Neumann Palota, az Igazságügyi Palota, a Pénzügyi Palota, a Kelemen ház, a Nemzeti Bank épülete, a Szantay Palota, Bohus Palota, az Ardealul Hotel. Sok más épület és terület van az egykori monarchiai vagyon részeként, mint pl: a régi színház, a Padlock Ház, az Aradi Vár, az egykori Vámház, a Víztorony, Trajánusz hídjá.

Helytörténeti jellegű épületek

Vannak olyan épületek, melyek a város történetét jelentősen meghatározó események jegyeit hordozzák. Ilyenek: Preparandia (az első román tanítóképző) – 1812, a Vaslakat ház – 1815, a Régi Színház – 1817, az ágyúgolyós ház – 1800, a Víztorony – 1896, a régi vámház – 1907.

Műemlékek

Arad legrégebbi műemlékei a következők: Nepomuki szent János szobra – 1729, a Szentháromság szoborcsoport – 1746, mindkettő barokk stílusjegyeket hordoz. Több, a belvárost díszítő emlékmű az Arad környéki harcok hőseinek állít emléket. Ilyen például az 1848-49-es magyarországi forradalom, az I. és a II. világháború elesettjeinek, az 1989-es forradalom hőseinek emlékműve. Ezenkívül megtekinthetjük a kulturális és politikai élet kimagasló személyiségeinek mellszobrait, valamint a kortárs művészek modern kőszobrait.

Templomok, felekezeti gyűjtemények

Arad egy másik sajátossága az etnikai csoportok sokszínűsége, ezáltal pedig az eltérő vallásgyakorlás. Mivel a román lakosság mellett magyar, német, szerb, bolgár, szlovák, zsidó és roma nemzetiségűek is élnek, a vallásgyakorlás is az ortodox, a római-katolikus, a görög-katolikus, a református, az evangélikus-lutheránus, illetve a neoprotestáns vallás szerinti.

Múzeumok, kiállítóhelyek

Az aradi múzeumok kiállításai a történelmi, természettudományi és művészeti részlegben tekinthetők meg. A művészeti galériákban festmény-, szobor-, fotó-, üveg-, kerámia, vagy textília kiállításokat rendeznek.

Szimfonikus koncertek

Az Aradi Állami Filharmónia zenekara az októbertől júniusig tartó zenei évadban hetente hangversenyeket tart. A koncerteket a Kultúrpalota épületében lévő kiváló akusztikájú koncertteremben, illetve Arad nagyobb templomaiban rendezik.

A Neptun strand és a Marospart

Arad strandja területét tekintve a legnagyobb az országban. Egy valódi mini-üdülőhely, melyet a Maros folyó választ el a várostól. Napközben a napimádóknak és a friss levegő kedvelőinek ideális helye. Itt öt úszómedence, több játszótér és sportpálya, egy kisebb vidámpark, több étterem, pizza-terasz és édesség-bolt áll a látogatók rendelkezésére. Az esti órákban itt töltik idejüket a szórakozásra vágyók, akik kedvükre válogathatnak a klubok, diszkók, zene és tánc kínálatában. A part város felőli oldalán terült el a Maros-parti sétány, mely az aradiak kedvenc sétálóhelye. Az itt húzódó parkok csendje és az öreg folyó látványa különösen kellemes és megnyugtató.

Színházak

A bábszínház és az Aradi Állami Színház kielégíti mind a gyermekek, mind a felnőttek igényeit. A klasszikus és a modern szerzők darabjai egyaránt műsorrenden szerepelnek. Az előadásokat különböző színpadokon tartják, így az impozáns Ioan Slavici Állami Színházban,

a XIX. század elejének hangulatát idéző régi színházban, vagy a modern építésű Jelen házában (magyar nyelven), illetve klubtermekben.

Fesztiválok

Olykor maga a város egy sajátos előadótérre változik. Májusban, az Aradi Tavaszi Fesztivál, augusztusban az Aradi Napok, szeptemberben pedig a Borfesztivál színhelye a város. Év közben egyéb kulturális eseményeknek ad helyet, ezek közül megemlíthjük a klasszikus dráma fesztiválját, az angol, vagy francia nyelvű diákszínház-fesztiválokat, Teenplay-t és az Amifran-t, a kisebbségek fesztiválját, a népművészeti vásárt és a civil szervezetek vásárát.

Kulturális rendezvények

Hagyománynak örvendő rendezvények Aradon:

- **Aradi napok** – koncertek, előadások, szabadtéri rendezvények,
- **Kondér verseny** (augusztus),
- **Majális** szabadtéri Magyar rendezvény,
- **Gulyásverseny** (május),
- **Békéscsaba-Arad Szupermaraton** (május),
- **Folk fesztivál** (május),
- **Port Artur rock fesztivál** (május),
- **Underground** színházi fesztivál (május),
- **Bor fesztivál** (október),
- **Etno-jazz fesztivál** (október),
- **Kristály Bál** (December),
- **Újévi koncert, Aradi Tavaszi Fesztivál, a Színház és Földalatti Fesztivál, a Nemzeti Rajz Biennálé, Kisebbségek Fesztiválja, Szent Zene Fesztivál.**

Arad nevezetességei:

- Az **Aradi Vár** 1763 és 1783 között épült, Mária Terézia parancsára, a város központjában található a Maros folyó bal partján egy a folyótól hurokszerűen körülvett részen, kelet Európa egyik legjobban megmaradt Vauban stílusban épített vára. az

egyetlen erdélyi vár, amely a XVIII. század második felében épült, a csillag alakú várak építésének kései időszakában

- A **Megbékélési Park** egyedül álló az országban, 2004-ben alakították ki. Két emlékmű látható itt:
 - A **Szabadság Szobor** amely Zala György alkotása 1890-ben lett felavatva a Szabadság Téren (Piata Avram Iancu), 1925-ben a román kormány elrendelte a lebontását, a szoborcsoport különböző raktárakban majd a várba lett szállítva, 1999-ben sikerült kiszállítani a várból majd a minorita templom udvarán lett elhelyezve. 2003-ban kellett volna felállítani a Tűzoltó téren de a román kormány azonban leállította a munkálatokat. Csak 2004-ben került sor az emlékmű felállítására miután a kormány határozata alapján kialakítják a román-magyar megbékélés parkját.
 - Így felállításra került egy bukaresti szobrász tervei alapján készült **Diadalív** amelyen az európai és román 1848-as forradalom kimagasló személyiségei láthatók.
- **Szent Háromság-szobor**, az eredeti szobor 1746-ban készült az 1732 és 1738 között dúló pestis járvány áldozatainak emlékére azonban erősen tönkrement állapota miatt 1901-ben felállították a jelenleg is látható szobrot, amely Róna József alkotása. 1960-ban az ateista kampánynak esett áldozatul, lebontották és a bronz részek el lettek helyezve a római-katolikus templom előcsarnokában. 2007-ben sikerült visszaállítani eredeti helyére, a színház bejárata előtti részre.
- **George Enescu tér** amely a Kultúrpalota mellett található, a park sétányán helyi román személyiségek mellszobrai láthatók, a sétány végén a **Kommunizmus Áldozatainak Obeliskje** található.
- 1989 decemberében Arad volt a második Romániai város amelyik elutasította a kommunista diktatúrát, ennek emlékére a Városháza előtti téren látható a **Forradalom obeliskje** és a Városháza előtti zöldövezet előtt egy fekete márványtábla **1989 Hősei** a forradalomban elesettek emlékére.

- - **Városháza** (Palatul Administrativ)- épült 1872 és 1876 között, az ünnepélyes felavatásra 1877-ben a díszterem befejezésekor került sor, az épület tornyába 1878-ban szerelték be a svájci órát amely még most is működik.
- **Kultúrpalota** (Palatul Cultural)- épült 1911 és 1913 között, jelenleg az Állami Filharmonikus Zenekar és az Aradi Történelmi és Természettudományi Múzeum működik az épületben.
- **„Ioan Slavici” Aradi Klasszikus Színház** – 1874-ben átadott épület. A színház felavató előadását megtekintette Ferencz József császár. Az épületet tűzkár következtében kétszer átalakították 1882-ben és 1955-ben.
- **Fehér Kereszt Szálloda** (Hotel Ardealul) – épült 1840-ben, egy csárda és postakocsi megálló helyén. A szálloda koncerttermében felléptek: Liszt Ferencz, Johann Strauss Jr., Johannes Brahms, Pablo Casals. A Fehér Kereszt a legrégebbi működő szálloda Aradon.
- **Fehér Kereszt Szálloda** (Hotel Ardealul) – épült 1840-ben, egy csárda és postakocsi megálló helyén. A szálloda koncerttermében felléptek: Liszt Ferencz, Johann Strauss Jr., Johannes Brahms, Pablo Casals. A Fehér Kereszt a legrégebbi működő szálloda Aradon.
- **Görögkeleti román ortodox templom** - épült 1853 és 1873 között a régi templom helyén. 1905-1906 között a templomot restaurálták, a harangot 1764-ben készítették.
- **Görögkeleti román ortodox templom** - 2008-ban fejezték be.
- **"Vörös" templom evanghelikus-luteránus** - épült 1905 és 1906 között, „vörös” nevét az ilyen színű tégláinak köszönheti. A templomot 1992-1994 között tatarozták, időnként orgona koncerteket helyszíne.
- **Vértanúk obeliszkje** 1881. október 6-án avatták fel a Vesztőhelyen (Piata 13 Martiri), az emlékmű szürke gránitból készült.
- **Görögkeleti szerb ortodox templom** – a legrégebbi Aradi templom, 1699 és 1702 között épült, Iovan Popovici Techelia kapitány adományának segítségével.
- **Neolog Zsinagóga** - 1828 és 1834 között épült spanyol-mór stílusban, időnként hangversenyeknek ad helyet.

- **Törvényszéki Palota** (Palatul Justitiei)- 1892-ben átadott épület, amelynek rendeltetése Törvényszék és Városi Fogda volt. Jelenleg a bíróság és a mellé rendelt ügyészség működik benne.
- **Nemzeti Bank épülete** - 1909 és 1910 között épült, a Arad-Csanádi Egyesített Vasutak megrendelésére mint bank.
- **Csanád palota** (Palatul Cenad)- 1888-ban épült az Arad-Csanádi Egyesített Vasutak megrendelésére, mint székház.
- **Herman Gyula palota** – az eklektikus építészeti stílus egyik gyöngyszeme, Herman Gyula megrendelésére készült az 1880-as évek elején.
- **Vaslakat-ház** (Casa cu lacat)– 1815-ben épült, 1851-ben ráépítettek még egy emeletet, az épület sarkában volt elhelyezve egy szegecselt tuskó, amelyet egy lakattal ellátott vaspánt őrzött. Jelenleg a szegecselt tuskó, amely a középkori céh-mesterségek emléke, a múzeumban tekinthető meg. Az 1848 -1849-es szabadságharc után itt működött az osztrák titkos rendőrség.
- **Víztorony** – 1896-ban épült a tűzoltó laktanya közvetlen közelében. Az 1950-es évek közepéig szolgált, mint víztorony és megfigyelő. Jelenleg privát tulajdonban van, kávézó és művészeti galéria működik benne.
- **Királyi Főgimnázium** (Colegiul National Moise Nicoara) - 1869 és 1873 között épült a Bibich Jakbné Tomján Margit Alapítvány jövedelmének felhasználásával, avatástól a mai napig is mint a város egyik legjobb gimnáziuma működik.
- Az első román tannyelvű tanítóképző Erdélyben, a **Preparandia**, amely 1812-ben kezdte meg tevékenységét
- Európában a hatodik, az 1833-ban épült **Konzervatórium**, amely sorrendben a párizsi, prágai, brüsszeli, bécsi, londoni konzervatóriumokat követte.
- Itt rendezték az **első hivatalos football-mérkőzést**, 1899. augusztus 15-én.
- A térség első automobil-gyártója 1913-ban a **MARTA-gyár** volt.
- Kelet-Európában az első, a világon a nyolcadik **helyiérdekű villamosvasút** 1913. április 10-én kezdte meg működését az Arad-Hegyalja útvonalon.

- A térségben az első vagon- és **motoros-szerelvény gyár, az ASTRA ARAD** 1920-ban alakult közvetlen utódaként a Johann Witzer vagon, és a MARTA automobil gyáraknak.
- Aradon, a Maroson 1923-ban rendezték meg az **országban az első evezős-bajnokságot**.
- Az UTA stadion a londoni **Arsenal futballcsapat stadionjának** modellje alapján épült. Gyepszőnyegét repülővel Londonból hozatták. Felavatásakor, 1946. szeptember 1-jén az ország legmodernebb sportpályájaként ismerték el.

Arad városában található a **Maros-ártér Natúrpark (Parcul Natural Lunca Muresului)** igazgatósága, székhelye, és a településtől húzódik a Maros mentén a natúrpark területe, amely az aktív turizmushoz könnyen elérhető lehetőségeket kínál.

II.5.6. A térség megközelíthetősége

Közúti közlekedés:

A térségben jelentkező gazdasági és társadalmi fejlettségbeli különbségek egyik meghatározó eleme az infrastrukturális hiányosságok és elmaradások. A KBC térség és magába foglalva a településeit a periférikus helyzete miatt is még inkább kiszolgáltatott a közlekedési rendszerre.

A térségben az úthálózat minősége gyengébb az országos átlagétól. Elmondható, hogy a Dél Alföldi régi megyei és térségei között a közlekedési adottságok egyenlőtlenül oszlanak meg, amely nehezíti a programok terjeszkedési lehetőségét. Bács-Kiskun és Csongrád a 2006-2010 közötti időszakban érdemben bekapcsolódhat az európai áramlási rendszerbe a vasúti és gyorsforgalmi útfejlesztéseknek köszönhetően, addig Békés esetében legfeljebb a vasúti fejlesztések lehetnek meg.

Békés megyében sem autópálya, sem autóút, és még elsőrendű út sem található. Tervben van az M 44-es gyorsforgalmi út megépítése.

A 44 számú elsőrendű főút Kecskemét – Szarvas – Békéscsaba – Gyula – Románia/Magyar országhatár felé halad, a 47-es másodrendű főút pedig Debrecen – Berettyóújfalu – Szeghalom – Békéscsaba – Orosháza – Hódmezővásárhely – Szeged felé nyújtja a megfelelő kapcsolódási pontokat. Egyéb mellékutak, vagy alacsonyabb besorolású útszakaszok kötik össze a további településeket a csomóponti helyekkel.

Vasúti közlekedés

Békéscsaba az alábbi három vasútvonal csomópontja:

120-as vasútvonal (Budapest–Szolnok–Mezőtúr–Békéscsaba–Lőkösháza)

135-ös vasútvonal (Orosháza–Szeged)

128-as vasútvonal (Gyula–Sarkad–Kötegyán–Vésztő–Püspökladány)

A vasúthálózat hiányosságai miatt a városból csak a főváros érintésével lehet elérni a Dunántúl déli részét.

Tovább nehezíti a vasúti közlekedést a mellékvonalak hiányosságai is, amelyek szintén gátolják a nemzetközi kapcsolatok lehetőségeit. A vasúti törzshálózat fejlesztési hiányossága nehezíti a turisztikai fejlesztéseket mind hazai és mind nemzetközi viszonylatban.

Határátkelőhelyek

Az alábbi településeken lehetséges a határátlépés a két ország között: Gyula - Ant, Kürtös (vasúti), Battonya - Torna

A közeljövőben várhatóan a Schengeni határok keletebbre, Románia-Bulgária határaitól tolnak, ezért Magyarországról az átlépés úti okmány ellenőrzése nélkül, gyorsabban, kényelmesebben valósulhat meg. Ez magával vonja annak tényét is, hogy az ellenőrzés a zöldhatárokon is szükségét veszti, leegyszerűsítve a kirándulások, akár vízen, a két ország között történő túraprogramok lebonyolítását.

Kerékpáros közlekedés

A térségben folyamatosan fejlesztik a kerékpárút – hálózatot, azonban a strukturális felépítésében találhatóak alaphiányosságok: a településeket maradéktalanul összekötő szakaszok kiépítettsége még nem megfelelő, így a térség nem képes egységes hálózatként

funkcionálni. Egyre több településnél mutatható ki a belső összeköttetési rendszer, ahol is az egyes elemek már kezdenek térben összeállni.

Tömegközlekedés

Településfüggő a távolsági, helyközi és a helyi járatok forgalma, de általánosságban elmondható, hogy egymással ellentétes folyamatok játszódnak le azzal, hogy egyes járatok létesülnek, míg mások megszűnnek.

Légi közlekedés

A békéscsabai repülőtér átépítése és felújítása mérföldköként szolgált abban, hogy a térség bekapcsolódjon a légi közlekedésbe. A repülőtér kisgépek fogadására alkalmas.

Vízi közlekedés

Jelenleg nem alkalmazott a vízi közlekedés a térségben. A Körösökön a vízi közlekedést nehezítik a Békés megyében több helyen jelen lévő duzzasztóművek, Arad megyében a nyaranta rendkívül alacsony, hajózásra alkalmatlan vízszint. Emiatt a folyók kizárólag szabadidős túrázásra alkalmasak.

II.6. A jelenleg elérhető aktív turisztikai lehetőségek a KBC területén és Arad megye környékén

ARAD MEGYE

Maros-Ártér Natúrpark www.luncamuresului.ro

A projektben tervezett tanulmányutunk során az Arad megyében működő Maros-ártér Natúrpark (Parcul Natural Lunca Muresului www.luncamuresului.ro) munkájával és területével ismerkedtünk meg. A szervezet székhelye és korszerű, szálláshelyekkel is

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

rendelkező központja Arad városában, a Ceala erdő területén található. A szervezet a Maros árterén Arad városától a határig terjedő szakaszán, 17.456 hektár területen rendelkezik felügyelettel és látja el természetvédelmi munkáját. Tavasztól ősziig állandó jelleggel szerveznek ökotúrákat, kirándulásokat, melyekhez kenukat és kerékpárokat biztosítanak. A tanév során óvodások, iskolások részére szemléletformáló programokat szerveznek. A Natúrpark a terület ökológiai, természetvédelmi feladatait is ellátja, vizsgálja az itt élő állat- és növényfajokat, viselkedési szokásait, segíti a populációk fennmaradását, valamint tanösvények kialakításával, túravezetéssel lehetővé teszi ezek megismertetését a lakossággal, turistákkal, érdeklődőkkel.

Zaránd Barangolói – www.hoinariizarandului.ro

Jellemzően a Zaránd hegyvidékére szerveznek túraprogramokat. Itt két menedékházzal rendelkezik az egyesület: Vasoia és Stranasa településeken.

Condor Club

A túraútvonalak kijelölésével és felfestésével foglalkoznak.

Come with us! – Jöjjön velünk turistaegyesület

Rendszeresen szerveznek túrákat Arad megyében – a lakosság körében nagy a népszerűségük.

BÉKÉS MEGYE

Békés megyében a természetjárás első szervezete a Békés megyei Természetbarát Bizottság volt, amely kialakította, jelzésekkel látta el a legtöbb, ma is meglévő túraútvonalat. 2006-ban a szervezet feloszlott, és túráik szervezését, munkásságukat, tapasztalataikat kisebb túraszervezetek keretében, valamint a Békés Megyei Természetbarát Szövetséggént folytatták tovább. E túra egyesületek jelenleg is a térség szabadidős programkínálatának aktív szereplői.

Körösök Völgye Natúrpark Egyesület www.korosokvolgye.hu

A 12 Békés megyei települést magába foglaló szervezet célja a Körösök Völgye természeti értékeinek népszerűsítése, turisztikai és szemléletformáló nevelési programok szervezésével,

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

lebonyolításával. Az Egyesület a természetjáró turizmus fejlesztése érdekében számos projektet valósított és valósít meg, melyeket a II.2. fejezetben mutattunk be részletesen. Az egyesület jó kapcsolatokat tart fenn olyan országos környezeti-szemléletformáló egyesületekkel, mint a budapesti székhelyű Hulladék Munkaszövetség, a kecskeméti Zöld Ernyő, a szegedi Csemete, vagy a Tiszakécskei Nimfea Egyesület. Egyik legfontosabb célja, hogy a Körösök Völgyét országosan és nemzetközileg is népszerű turisztikai desztinációvá emelje.

Körös-Maros Nemzeti Park www.kmnp.hu

Békés megyében Körös-Maros Nemzeti Park látja el az országosan védett és a Natura 2000 területek szakmai felügyeletét, kezelését, természetvédelmét. Feladatai közé tartozik a mozaikos elrendezésű védett területek, különleges természeti értékek népszerűsítése, megismertetése a lakossággal, turistákkal. Ennek érdekében látogatóközpontjaiban állandó és időszakos kiállításokat szervez, tanösvényeket alakít ki, túravezetést, szakmai vezetések, óvodás, iskolás csoportok és a felnőtt lakosság részére természetismereti programokat biztosít. Turisztikai programjainak leglátogatottabb helyszínei a Kardoskúti Fehértó, a Dévaványai Tűzokvédelmi Állomás, a Biharugrai Halastavak, valamint a szarvasi Anna liget. A nemzeti park több helyszínen biztosít szállás- és étkezési lehetőséget.

Egyéb turisztikai szervezetek

Százlábú Egyesület, Békéscsaba www.szazlabu.hu

Az egyesület márciustól október végéig aktívan szervez és bonyolít vízitúra és természetjáró programokat a Körösök magyarországi és romániai szakaszain, valamint az Arad és Bihar megyei hegységekbe, folyóvölgyekbe. Nyaranta folyamatos turnusokban szabadidős táborokat szervez Közép-Békésben. Óvodás, iskolás csoportok részére kisebb túraprogramokat szervez a tanév szeptemberi és május-június hónapjaiban. Figyelemmel követi a turisztikai fejlesztéseket, részt vesz a javaslatok, tervek formálásában.

Fenntartható Térségért Alapítvány (FETA) www.feta.info.hu

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

Rendszeresen szervez kerékpáros eseményeket, mint pl a Békési Kerékpáros Fesztivál, a Nemzetközi Túrafesztivál helyi lebonyolítója, valamint a térség rendezvényeihez kapcsolódóan kerékpártúrákat, kölcsönzést és szervizelést vállal.

Csabai Bihargók, Békéscsaba www.csabaibihargok.hu

A nagy bihari felfedező és túraútvonalak kialakítója, Czárán Gyula emlékére létrejött egyesület egész évben természetjáró kirándulásokat szervez a Bihari hegyvidék különböző területeire, képzett gyalogos és kerékpáros túravezetőkkel. Békés megyében kerékpáros túrákat biztosítanak a jeles napokhoz, fesztiválokhoz, eseményekhez kapcsolódóan.

Körösök Völgye Turista Egyesület, Békéscsaba www.kvte.hu

Nekik köszönhető a békés megyei túraútvonalak kialakítása és rendszeres karbantartása, felfestése. Minden évben megszervezik a Gyulát, Békéscsabát és Békést az Élővíz-csatorna mentén összekötő Három város túrát, kerékpárral, gyalogosan, kenuval, valamint a Mályvádi erdőt érintő, különböző távú túrákat.

További helyi túraprogramokat szervez a mezőberényi Alföld Turista Egyesület, a gyulai és a békéscsabai Tourinform irodák.

A Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás www.kozepbekes.hu

A társulás korábbi projektjei keretében több tematikus turisztikai program kialakítására került sor, azonban azok szervezése humán erőforrás hiányában nem valósult meg. A jövőben ezekre a programcsomagokra is lehet alapozni:

- Városlátogatások (Békéscsaba, Békés, Gyula, Szabadkígyós, Doboz)

Természetjárás, madármegfigyelés:

- Dévaványa-Ecsegi puszták
- Kis-Sárrét (Biharugrai halastavak)
- Kardoskúti Fehértó

Tematikus kirándulások:

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

- Hungarikum, kultúra és fürdőzés – kirándulás Békésre, Vésztő-Mágorra, Füzesgyarmatra
- Természet és gyógyulás – kirándulás Kardoskútra és Orosháza-Gyopárosfürdőre
- Grófoktól a betyárokig – kirándulás Szarvasra és Kondorosra
- Interaktív történelem
- Irodalmi kalandozások
- Gasztro-túrák

III. A marketingstratégia illeszkedése a térségi, és települési stratégiákhoz

A Közép Békési Centrum, mint regionális fejlesztési alközpont, elsődleges célja a szoros együttműködési mechanizmuson alapuló térségi gazdaságfejlesztés.

A KBC létrehozásával a három település (Békéscsaba, Gyula, Békés) település- és gazdaságfejlesztési céljai összehangolásra kerültek, elősegítve a kölcsönös és egymásra ható fejlesztések megvalósítását. Ez megvalósul a turizmus területén is.

A közös turisztikai marketingstratégiában szereplő fejlesztési célokat és konkrét projekteket a magasabb rendű fejlesztési stratégiák is tartalmazzák, így biztosítva az EU területfejlesztési elvei közül a szubszidiaritás elvét és segíti elő a térségi és határon átnyúló együttműködések.

A **Közép-Békési Térség Marketing Koncepciója** (Platán Média, 2000) több szempontból elemzi a Közép-Békési térség marketing lehetőségeit. A térség kitörési pontjai között jelenik meg a turizmus. Gyula gyógyturisztikai adottságai és pozíciója már ma is kifejezetten jónak mondható, Békéscsabának pedig jó lehetőségei vannak – a marketing koncepció szerint - a konferencia-turizmus területén. (Ez a megállapítás a Békéscsabára vonatkozó elképzelések egy részével esik egybe, hiszen a város főként kulturális turisztikai fejlesztéseket tervez, akik ugyan kiegészülnek a konferencia turizmus elemeivel, de a húzó ágazat a gasztronómiai turizmus maradna.)

A célcsoport preferencia-felmérése szerint: „Közép-Békés mindenekelőtt az „Élményszerző kalandor” és az „Active wellness” turisták elvárásait tudja kielégíteni. Természetesen a Gyulán már most is tömegesen jelen levő gyógyulást kereső vendégek elvárásain túl.”

Az „Aktív túrák” projekt fejlesztési céljai megegyeznek a KBC turizmusfejlesztési céljaival, a tagvárosok városfejlesztési céljaival, ahogy a megyei társadalmi és gazdaságfejlesztési stratégiában foglaltakkal is.

Az aktív túrák projekt fő fejlesztési pillérei:

1. természeti és turisztikai adottságok kihasználása, annak tudatos alkalmazása az egészséges életmód szemléletformálásában
2. a turisztikai kínálatához minőségi szolgáltatások és gazdag programcsomagok csatlakozzanak
3. a térség turizmusának - mint gazdasági értelemben vett kiugrási lehetőség - fejlődését hatékony és tudatos marketingstratégia kíséri

A marketingstratégiában szereplő 3 alappillér külön-külön jelenik meg a tagvárosok fejlesztési koncepciójában. Békéscsaba, Gyula és Békés eltérő turisztikai funkciói kiegészítik és erősítik egymást:

- Békés: aktív turizmus (kerékpár- és vízitúrák)
- Békéscsaba: kulturális turizmus (gasztronómia, Munkácsy)
- Gyula: egészségturizmus (gyógy- és wellness turizmus)

III.1. Közép-Békési Centrum tagvárosainak fejlesztési koncepciói

Az alábbi releváns fejlesztési koncepciók kerültek vizsgálat alá:

- Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-gazdasági Programja 2007-2014
- Körösök Vidéke fenntartható vidékfejlesztése, 2011

- Békéscsaba Megyei Jogú Város turizmusfejlesztési stratégiája, 2009
- Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008
- Gyula Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008
- Békés Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008

III.1.1. A Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-Gazdasági Programja

Békés Megye Önkormányzata kiemelt fejlesztési területei a foglalkoztatás és a biztonság növelése. A beavatkozási pontok közt szerepel turizmus ágazatának erősítése, kiemelten a megyemarketing, komplex termálvíz hasznosítás és a határon átnyúló együttműködések terén. A 2007-2013-as Európai Unió költségvetési időszakra készített gazdaságfejlesztési programjának alapvető céljai közt szerepel:

1. Nemzetközi kapcsolatok és együttműködések élénkítése

- Arad és Bihar megyékkel kötött kétoldalú együttműködési megállapodás megújítása
- Arad és Bihar megyékkel vegyes bizottság felállítása
- Arad Megyei Tanáccsal együttműködve közös fejlesztési programok létrehozása
- határon átnyúló kapcsolatépítés a marketing tevékenység lebonyolítására

2. Megyemarketing tevékenységének fejlesztése

- a megyei termékek-szolgáltatások elérhetőségének, kiajánlásának egységes biztosítása
- piaci lehetőségek bővítése
- a megye termékeinek pozicionálása
- Turisztikai Desztináció Menedzsment felállítása a marketing eszközök egységes megjelenésének biztosításáért
- marketing eszközök bővítése: kiállítások, prospektusok, fesztivál-kiadványok

3. Turisztikai programok értékesítésének növelése

- megyemarketing, marketing eszközök bővítése: kiállítások, prospektusok, fesztivál-kiadványok
- komplex termálvíz hasznosítás
- szálláshely-fejlesztések
- online foglalási rendszer kiépítése
- aktív turizmus erősítése
- az egészségturizmusban rejlő kapacitások összehangolása
- egészségturisztikai klaszter felállítása

III.1.2. A Körösök Vidéke fenntartható vidékfejlesztése

A 2011 januárjában készített „Körösök Vidéke fenntartható vidékfejlesztése” a Körösök Völgye Natúrpark Egyesületbe tömörült települések közös stratégiai dokumentuma.

A stratégia átfogó célja a természeti, épített és kulturális értékek megőrzésével, illetve fejlesztésével a térségben élők boldogulási feltételeinek, jövedelemszerző képességének javítása, mely mindenki számára előnyt biztosít, és megfelel a vidékfejlesztési, mezőgazdasági és biodiverzitási céloknak.

Az átfogó célkitűzés elérése érdekében három, egyenrangú fejlesztési prioritást jelöl ki a stratégia:

- a természeti és épített környezet hosszú távú védelme
- a multifunkcionális tájgazdálkodás kialakítása
- ökoturizmus feltételeinek megteremtése

Az egyes prioritásokon belül különböző, szinergikus kapcsolatban álló részcélokat határoz meg a stratégia. Az ökoturizmus feltételeinek megteremtése esetében ezek az alábbiak:

- a természeti és kulturális értékek bemutatása

- a helyi lakosság és a vendégek egészségének megőrzése, rekreációs feltételek biztosítása
- a környezet védelme és ápolása
- az itt élők jövedelemszerző képességének javítása, munkaalkalmak megteremtése

A stratégia a felsorolt részcélok elérésének érdekében intézkedési célterületeket is meghatároz, melyben definiálja az egyes célok eléréséhez szükséges monitoring mutatókat. A stratégia az alábbi intézkedéseket határozza meg az ökoturizmus kialakításának megteremtése érdekében:

- turizmusszervezés
- turisztikai vonzerőhöz kapcsolódó szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése
- a turizmus fogadási feltételeinek javítása

Turizmusszervezés

Általános feladatok között fogalmazza meg az információáramlás biztosítását, a helyi közösségek bevonását a fejlesztési folyamatokba, az életminőség javítását, az egységes arculat kialakítását mely a térség egyediségét hangsúlyozza, turisztikai marketing erősítését, turisztikai programcsomagok kialakítását.

Turisztikai vonzerőhöz kapcsolódó szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

A Körösök Völgyének megítélését, fogadóképességét jelentős mértékben befolyásolja az elérhető szolgáltatások száma, összetétele és színvonala.

A turisztikai alpinfrastruktúra fejlesztése ebben az esetben mind mennyiségi, minőségi szempontból elengedhetetlen. A stratégia a turisztikai szálláshelyek bővítését határozza meg (falusi szállásadás, gyógyüdülés, ifjúsági szállások, kempingek kialakítása), valamint a meglévő adottságokra támaszkodva, az elérhető szálláshelyek minőségi színvonalának növelését is.

A turizmus fogadási feltételeinek javítása

A térség vonzereje egyrészt az ideérkező vendégek ismeretének bővítésével, valamint a fogadó létesítmények fejlesztésével növelhető.

A turisztikai alpinfrastruktúra mellett az egyes turisztikai célpontok fejlesztése, bemutatása, bemutatásának megteremtése is fontos eleme az ökoturizmus kialakításában.

III.1.3. Békéscsaba stratégiai célkitűzései

Békéscsaba és térsége jó turisztikai adottságokkal és sokszínű kínálattal rendelkezik – különösen a kulturális és gasztronómiai turizmus területén-, azonban problémát jelent, hogy ezt mégsem tudja megfelelően kihasználni. Ennek megoldása komplex turizmusfejlesztéssel lehetséges.

Jelenleg a város legismertebb turisztikai terméke a Csabai kolbász és az ehhez kapcsolódó gasztronómiai és kulturális turisztikai termék, a Csabai Kolbászfesztivál. Emellett cél, hogy turisztikai termékként jeleljen meg a jövőben a városhoz köthető Munkácsy-émlék, valamint hogy a városban egészségturisztikai, konferenciaturisztikai, aktív turisztikai beruházások valósuljanak meg.

A turisztikai termékfejlesztésen túl az infrastruktúra fejlesztése is fontos. A városban több kiemelkedően fontos turisztikai ingatlanfejlesztés kívánnak megvalósítani: Kolbász-látogatóközpont létesítés, egészségturisztikai helyszín kialakítás, rendezvényközpont kialakítás.

Békéscsaba 2009-ben, a Budai és Barta Kft. által készített turizmusfejlesztési stratégiája az alábbi területek fejlesztését javasolja:

- *Kulturális turizmus*
 - István Malom bemutatóhelyként való hasznosítása, régi kúria épület étteremmé történő átalakítása
 - Kulturális tematikus utak kialakítása
 - Régi kúriák, kastélyok turisztikai hasznosítása
 - Munkácsy életének színpadra vitele
 - Vallási helyszínek fejlesztése
 - Rendezvények megújítása, tematizálása

- *Falusi turizmus*
 - Komplex és kapcsolódó programok kialakítása, szálláshelyek fejlesztése, humánerőforrás szakmai és nyelvi képzése
- *Ökoturizmus*
 - Körösök Völgye további turisztikai célú fejlesztése, Romániával közös marketing és programajánlatok
- *Aktív turizmus*
 - Lovas turizmus, kerékpáros turizmus, vízi turizmus fejlesztése, horgászat, vadászat, sport infrastruktúrájának fejlesztése
- *Ifjúsági turizmus fejlesztése*
 - Infrastruktúra fejlesztése, szálláshelyek kialakítása, korszerűsítése
- *Egészségturizmus fejlesztése*
 - Árpád fürdőhöz tartozó magasabb színvonalú szálloda építése. Wellness szolgáltatások fejlesztése, klimatikus vizsgálat
- *Konferenciaturizmus*
 - A rendezvényhelyszín-kínálat folyamatban levő fejlesztések által (Agóra projekt, Ibsen-ház, Arad-Békés Expo) folyamatosan javul.
- *Tematikus útvonalak*
 - A stratégia a csabai kolbászra, Munkácsy Mihály festészetére, a szlovák hagyományokra alapozható turisztikai fejlesztési lehetőségek, tematikus útvonalak kialakítását javasolja
- *Gasztro- italkultúra*
 - A csabai kolbász, csabagyöngye szőlő, a magyar és szlovák hagyományos ételek, a hungarikumok a stratégia szerint turisztikai lehetőségeket rejtnek.
- *Aktív turizmus*
 - A stratégia az aktív turizmuson belül a kalandpark-turizmust, a kerékpáros, a vízi, a lovas, a sportrepülés, a vadászat és horgászat turizmusformáit hangsúlyozza.
- *Ifjúsági turizmus*

- a természeti értékekhez és az aktív turizmushoz szorosan kapcsolódó turisztikai formának tartja, lehetőséget adva a résztvevők szemléletformálására, környezeti nevelésére, a fenntarthatóság jelentőségének hangsúlyozására. Az ifjúság, mint célcsoport a jövő turistáit, tehát az adott desztinációba (Békéscsabára, illetve környékére) később várhatóan visszatérő vendégeket foglalja magában. Az ifjúsági turizmus alapjai a táboroztatás, az erdei iskola program, az osztálykirándulás lehetőségei.
- *Ökoturizmus*
 - A stratégia a békéscsabai székhelyű Körösök Völgye Natúrpark Egyesület munkáját emeli ki, amely eddig is számos fejlesztést vitt véghez és a jövőben is a Körösök Völgyét komplexen érintő ökoturisztikai fejlesztést tervez. Javaslatot tesz olyan „zöld szálláshelyek” fejlesztése, melyek energiaháztartása a megújuló energiákra épülne, és a szálláshely – Magyarországon elsőként – passzív házként működne.

Békéscsaba Integált Városfejlesztési Stratégiájában foglaltak megegyeznek a város Turizmusfejlesztési stratégiájában foglaltakkal. A város turisztikai vonzerejét erősíteni kívánja, különösen a gasztronómiai és kulturális turizmus területén, ezáltal elérve azt, hogy a városban eltöltött vendégéjszakák száma gyarapodjon.

Turizmus szempontjából kiemelkedően fontos a 2007-2013-es időszakban fejlesztésre váró akcióterületek:

Agóra

A turisztikai és idegenforgalmi potenciál erősítése.

Kalandpark – Sportcsarnok

Az akcióterületen található Parkerdő területének rendezése, ún. Kalandpark kialakítása különféle (elsősorban hagyományőrző) turisztika attrakciók létrehozásával.

Bányatavak – horgászfalu

A korszerű igényeknek megfelelő városrész kialakítása, olyan funkciók megtelepülésének támogatásával, amelyek nem terhelik jelentősen a környezetet. A terület turisztikai potenciáljának erősítése a bányatavak „horgászfaluvá” modifikálásával

Rövidtávú cél a Csaba Gyöngye szőlőfajta termesztésének rehabilitációja, látogatóközponttal, mini-manufaktúrával, helyi termék kialakításával, a bányatavak közelségében.

III.1.4. Gyula stratégiai célkitűzései

Gyula városa a dél-alföldi régió egyik legfontosabb idegenforgalmi központja. A város turizmusának fejlesztése kiemelten jelenik meg a városi, területi és országos fejlesztési koncepciókban is.

A város adottságai és lehetőségei függvényében a turizmus, azon belül is az egészségturizmus az a terület, ami a város gazdaságát előremozdíthatja, a foglalkoztatást bővítheti. A város ezért több beruházással és szolgáltatásfejlesztéssel kívánja elérni, hogy a turizmus húzóágazattá váljon, ezáltal kihatással legyen más ágazatokra valamint a város és a térség gazdaságára.

Gyula város városrészekre lebontott turizmusfejlesztési feladatai:

Újváros – Nagyrománváros

Kiemelt turisztikai nagyprojektek: Gyula nemzetközi gyógyhellyé fejlesztése - Világfürdő, Várfürdő egészségturisztikai fejlesztése, Szigeterőd projekt, Almássy-kastély hasznosítása, az Élővíz-csatorna rehabilitációja, hajózhatóvá tétele

Belváros

Szálláshely-fejlesztés (ötszallagos szállodaépítés a Várfürdő közelében)

Gyulavári – Dénesmajor – Városerdő

Körös-köz ökoturisztikai fejlesztése

Külterület – Szanazug

Ökoturisztikai fejlesztések

Világfürdő projekt

Gyula-Kisökörkjárs térségében történik jelentős fejlesztés, ami a város népszerűségét jelentősen megnövelheti.

A 2007-2013 időszakra vonatkozóan az IVS kijelöli azokat az akcióterületeket, amik a fejlesztés gócpontjai lesznek. Ez alapján a város jelentős turisztikai beruházásai a Várkert környéke – Kisökörkjárs területen valósul meg.

III.1.5. Békés stratégiai célkitűzései

Békés Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának (IVS) elsődleges célja, a Közép Békési Centrum térséggel együttműködve, a térség gazdasági versenyképességének növelése a turisztikai potenciál kihasználásán keresztül. Középtávú feladatok között említi a Városi fürdő és Gyógyközpont fejlesztését, valamint a Dánfoki Üdülőközpont fejlesztését.

A középtávú célok megfogalmazását követően a városrészekre vetítve kerültek meghatározásra az egyes feladatok:

Belváros

Élővíz-csatorna alkalmassá tétele csónak és kajak-kenu forgalomra

Malomvég

Gyógycentrum fejlesztése a Városi Fürdő területén, valamint a kapcsolódó rekreációs és szabadidős tevékenységek bővítése

Dánfok

Strandfürdő és Dánfoki Üdülöcentrum fejlesztése, további turisztikai attrakciók kialakítása

Bánhida

Csónakház fejlesztése

A városi, valamint városrész célok meghatározását követően az IVS része az egyes akcióterületek kijelölése, melyeken a következő 7-8 évben pályázatok útján fejlesztési tevékenységet kíván indítani a város. Az akcióterületek közül a Malomvég városrészben

kijelölt *Fürdőfejlesztésre* alapozott akcióterület, valamint a *Dánfoki turisztikai fejlesztési* akcióterület a lehangsúlyosabbak.

IV. Az aktív turisztikai programcsomagok bemutatása

Az előzetes helyzetelemzés jelzi, hogy a Körösök Békés és Arad megyéket érintő térségei megfelelnek olyan tematikus turisztikai programok kialakítására, mint a természetjárás, ökotúrák, szabadidős, természet- és környezetismereti nevelési programok. A fentiek alapján az is kiderül, hogy a Körösök Völgye méltó népszerűsége és turisztikai ismertsége még közel sem teljes körű, inkább kihasználatlan lehetőségeket rejt. Jelen fejlesztési projektben ezt a hiányt kívánjuk pótolni – egyrészt a turisztikai kínálat bővítésével, valamint meglévő és új programlehetőségek ismertebbé tételével, kiadványok, honlapok formájában. Új programelemként jelenik meg a két megyében összesen 15 tematikus turisztikai útvonal, illetve programcsomag, amelyek ilyen formában összegyűjtve még nem állnak rendelkezésre. Az útvonalak meghatározása szorosan összefügg azok népszerűsítésével, mivel elengedhetetlen, hogy az ideérkező turista jól érezze magát térségünkben, és a programlehetőségekben ne szenvedjen hiányt. Ennek lehetővé tételében jelenleg az aktív turisztikai kínálatot ragadjuk meg, ebben kívánunk további szolgáltatásokat, kínálatbővítést nyújtani.

A túralehetőségek összeállításánál a térség földrajzi, természeti és infrastrukturális adottságai meghatározóak voltak, azok sajátos és egyedi kvalitásai beépítésre kerültek. A települések taglalásánál figyelembe vesszük e tényezőket, mintegy vonzerő-leltárt alkotva. A túralehetőségek többsége már meglévő útvonal, azonban egységes megjelentetésükre még nem került sor.

Az aktív turisztikai lehetőségek kínálatát a projektben beszerzésre kerülő *sárkányhajók, túrakenuk, túrakerékpárok, geocaching-túrákhoz GPS készülékek* szélesítik, biztosítva a Körösök vidéke aktív felfedezésének természetes élményekben gazdag lehetőségét. A vízitúrázást - a tervek szerint - *öt stég* elhelyezésével tesszük kényelmesebbé és korszerűbbé az Élővíz-csatornán és a Kettős-Körösön. A túralehetőségeket *két tanulmányút* keretében

mutatjuk be a két ország turisztikai szolgáltatóinak Arad és Békés megyében. A programlehetőségekről honlapunkon adunk folyamatos tájékoztatást a 18 hónapig tartó projekt során.

Az alábbiakban bemutatásra kerülő túraútvonalak egy kiadványban jelennek meg, a jelenleginél részletesebb és figyelemfelhívó, látványos, fotókkal és térképpel ellátott formában. A tájegységet néhány érdekes, leíró mondat vezeti be, majd a túra útvonala, részletei (táv, időtartam, nehézségi fok, szintkülönbség (ha van), elérhetőség), az útvonalon található nevezetességek leírása, programszervezők, túravezetők, turisztikai információs pontok elérhetőségei következnek.

IV.1. Turisztikai útvonalak Közép-Békésben

1. Három Város Túra (Békéscsaba, Gyula, Békés látnivalói) kerékpárral vagy kenuval

A három közép-békési város egy nap alatt megtekinthető kerékpártúrral egész évben; tavasszal és ősszel kenuval a településeket összekötő, a Fehér-Körösből kiágaztatott Élővíz-csatornán. A kenutúra nem tér vissza a kiindulópontra.

Útvonal (a túra mindhárom városban megkezdhető az alábbi kör-útvonal szerint): **Gyula** (Vár – Szoborsétány - Csigakert – Élővíz csatorna – Díszter – szökőkutak – Élővíz csatorna – szervízút – pósteleki kerékpárút (Póstelek) - **Békéscsaba** – Körte sor – Szoborsétány – József Attila utca – Jókai Színház – Városháza – templomok, Kossuth tér – Szlovák tájház - Széchenyi liget – Élővíz csatorna – új kerékpárút – **Békés** – Petőfi tér, központi műemlékek - Erzsébet liget – Békési Kishajó-kikötő – Dánfok – Szanazug – **Gyula**
(KVTE)

2. Kettős-Körös-kaland (Békés – Köröstarcsa kenuval és kerékpárral)

A Kettős-Körös enyhén kanyargós szakasza Békés és Köröstarcsa között kellemes környezetbe invitálja a természetkedvelő embert. Félúton a Bodoky Vízügyi Múzeum árvíz- és folyószabályozási ipari műemlékei tekinthetők meg a Hosszúfoki gátórház szomszédságában. A túrázókat a köröstarcsai kikötőben büfé várja. A község látogatásra javasolt nevezetességei a Népi kulturális Ökocentrum és Tájház, a Református templom,

valamint a Szövőház és Lovasudvar. A visszaút Békésre kerékpáron javasolt a folyó bal oldali gátkoronáján, jó idő esetén. Esős időben a gátkorona nehezen járható.

Útvonal: Békési Kishajó-kikötő – Kettős-Körös folyásiránnyal Köröstarcsa felé – Bodoky Károly Vízügyi Múzeum – Köröstarcsa – református templom, Hagyományok háza – gátkoronán vissza Békésig kerékpárral.

3. Körösök randevúja – Békés - Szanazug kerékpárral és kenuval

Békés – Dánfokról a Kettős-Körös bal oldali gátkoronáján Doboz település irányába vezet az útvonal a Fekete- és a Fehér-Körös összefolyásánál lévő Szanazugba, amely mára kellemes üdülőfaluvá nőtte ki magát szállás-, étkezési és vízi eszközbérlési lehetőséggel. A dobozi oldalon érdemes megtekinteni a szanazugi tanösvényt a Sámson-várral. A folyók fürdőzéshez és vízi sportokhoz, pihenéshez biztosítanak kedvező feltételeket. Szanazugtól kenuval a Kettős-Körösön juthatunk vissza Békés – Dánfokra

Útvonal: Békési Kishajó-kikötő – a folyó bal oldali gátkoronája Szanazug felé – Dobozi híd, Doboz, tanösvény – Sámson vára – a Körösök összefolyásánál fürdőzés. Szanazugtól vissza Békésig kenuval a Kettős-Körösön.

4. Wenckheim grófok nyomában (Gyula – Mályvád – Szanazug – Póstelek - Gyula)

A Gyulai vártól indulva az Élővíz-csatorna mentén a piros sáv turistajelzésen halad az útvonal. Az 1896-ban épült duzzasztóműtől a Fehér-Körösön átvezető hídon **Gyulavári**ba vezet utunk, ahol az **Almássy-Wenckheim kastély** megtekintése vár ránk. A múzeumi barangolás után kellemesen ejtőzhetünk a hangulatos kastélyparkban, erőt gyűjtve a következő tekerésig. Ezután Dénesmajor felé vesszük az irányt. A Török erdőn át az Alföld 2. legnagyobb erdőterületére, **Mályvára** visz utunk. Az útvonal az Őstölgyesen (1000. termvéd-i terület), a Sitkai erdőn és Városerdőn vezet tovább, a Fekete Körös bal partján. A folyó hídján átkelve balra fordulva a Remetei erdőbe, onnan továbbhaladva a Remetei erdőbe, majd 4-5 km után **Szanazug**ba érkezünk, a Fekete- és a Fehér-Körös összefolyásához, ahol lehetőség van a pihenésre és feltöltődésre. Itt érdemes végigjárni a Szanazug üdülőfaluból induló, Sámson-várához vezető tanösvényt. Papholterdőt elhagyva **Dobozra** érünk, ahol a falu központjában a református templom vonja magára a figyelmet. Doboz, Békés megye legősi

települése. Itt érdemes megtekinteni a **Wenckheim család kastélyát**, a neoromán kápolnát és főúri kriptát is. Dobozról visszafelé közúti hídon, vagy komppal kelhetünk át a Kettős-Körösön. Következő jelentős tájképi értékkel bíró állomásunk a Gerla-Marói erdő, majd **Póstelek**, ahol a **Széchenyi-Wenckheim** kastély romja még látható és a kastélypark kellemes kikapcsolódást nyújt mindenkinek. Utolsó kilométereink a zöld jelzésen a Holt-Fehér-Körös mentén, műúton, földúton, erdőn, kerteken és szántóföldeken át vezetnek vissza Gyula városába.

Útvonal: Békéscsaba – Doboz, Wenckheim kastély és kriptá – Póstelek, Széchenyi-Wenckheim kastélyrom – Gyula, Gyulavári Wenckheim-Almássy kastély - Békéscsaba
Vagy: Gyula – Szabadkígyós, Wenckheim kastély és kápolna – Békéscsaba – Doboz, Wenckheim kastély és kriptá - Gyula, Gyulavári Wenckheim-Almássy kastély

5. Természet és történelem (Békés – Tarhos – Vésztő – Bélmegyer – Mezőberény)

Békés belvárosából az útvonal Tarhosra vezet, amely a Wenckheim család által épített Zenepavilonról híres. Parkja helyileg védett, értékes faállománnyal, valamint gazdag madárvilággal. (A kastély Békés Város Polgármesteri Hivatalának engedélyével látogatható!) A II. világháború után, 1946-ban Gulyás György szervezésében a volt grófi kastélyban énekiskola nyílt, ami Tarhos nevét országos hírűvé tette.

Tarhos után **Vésztő-Mágor** látogatható meg, ahol őskori települések, Árpád-kori monostor és későbbi templomok maradványai kerültek feltárára. Az egykori sárréti ember életmódját jól illusztrált tanösvény mutatja itt be. Az emlékhely a Körös-Maros Nemzeti Park területét is képezi. A piros sáv jelzésen haladva az út **Fáspusztá (Wenckheim-Fásy vadászkastély)** felé folytatatható, amelyet szintén a Nemzeti Parki védelem alatt álló őstölgyes köt össze **Bélmegyer** településével. Az elszórtan található tölgyek és vadkörtefák misztikus látványt nyújtanak e területen.

A piros és zöld sáv túrajelzés **Mezőberény**be vezeti a látogatót, a szikes **Medvefejes-tó**hoz, ahol tavasszal és ősszel vonuló madarak fészkelnek. A különleges madárrezervátum számos védett és fokozottan védett faj vonulási-, gyülekező-, alkalmi előforduló- és szaporodóhelye. Az ideérkezők madármegfigyelő toronyból kísérhetik nyomon olyan madarak életét, mint a gulipán, gólyatöcs, széki lile, kis lile. Teljesíthető: kerékpárral

Útvonal: Békés – Tarhos – Vésztő – Fáspuszta – Bélmegyer – Mezőberény - Békés

6. Békéscsaba körüli túralehetőségek kerékpárral

A Békéscsaba körüli, kb. 25 km hosszú gyalogosan, vagy kerékpárral teljesíthető körtúra-útvonal kellemes természeti környezetbe hívja a látogatót. Útközben több száz éves famatuzsálemek mellett feltűnnek a múlt emlékei, az egykori és a mai tájhasználat jellegzetességei gémes kúttal, elhagyott és élő tanyákkal, szántóföldekkel, szénaboglyákkal. A Békéscsaba határában álló két nyárfa, a Bandika-fa és a Cimbora-fa a földeken dolgozó lakosság találkahelyéül szolgáltak. Érdeemes megtekinteni ezeket az útvonal közelében lévő védett fákat. Útközben található a XIX. szd. végén épült kastély romos maradványa, amelyet Széchenyi Antal és felesége, Wenckheim Krisztina építtetett. Az útvonal nagy része a Békéscsabát Gyulával és Békéssel összekötő Élővíz-csatorna zöld folyosója mellett halad.

Útvonal: Békéscsaba – Bandika-fa, Cimbora-fa – Ógerlai holtág – Póstelek – Élővíz-csatorna-Békéscsaba

7. Sárréti tekergés gyalog, vagy kerékpárral (Dévaványától Biharugráig)

Az Alföldi kék túra Békés megyei útvonala a Kis-Sárrét és Nagy-Sárrét tájegységein keresztül vezeti a kirándulót. Az útvonal **Szarvas** városától indul. Itt érdemes megtekinteni a **Körös-Maros Nemzeti Park Körösvölgyi Látogatóközpontját** és az **Anna-ligeti tanösvényt**, ahol megismerhető a Dél-Tiszántúli táj természetrajza, a Körös-Maros vidékének jellegzetes növény- és állatvilága. Az útvonal a holtág Szarvas felőli oldalán, a Történelmi Emlékúton vezet, mely a Szarvasi Ótemplomtól indul és a **történelmi Országközepe** emlékmű mellett halad a Hármaskörös. A mezőtúri komp felé vezető út mentén található a **Szarvasi Arborétum**, melyet gróf Bolza József alapított a XIX. szd. közepén. Közel 1600 fa- és cserjefaj található itt. A komptól Mezőtúr és Túrkeve érintésével Ecsegfalvaig a Hortobágy-Berettyó gátján, az **Ecsegpusztai természetvédelmi területen** halad a kéktúra. Ecsegfalva központjából a Réhelyi pusztán át vezet az út a **Dévaványai Tűzokrezervátumba (Réhelyi major)**, ahol a tűzokok élete és a tűzoknevelés folyamata ismerhető meg szakemberek

segítségével, valamint a Körös-Maros Nemzeti Park által kialakított 5 km hosszú tanösvény által. Réhelyről Dévaványán és Simaszigeten át vezet a kék jelzés Körösladány felé, majd a Sebes-Körös hídját elérve a Túzokos erdő felé kerülve, tovább a töltésen Fokközsig. Itt a szállást és étkezést kínáló **Vidratanyától** a Sebes-Körös holtágán a Cifra-hídon átkelve Vésztő felé indulunk. A **Vésztő-Mágori Történelmi Emlékhely** a Csolt nemzetség őskori településének nyomait tárja elénk. Wenckheim borospince is működött itt, amely ma múzeumként szolgál. A Népi Írók Szoborparkjában az Alföld felemelkedéséért küzdő írók, költők panoptikuma látható. A Nemzeti Park 1,5 km-es tanösvénye a sárréti ember életmódját, a jellegzetes növény- és állatvilágot interaktívan ismerteti meg a látogatóval. Továbbhaladva Vésztő, Okány és Zsadány települések érintésével juthatunk el **Vátyonpusztára**, ahol a Körös-Maros Nemzeti Park 8 km-es tanösvényén a jellegzetes sárréti, vizes-erdős-pusztai élőhelyekkel ismerkedhetünk meg. Innen a kéktúra **Geszt és Biharugra** településekre vezet. Geszten a Tisza-kastély és az Arany János emlékház tekinthető meg, Biharugrán pedig a Szabó Pál emlékház és Zsellérház. A közeli Ugrai-rét a Körös-Maros Nemzeti Park Kis-Sárrét tájegységének szigorúan védett területe. A **biharugrai és begécsi halastavak** az ország második legnagyobb mesterséges halastó-rendszerét alkotják. Felbecsülhetetlen értéküket gazdag madárviláguk adja. A terület a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozik. A **Biharugrai Madárvárta** szálláshelyet és étkezési lehetőséget is biztosít a pihenni vágyó túrázóknak.

Útvonal: Szarvas – Dévaványa-Ecsegpusztá – Vésztő-Mágori Történelmi Emlékhely – Vátyonpusztá – Geszt – Biharugra

8. Köröstől Marosig (Békés megyei nagykör) – a Két keréken Békésben túra útvonalán

A **pósteleki Széchenyi-Wenckheim kastély** romjától indul utunk **Békéscsabára**. A megyeszékhelyen érdemes megtekinteni a Munkácsy Mihály múzeumot, amely a gyermek- és ifjúéveit itt töltő festőművészről kapta nevét –, a festő emlékházát, valamint a belváros patinás barokk-klasszicista épületeit, Közép-Kelet-Európa legnagyobb evangélikus templomát. Innen **Szabadkígyósra** indulunk, az Ybl Miklós által tervezett gyönyörű Wenckheim-kastélyhoz. A Kígyós-pusztá tanösvény bejárása után **Gyula** városába vezet

utunk, a magyar opera szülőatyjának, nemzeti himnuszunk megzenésítőjének, Erkel Ferencnek a szülővárosába. Erkel emlékházán kívül még számos történelmi látnivaló tárul elénk a népszerű üdülővárosban. A gyulai vár, mely Közép-Európa egyetlen épen maradt, gótikus sík vidéki téglavára. A négygenerációs Várfürdő 19 medencéje minden korosztálynak kellemes kikapcsolódást biztosít, kültéren és beltéren egyaránt. A fürdő botanikai látványosságokkal bíró ősparkja kitűnő hely a pihenésre és feltöltődésre. A kultúra iránt érdeklődőket várja számos múzeum és kiállítóhely, a szórakozni vágyókat az egész évben zajló színes programok és a fürdő. A fürdőváros pezsgő hangulata önmagában is vonzerő. Gyuláról a német nemzetiségi létet őrző **Elekre** érkezünk, ahol a német szokások szerint ma is láthatók az 1724-ben betelepített német lakosság házainak díszes szárazkapu-szárnyai. **Lökösháza** közelében az olasz Palladio stílusban épült, és méltón felújított **Bréda-kastély** és gyönyörű parkja érdemel megtekintést. Ezt követően Battonyán át **Mezőhegyesre** vezet utunk, ahol Csekonic József báró a XVIII. szd. végén megalapította Ménesbirtokát és olyan kiváló lófajtákat nemesített a bécsi udvar számára, mint a Nóniusz, az angol félvér Furioso és a Gidrán. Mezőhegyes neve emiatt összeforrt a lovas kultúrával. Innen **Tótkomlós** felé halad utunk, ahol a szlovák tájház és a színvonalas Rózsa Fürdő miatt érdemes pihenőt beiktatni. Érdemes megtekinteni az Alföld ezen tájára jellemző szikes területek legnagyobb kiterjedésű tavát. A fokozottan védett **Kardoskúti Fehértó** területén leginkább tavasszal és ősszel fészkelő különleges madárfajok vonulása és életmódja a Körös-Maros Nemzeti Park megfigyelőtornyaiból tekinthetők meg. Szakvezetéssel megtekinthetők az őshonos háziállatok is láthatunk. Egyedi fürdőzési lehetőséget kínál **Orosháza – Gyopárosfürdő** is. Orosháza közelében található a Ravasztanya népi múzeummal, őshonos állatokkal, kisállat-simogatóval, szállás- és étkezési lehetőségekkel. Innen Nagyszénáson továbbhaladva **Szarvasra** kerékpározhatunk. A település kihagyhatatlan látnivalói a Körös-Maros Nemzeti Park Látogatóközpontja és Anna-Ligeti tanösvénye, a Szarvasi Arborétum, a Történelmi Országközepe és a 30 km-es Körös-holtág, a Kákafoki-holtág természeti értékei, mint pl. a mocsári ciprusok ősfákra jellemző látványa. Szarvasról Kondorosra vezet utunk, ahol a **Kondorosi csárdában** berendezett múzeum a népi életet idézi fel. Minden évben itt rendezik a Betyárnapokat, a híres-hírhedt betyár, Rózsa Sándor emlékére. **Mezőberényen** keresztül **Gyomaendrődre** érkezve lehetőségünk van egy Hármaskörösi strandolásra, majd

Déaványa-Ecsegi pusztákon a **Réhelyi Tűzokrezervátum** megtekintésére. Innen továbbhaladva, **Füzesgyarmat termálfürdőjében** néhány óras ejtőzés után újult erővel indulhatunk a **Sárrét fővárosába, Szeghalomra**. Anonymus szerint honfoglaló őseink itt akartak átkelni a Körösön. A Szeghalomtól Vésztő felé vezető út mellett, a Sebes-Körös hídja után Fokköznél található a **Vidratanya** kedvező szállás- és étkezési lehetőségekkel. A következő állomás a Holt-Körös által határolt terület, **Vésztő-Mágor**, ahol őskori régészeti feltárás, hatezer éves kultúra és egy XI. szd-i monostor romja tekinthető meg. Vésztőn keresztül érkezünk Okány, majd Zsadány és Biharugra településekre. A **biharugrai és begécsi halastavak** és madárvilágának, valamint a **Kisvátyoni tanösvény** megtekintésével hiteles képet kaphatunk a **Kis-Sárrét** egykori természetrajzáról. Geszten érdemes megtekinteni a Tisza kastélyt és Arany János emlékházát. **Mezőgyán** közelében, **Eperjespusztán** látogassunk el Magyarország legkeletibb élőfalujába. **Sarkadon** áthaladva (Almásy kúria?) a megye legrégebbi településére, **Dobozra** érkezünk. A fehér- és a Fekete-Körös összefolyásánál lévő **szanazugi** szabadstrandon feltölthetjük magunkat energiával és élelemmel, majd a Kettős-Körös bal oldali gátkoronáján **Békésre** érkezünk. Békés belvárosát és **Tarhos kastélyát** – a kiváló akusztikájú hangversenytermével rendelkező Zenepavilonját – megtekintve Gerlán keresztül a túra kiindulópontjához, a **pósteleki kastélyhoz** érkezünk.

9. Geocaching, Nordic Walking és Kincskereső (Questing) útvonalak

A három város zöldövezeteiben, közparkjaiban (Békés: Erzsébet liget; Békéscsaba: Széchenyi liget; Gyula: Csigakert) és az Élővíz-csatorna mentén meghatározott útvonalak, elrejtett geoládák alapján osztálykirándulások, részére ajánlható programok. Békésen az Erzsébet ligetben; Békéscsabán, a Széchenyi ligetben; Gyulán a Csigakertben, valamint az Élővíz-csatorna mentén

- Geocaching: GPS-koordináták alapján a természetben elrejtett 'kincsesládák' megkeresése kínál izgalmas kalandot, felfedezést természeti és épített környezetben egyaránt.
- Nordic Walking: a tudatos járás, gyaloglás sportja, amikor figyelünk testtartásunkra, lépéseinkre, mozdulatainkra. Kiegyensúlyozza a testsúly-terhelést, kiválóan alkalmas

ülömunkát végzőknek, hát-, gerinc-, térd-, derék- és ízületi problémákkal, magas vérnyomással, szív-, érrendszeri betegséggel, depresszióval küzdőknek, vagy annak, aki egészséges, szereti a természetet és a mozgást.

- Kincskeresés (Questing): előre előre megírt szellemes feladvánnyal megtalálni egy város nevezetességeit, megismerni történelmét, vagy felkutatni egy természeti terület adottságait. A feladványok a Tourinform-irodáknak érhetők el.
- Sárkányhajózás a Körösökön: Osztálykirándulásokra, csapatépítéshez ajánljuk a kihívást jelentő lehetőséget, amikor az egy hajóban ülő 20 személy másodpercek alatt közös célért küzdő csapattá kovácsolódik: a cél eléréséhez mindenkire szükség van, és leghatékonyabb, ha egyszerre húzzuk az evezőt, amihez a dobszó üteme nyújt segítséget. A biztos kezű kormányos biztosítja, hogy a cél ne valamelyik partfal legyen, hanem a pálya vége. A megmérettetésről az időkorlát, vagy egy másik sárkány-csapat jelenléte gondoskodik. A sárkányhajók és a kormányos a Békési Kajak-Kenu Egyesülettől igényelhető.

10. Határtalan túrák – kenuval a Fekete- és a Fehér-Körösön

A Fekete- és a Fehér-Körös két országot összekötő, fűzfákkal övezett medrei kellemes, olykor kihívásokkal tarkított feltételeket nyújtanak a kenusoknak, a gátkoronákon a kerékpárosoknak. A kihívást leginkább a Fekete-Körös zúgókkal, kőzátonyokkal kanyargó, hegyvidéki szakasza jelenti a Béli-hegység északi lábainál. A túra a Schengeni határok megnyitását követően mindkét folyón teljesíthető.

’Negra’ útvonal: Az útvonal a Fekete-Körös forrásvidékén, Belényes (Beius) településtől indul, Szanazugnál a Fehér-Körös torkolatától a Kettős-Körösön folytatódódik Gyomaendrődig, majd a Sebes-Körössel együtt Hármaskörös-ként a Tiszát a Körös-toroknál éri el.

Útvonal:

1. nap: 1. Belényes (Beius) – Sólyom (Soimi)
2. nap: Sólyom – Tenke (Tinca)

3. nap: Tenke – Feketegyarmat/Feketebátor (Batar)/Feketetót (Taut)
4. nap: Feketegyarmat- Nagyzerind (Zerind)
5. nap: Nagyzerind – Sarkad
6. nap: Sarkad – Békési Kishajó-kikötő

Javasolt folytatás:

7. nap: Békési Kishajó-kikötő – Köröstarcsa
8. nap: Köröstarcsa – Gyomaendrőd
9. nap: Gyomaendrőd – Békésszentandrás
10. nap: Békésszentandrás – Kunszentmárton
11. nap: Kunszentmárton – Csongrád (Köröstorok)

'Alba' útvonal: Az evezés a romániai Borosjenőnél (Ineu) / Varfurile kezdhető meg, Kisjenőn (Chisineu Cris) keresztül Gyulavarsándnál (Varsand) történik a határátlépés. Szanazugtól az útvonal a Kettős-Körösön halad tovább Csongrádig, a Körös torkolatáig.

Útvonal megkezdhető az 1. vagy a7. ponttól:

1. nap: Halmágyecsúcs (Varfurile) – Honctő – jó idő esetén!!!
2. Honctő – Almás
3. Almás - Körösbökény (Buteni)
4. Körösbökény – Borossebes (vár)
5. Borossebes – Monyoró
6. Monyoró - Borosjenő
7. Borosjenő – Kisjenő
8. nap: Kisjenő - Gyula
9. nap: Gyula – Békés-Dánfok

Javasolt folytatás:

10. nap: nap: Békés-Dánfok – Köröstarcsa
11. nap: Köröstarcsa – Gyomaendrőd
12. nap: Gyomaendrőd – Békésszentandrás
13. nap: Békésszentandrás – Kunszentmárton
14. nap: Kunszentmárton – Csongrád Köröstorok)

IV.2. Turisztikai útvonalak Arad megyében

IV.2.1. A Maros-völgye

1. Kenutúra a Maroson

- **Táv:** 230 km
- **Időtartam:** 5 nap

Turisztikai célok:

- Kaprevár (Căprioara) falu karsztvidéke
- Néprajzi Múzeum és Kastély, Botanikus kert – Soborsin
- Solymosi vár (Soimos)
- Máriaradnai monostor – Lippa
- Török bazár – Lippa
- Az Ópálosi Emlékmű

Útvonal: Zám (Zam) – Soborsin (Săvârșin) – Bărzava – Lippa (Lipova) – Arad – Pécska (Pecica) – Nagylak (Nădlac) – Csanád (Cenad)

***Megjegyzés:** a Lippa – Arad útvonal kerékpárral is teljesíthető, kb. 30 km távon, az alábbi útvonalon: Lippa (Lipova) – Temesújfalú (Neudorf) – Zábrány (Zăbrani) – Angyalkút (Fântânele) – Arad.*

2. Arad – Pécska kenuval és kerékpárral

Táv: 27 km

Időtartam: 1 nap

Turisztikai célok:

- Monostor, Bodrog
- Monostor, Bezdin
- Viziliomok természetvédelmi területe, Bezdin
- Ártéri erdők

Útvonal: Arad – Bodrog (Bodrogul Vechi) – Pécska (Pecica)

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

Megjegyzés: A visszaúton mountain bike kerékpárok használata is lehetséges egy A Maros-menti Természeti Park egyeztetett útvonalán.

IV.2.2. Zarándi hegység

A 400-800 m magas, barátságos hegyvidék számos, könnyen bejárható túraútvonalat rejt. A túrák gyalogosan járhatók be, a jobb megismerés és eligazodás érdekében lehetőleg túravezető segítségével.

1. Kötúra: Világos (Șiria) –Feredeu kolostor – Világos (Șiria)

Túrajelzések: kék kereszt a Cazanului-nyeregig, majd sárga sávval jelzett útvonalon

Táv: 16 km

Időtartam: 5 – 5,5 óra gyalogosan

Egyéb turisztikai látnivalók:

- A világosi fegyverletétel emlékhelye
- A Világosi vár maradványai
- “Ioan Slavici és Emil Mántia” emlékház
- Feredeu kolostor
- Feredeu-monostor

2. Solymosvár (Șoimoș) – Solymos Völgye (Șoimoșului) – Főgerinc – Băilor Valley – Kaszolya (Căsoaia)

Túrajelzések: sárga háromszög

Táv: 15 km

Időtartam: 4 – 4,5 óra gyalogosan

Egyéb turisztikai látnivalók

- Lippa Városi Múzeum
- Lippai ortodox templom

- Török bazár - Lippa
- Lippai fürdő
- Máriaradnai ferences-rendi monostor keresztúttal – Lippa
- Solymosi váremlék
- Szoborpark – Kaszolya (Căsoaia)

Megjegyzés: ez az útvonal kombinálható a következő útvonallal:

3. Világos (Șiria) – Kaszolya (Căsoaia)

Túrajelzések: kék kör

Táv: kb. 15 km

Időtartam: 5 - 6 óra

4. Györök (Ghioroc) – Capra Hegycsúcs – Gurgului Hegygerinc – Convent Feredeu

Túrajelzések: kék sáv a Capra csúcsig, majd piros sáv a főgerincen és lefelé a kolostorhoz a kék kör jelzésig.

Táv: 14 km

Időtartam: 5 – 5,5 óra gyalogosan

Egyéb turisztikai látnivalók, érdekességek:

- Villamosmúzeum (zöld nyíl), Györök
- Szőlő és Bor Múzeum, Ménes (Minis), Györök
- Méhészeti Múzeum – Ménes
- Györöki tó

Megjegyzés: ez az útvonal kombinálható az 1. pontban jelzett útvonallal.

5. A Zaránd szíve - a parasztházak mentén

Túrajelzés: kék kereszt

Táv: km

Időtartam: 2 nap

Útvonal: Konop (Conop) - Stranasa - Tauț-tó (Lacul Taut) – Vészalja (Văsoaia)

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

IV.2.3. Fehér-Körös

1. Malom csatorna – kerékpárral.

Időtartam: 2 nap

Táv: 130 km

Turisztikai látnivalók:

- Zugău gát
- Múzeum - Buteni
- Ineului vár
- Vadászati múzeum Kisjenőben
- Élővíz-csatorna (Magyarország)

Útvonal: Körösbökény (Buteni) – Birza (Bîrsa) – Áldófalva (Aldești) – Bokszeg (Bocsig) – Apatelek (Mocrea) – Csigérszőlős (Seleuș) – Nadab (Nădab) – Székudvar (Socodor) – Gyulavarsánd (Vărșand)

2. Kenuval a Fehér-Körösön

Időtartam: 2 nap

Táv: 82 km

Turisztikai látnivalók

- Borosjenői vár
- Köröskisjenő települése
- Védett terület – Socodor

Útvonal: Borosjenő (Ineu) – Körös-Kisjenő (Chișineu-Criș) – Gyulavarsánd (Vărșand)) – Gyula – Kenuval

3. Gajna-hegység - a Bihar déli szeglete (kiadványban megjelenítendő tartalommal)

Ez az út Arad megye legmagasabb pontjára vezet, ami egyben a Bihar hegyvonulatának legdélebbi területe. Az egymás után emelkedő hegyvonulatok lenyűgöző látványt nyújtanak. A Gajna-tető Hunyad és Arad megye határán található, a közelben lévő Arad sziklája Bihar, Arad és Fehér megyék találkozásánál.

Túrajelzés: kék sáv

Táv: 22 km

Szintkülönbség: kb. 800 m

Nehézségi fok: 5

Időtartam: 6 – 7 óra

Elérhetőség: egész évben, túravezetővel ajánlott.

Útvonal: Nagyhalmágy – Kishalmágy – Gajna hegygerinc – Arad sziklája (1429 m) – Gaina csúcs (1486 m)

A kék sáv turistajelzés Kishalmágytól Szerb (Sarbi) településen keresztül vezet. Bancesti településnél már több ház lakók nélkül várja sorát, vagy csak a nyári időszakban lakott; a kertekben azonban még gazdagon gyümölcsöznek az öreg körte- és almafák. A Gajna-tetőről Ény-i irányba rövid gyaloglással a Bihar-Fehér-Arad megyehatár közelében lévő Arad sziklája (1429 m) érhető el, DK-i irányba található Arad megye legmagasabb pontja, az 1486 m magas Gajna-hegy. A gerincről É-ra a Bihari hegyek, Ny-ra a Béli-hegység, Dny-i irányba a Zarándi-hegység nyújt lenyűgöző látványt. A hegyvidéktől Keletre a Mócvidék húzódik. Kishalmágytól a Luncsoara patak mentén autóval is megközelíthető a Gaina-hegység.

Egyéb turisztikai látnivalók, érdekességek:

- Leányünnep a Gajna-hegyen – két évszázada minden évben nagy tömegeket vonz a romániai ünnep, melyet a július 20-ához, Szent Illés ünnepéhez legközelebb eső hétvégén rendeznek meg.
- Utolsó működő vízimalom, Kishalmágy, utca 151. szám alatt. A Halmágy patak vízen energiáját felhasználva őrölnek itt búzát, kukoricát az egykori malomkövek és faeszközök segítségével. A malomban a pelyvázó és a lombár is működőképes állapotban van.

- A Hosszúsor (Luncsoara) és Lucacesti települések közötti út Nyugati oldalán egy mesebeli vízesés nyújt csalogató látványt. Érdeemes itt kiszállni megcsodálni a víz erejét a különböző sziklavájak formájában...

4. Falutúra a Gajna-hegységben (kiadványban megjelenítendő tartalommal)

Dolgos lakók falvain vezet keresztül ez az útvonal. A házak és az udvarok rendezettek, az itt élők mezőgazdasággal foglalkoznak.

Túrajelzés: sárga pont

Táv: 24 km

Szintkülönbség: 500 m

Nehézségi fok: 4

Időtartam: 6 – 7 óra

Elérhetőség: egész évben; az útvonal bejárása túravezetővel ajánlott.

Útvonal kerékpárral vagy gyalogosan: Nagyhalmágy (Hălmagiu) – Zarándbánya (Bănești) – Keresztespatak (Cristești) – Páfrányos (Brusturi) – Mermesd (Mermești) – Bogyafalva (Bodești) – Kisles (Leștioara) – Halmágy (Hălmagiu)

Az útvonal megfelelő minőségű aszfaltburkolattal alkalmas a kerékpáros bejárásra is. A hegyi falvakban élők barátságosak, örülnek a látogatóknak. Páfrányostól Ény-ra érdemes egy sétát tenni a többszáz éves bükkfa-erdőben, ahol mesébe illő famatuzsálemek váltják ki csodálkozásunkat. Némely faegyed rendkívül fotogén – itt is hasznos a fényképezőgép. Az erdőhöz vezető úton elszórtan házak, tanyák láthatók, kertjükben roskadásig telt gyümölcsfákkal.

IV.2.4. Béli-hegység

1. Hegyi túra

- **Túrajelzés:** sárga sáv

- **Táv:** kb. 10 km
- **Időtartam:** 3 – 4 óra
- **Elérhetőség:** egész évben.
- **Útvonal:** Menyháza (Moneasa) – Medvés-hegy (P. Ursului) – Dezna várrom – Dezna

2. Körtúra Menyháza körül

- **Túrajelzés:** sárga pont, körút
- **Táv:** kb. 12 km
- **Időtartam:** 4 - 5 óra
- **Elérhetőség:** egész évben.
- **Útvonal:** Menyháza (Moneasa) – Gaudeamus kunyhó – Tinoasa-tető – Meghieşul-völgy – Menyháza (Moneasa)

3. Denevérbarlang, Menyháza

- **Túrajelzés:** kék sáv
- **Táv:** kb. 3 km
- **Időtartam:** 45 – 60 perc
- **Elérhetőség:** egész évben

IV.2.5. Arad és környéke

1.Aradi szőlők körútja a Ménesi borvidéken

Időtartam: 2 nap

Táv: 120 km

Turisztikai látnivalók:

- Solymos vára, Solymos, Lippa
- Török bazár, Lippa
- Máriaradnai monostor, Lippa

www.kozepbesek.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

- Barațca kastély
- Szőlő és Bor Múzeum, Ménes
- Villamosmúzeum
- Világosi vár
- Ioan Slavici és Emil Mantia Múzeum

V. Az 'Aktív Túrák' című projekt marketingkommunikációjának alapjai

A túraprogramok népszerűsítéséhez, valamint a Körösök Völgye ismertté tételéhez elengedhetetlen a megfelelő marketingkommunikáció mind a projekt időtartamára, mind a fenntartási és az azt követő időszakra vonatkozóan. A projektben tervezett kommunikációs eszközök teljes egészében megvalósulnak, az azt követő időszakra javaslatok fogalmazhatók meg. Elsődlegesen azonban szükséges a helyzetértékelés, a pozicionálás, a célok, célcsoportok meghatározása is. Az alábbiakban megfogalmazottak ajánlásként értendők egyrészt a projekt megvalósítói, a partnerség tagjai számára, másrészt a két megye turisztikai szolgáltatói részére.

V.1. A projekt SWOT analízise

A swot analízis elemzésével feltérképezhetővé válik az „Aktív Túrák” c. projekt túracsomagjainak, valamint a kapcsolt szolgáltatások piaci életképessége. A négy elemből álló struktúrából megismerhetők azok a feladatok, amelyek stratégiai szempontból a legfontosabbak a projektben.

ERŐSSÉGEK (Belső tényezők, meglévő pozitív adottságok)	GYENGESÉGEK (Belső tényezők, meglévő negatív adottságok)
• az aktív sport / kikapcsolódás és túrák iránt fokozódó igény jelentkezik, amelyet a projekt képes kiszolgálni • megfelelő együttműködő partnerkör • a civil szféra aktív bevonása megvalósul • természeti adottságok közül a projekt kiemeli a vízi sport lehetőségeket: kajak, kenu, csónakázás, sárkányhajózás • a gyógy és termálfvízforrásokra épített rekreációs programok szabadidős tevékenységként a rendelkezésre állnak • infrastruktúra területén a változatos lehetőségek mindegyikét beemeli: lovas, kerékpáros, gyalogtúra útvonalak • a távolabbi települések érintetlenségét kiválóan hasznosítja • a nehézipar távolléte miatti tiszta és szennyezettség mentes levegő biztosítja az egészséges természetes közeget az aktív túrákhoz • megfelelő tapasztalati háttér, referenciák és humán-kapacitás • biztos finanszírozási és stratégiai háttér az önkormányzatok által • Jó pályázati feltételek	• a népesség öregedési folyamata miatt változhatnak (csökkenhetnek) a szabadidős tevékenységek, így a túrák iránti igények • a projekt elemek (vízitúrák, kirándulások) kihasználtsága szezonálisan ingadozik • a nagy- és kistelepülések gazdasági és társadalmi eltérései a túrák kihasználtságát és megvalósulását befolyásolják • a térség belső különbségei jelentősek, ezért bizonyos túraelemek csak korlátozottan biztosíthatók (pl. különböző vízállások) • a kiszolgáló egységhez szükséges vállalkozói kör tökeszegény (multiplikatív hatást nehezebben gerjeszt a projekt) • a határon átnyúló együttműködésekre kevés gyakorlati tapasztalat van • a gazdasági recesszió miatt egyre kevesebb az elérhető fizetőképes turisták száma • nincs még kidolgozott egységes arculati megjelenése a térségnek, amelybe aktívan pozícionálhatna a projekt

	• „hungarikumok” hiánya miatt az aktív túraelemek nehezen köthetőek össze a gasztroturizmussal • a belterületi utak számos esetben rossz állapotúak • a vasúti közlekedés a szórvány településeket nem éri el • a szórvány- és kistelepülések szálláshelykínálatai csekélyek
--	--

LEHETŐSÉGEK (Külső tényezők, kiaknázandó területek)	VESZÉLYEK (Külső tényezők, elkerülendő negatívumok)
• a Körösök vizének adottságai további fejlesztési lehetőségeket adnak egyéb aktív sport elemek beépítésére: pl.: vízi sí, vitorlázás, vízi labda, vízi röplabda • a civil szektor aktívabbá tétele: pl.: önálló sport programok vagy túrák szervezése • a térség fejlesztési potenciálja a turizmus ágazatban jelentős, így a projekt fenntartása és működtetése központilag is fontos • az aktív turizmus szerepe felértékelődik európai és világviszonylatban is, az egészséges életmód tudatosulása a sport szerepét előtérbe helyezi • a turizmus és azon belül az aktív turizmus támogatottsága növekszik • a gazdasági problémák a belföldi turizmust kedvezőbb helyzetbe hozzák • Az EU-s források a vidéki térségek hálózati fejlesztését támogatják • tehermentesítő és kerülőutak megépülésével a zaj- és levegőterhelés csökkenhet • a világháló egyre bővülő hasznosítása a marketing területén, tájékoztatás és előfoglalások interneten (gyors és rugalmas) ügyintézés	• hazai és EU-s támogatási források beszűkülése valamint leállása, amelyek a projekt hosszú távú fejlesztési lehetőségeit gátolhatják • a fekete gazdaság jelenléte a tőke szabad mozgását korlátozza • konkurens versenytársakkal szemben a térség elveszítheti a versenyhelyzetét, amellyel a projekt által kínált túraelemek kevésbé lesznek keresettek • az idegenforgalmi érdeklődés a dunántúli és hegyvidéki térségek iránt növekszik, amellyel a turisták orientációja a térség ellen dolgozik • a recesszió tartóssá válása a világgazdaságban, amely kihat a fizetőképes keresletre • romló közbiztonság • a közúti közlekedés szezonálisan túlzsúfolt • a vízminőség esetleges romlása miatt korlátozott a további aktív sportelemek beemelése a projektbe • időjárási tényezők jelentősen befolyásolják a túraelemek kihasználtságát

szabad strand öblök kialakítása további aktív szabadidős kikapcsolódást biztosíthatnának	
--	--

V.2 Az 'Aktív Túrák' projektben kialakításra kerülő turisztikai programok marketingtevékenységének céljai, módszerei

Az „Aktív túrák” című turisztikai fejlesztési projekt célja, a négy várost (Gyula – Békés – Békéscsaba – Arad) térségeiben és vonzáskörzetében megtalálható természeti és helyi kulturális adottságok turisztikai célú hasznosítása megvalósuljon a természet védelme, a kulturális hagyományok megőrzése, a fejlődés hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása mellett.

A kiépítendő desztinációt jelentősen meghatározza a kínált szolgáltatáskör minősége, összetettsége, egyedisége, a turisztikai fogadóképessége és a háttér infrastruktúra színvonala, kapacitása. A potenciális és rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználását egy **koordinált marketingtevékenység** tudja a leghatékonyabban eljuttatni a kitűzött célok megvalósításához. Az egységes marketingkommunikációval biztosítható, hogy a szegmentált célpiac elérhetővé váljon, a túracsomagok ismertsége, kedveltsége, vagyis a pozitív image kép kialakulása megvalósuljon. A piaczgazdaság által diktált versenyben a marketing szerepe egyre jelentősebbé vált, a jelen konkurenciaharcban az egyedi kínálat mellett az előnyök és értékek minél hatékonyabb közvetítése a piac felé nélkülözhetetlen.

A projekt marketingtevékenységének fő céljai

- Tájékoztatás és figyelemfelkeltés:

A Dél-Alföldi régión belül a Közép-Békési Centrum – és innen kiindulva Békés megyében -, valamint Arad megyében eddig ismeretlen, vagy kevésbé promotált aktív turisztikai elemek a figyelemfelhívás, azok kiemelt attrakcióinak a bemutatása, meglévő és potenciális célcsoport részére figyelemfelhívás a kiemelkedő természeti és kulturális értékekről.

- *A projektben érintett térség ismertségének a növelése:*

A gyalogosan, valamint kerékpáros és vízi eszközökkel bejárható túraútvonalak eddig ismeretlen szakaszainak, vagy a kevésbé ismert területeinek a felszínre hozása és ezek és az ismertebb útvonalak folyamatos láttatása mind nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt. A természeti értékek feltárásán túl a települések egyedi kulturális és hagyományőrző népszokásainak aktív beépítése a túraútvonalakba.

- *Egységes arculat:*

A tudatosan kiépített egységes szín, forma és értékközvetítés a megcélzott vendégkörnek szól, hogy az elvárt és tapasztalt minőség közötti szoros összhang megvalósuljon. A marketingstratégia során kidolgozott promóciós eszközök ezt hivatottak szolgálni: internetes felületen a térségeket érintő web oldalak (www.kozepbekes.hu, www.imm-arad.ro), kiadványfüzetek, logo, szlogen, roll-up plakátok, pólótervek, hotelkártya-tervek.

- *Image építés:*

Az egységes arculat és az általa képviselt aktív túracsomagoknak és kapcsolt szolgáltatásoknak, mint egy pozitív benyomásnak, érzelmeknek, vagyis a célcsoportban kialakult pozitív image képként kell megjelenennie ahhoz, hogy a kínált desztináció látogatása megvalósuljon.

A fenti célokat egy **tudatosan tervezett és végrehajtott marketingtevékenység** képes megvalósítani, amely a marketing mix 4 + 3 P elemeire épül az alábbiak szerint:

1. **Termékpolitika – Product**

A kínált termék, egy több összetevőből álló színes, változatos turisztikai programcsomag együttese.

Az összeállított termékcsomag olyan aktív túraelemeket tartalmaz, amely piaci szegmentációval lehatárolt célcsoportokat kívánja elérni, így programot kapnak a vízi turisták, természetjárók, diákcsoportok, az osztálykirándulásban részt vevők, a csapatépítő céllal

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

érkezők, a családoso k és baráti össze jöve telek is, valamint azok is, akik a kulturális értékek iránt érdeklő dnek. Az eltérő igényekkel, különböző érdeklő dési körrel rendelkező embereknek, nehézségi fokozatoknak megfelelően kínál alapvetően aktív kikapcsolódási lehetőséget a projekt által létrehozott termék.

A programcsomagok kialakítása során cél volt, hogy az egyes elemek összetettsége egymásra épülő legyen, az egyes térségeken belül versenyhelyzet ne generálódjon, inkább a szinergia és az együttműködés valósuljon meg a települések között.

A kínált turisztikai programcsomag többretegű szolgáltatási elemeket tartalmaz, eltérő minőségi fokozattal. A színvonalat jelentősen befolyásolja az adott településre, térségre jellemző egyéb külső adottság, mint a földrajzi adottság, a Körösök vízjárása, az infrastruktúra kiépítettsége (pl.: úthálózat – gyalogos, kerékpáros, gépjármű, vízi, légi – , szálláslehetőség), időjárási viszonyok, helyi szokások és hagyományok, vendégszeretet.

2. Árpolitika – Price

Az „Aktív Túrák” c. projekt eredményeit a pályázati előírás szerint a projekt lezárását követő öt évig biztosítani kell, így a pénzügyi elemek kialakítására is gondot kell fordítani. Elsődleges cél, hogy az egyes programelemek esetében felmerülő költségeket a belépődíjak vagy használati díjak fedezzék.

Az árképzési stratégia kidolgozásánál figyelembe kell venni annak várható hatását:

- a kínált árszint meghatározza az elérhető célcsoportokat
- az egyes célcsoportoknál különböző mértékű keresletet válthatnak ki
- a differenciált árak segítenek az egyes célcsoportok elérhetőségében, valamint a szezonális csökkenésben
- jelentősen befolyásolja a termék image-t
- megfelelő ár-érték arány biztosítva legyen

Árképzési stratégia:

- Az árképzés tervezési fázisánál már szükséges felmérni az érintett szervezeteket, hogy a kidolgozott árban mindenki megtalálja a számítását.

- További fontos momentum, hogy a túracsomagok ár-érték arányának optimuma biztosítva legyen, az segítse elő a piacszegmentált csoportok elérhetőségét a fizetőképességen keresztül.
- Az egyes túracsomagok eltérő árazással jelenjenek meg annak függvényében, hogy milyen költséghányaddal rendelkeznek az egyes sporteszközök igénybevételei, illetve az egyes túrák szervezési és lebonyolítási folyamatai milyen humán erőforrás igényt támasztanak
- Egyéb kedvezményekkel lehet differenciálni az egyes célcsoportokat (pl.: diákkedvezmény, nagycsaládos kedvezmény)
- A konkurencia árképzése, mint irányvonal legyen figyelembe véve
- Piaci árazáson történhet az egyéb kiegészítő szolgáltatások kínálata (pl.: ajándéktárgyak értékesítése, terembérleti díj, kikötő használat, szálláshelyszolgáltatás, étkezési szolgáltatás).

3. Elosztáspolitikai - Place

Az elosztás / értékesítési hálózat azt a célt szolgálja, hogy a kínált termék és kapcsolt szolgáltatás minél hatékonyabban jusson el a célcsoporthoz. A közvetett vagy közvetlen értékesítési csatorna mind a szervezett formában, mind az egyénileg érkezőket is hivatott elérni.

Habár egyre nagyobb az egyéni utazások száma, az aktív turizmusban kiemelkedő szerepe van a szervezett programcsomagoknak különösen azért, mert az egyes túraútvonalak több helyszínt érintenek különböző attrakciókkal fémjelvezve. A kapcsolódó programlehetőségek és kínált szolgáltatások megkívánják az **időbeli és személyre szabott ütemezést**. A csoportos és szervezett utak jelentőségét bizonyítja, hogy az egyes célcsoportok tagjai, mint pl.: vízi turisták, kerékpárosok eleve csoportosan túráznak, ami önmagában is igényel egyfajta szervezettséget. Emellett, a **belföldi vendégforgalom** mellett megjelenik a **külföldi vendégkör** is, amely mozgósítása alapvetően igényli a szervezett formát.

A szervezési folyamatban segítséget nyújthatnak **túra- és programszervezők, utazásszervezők** a programok kiajánlásaival. A kiajánlásoknak a mai kor elvárásának megfelelően **elektronikusan** is meg kell jelenniük, így az interneten való elérhetőség és

információnyújtás alapvető elvárás. A kölcsönös **csere bannerek** is (egymás honlapján a logo, mint link megjelenése) tovább erősítik a marketing funkciót, amellyel a potenciális vendégek elérhetősége növekszik.

Az **internetes közösségi oldalak** jelentősége ma már elvitathatatlan, különösen a fiatal korosztály körében, ezért a szervezésben ezzel is fontos számolnunk.

Értékesítési csatornák alternatívái:

- Közvetlen értékesítés:
 - o A túrák szervezésével foglalkozó szervezet(ek) által
 - o Kiállításokon, vásárokon, szervezett rendezvényeken történő megjelenés által
 - o Közvetlen értékesítés (direct marketing) célcsoport-specifikusan, levélben, e-mailben, telefonon, személyes megkereséssel
 - o Internetes megjelenés, online foglalás lehetősége saját honlapon keresztül
 - o Túraajánló prospektusok megjelentetése
- Közvetett értékesítés:
 - o Túra-, program-, és utazásszervezők által
 - o Tourinform irodák bevonása
 - o Együttműködő civilszervezetek által
 - o Oktatási intézmények bevonásával
 - o Testvérvárosok bevonása által, egymás turisztikai termékének kölcsönös ajánlása
 - o Online értékesítés közvetítőkön keresztül
 - o Kapcsolt és kapcsolódó szolgáltatók együttműködésén keresztül történő kiajánlások
 - o Pozitív image esetén informális úton való közvetítés, egymásnak történő ajánlások

4. Ösztönzéspolitika - Promotion

Az alkalmazott marketingkommunikációnak összességében kell támogatnia a kidolgozott „Aktív Túrák” c. projektet, s azon belül az egyes programcsomagok kiajánlásait, igénybevételeit és a folyamatos „köztudatban” tartását. Konkrét célként fogalmazható meg, hogy a KBC – Arad térségében a **sport – kultúra – turisztika hármas egységében** felkarolt aktív turisztikai desztináció képének a kialakítása és ismertté tétele megtörténjen. Kiemelt figyelmet kell szánni a természeti és kulturális értékek ismeretének a közvetítésére, az elérhető szolgáltatások színvonalára, az egyedi attrakciók értékére, a képzett versenyelőnyökre. A kommunikáció célja, hogy egy pozitív érzelmi viszonyt generáljon, egy olyan motivációs motor induljon be, amellyel keresletteremtés támasztható. Összességében az a cél, hogy egy pozitív és kedvező kép alakuljon ki a célterületről és ezáltal fizetőképes turisták jelenjenek meg.

A promóciós program lépései

- a kommunikáció céljának megfogalmazása
- szegmentált célcsoportok felé az üzenet megfogalmazása
- kommunikációs csatornák kiválasztása
- döntés a promóciós mixről, amely a lehetséges piacbefolyásolási aktivitásokat tartalmazza:
 - egységes arculat
 - reklám
 - értékesítés-ösztönzés
 - személyes marketing
 - PR
 - egyedi arculat

Az elemek kombinált használata biztosítja a leoptimalisabb költségfordítást, mivel így érhető el a célok elérésének legjobb hatásfoka. Az egységes arculatnak itt kiemelkedő szerepe van, minthogy az egyes megjelenéseknek egységes minőségi standardot, irányvonalat,

megjelenési formát kell követnie. Az egyes elemeknek településenként egységes arculati elemekben kell megjelenni: színvilág, forma, logo, szlogen, üzenet. A KBC és Arad térség vonatkozásában a promóciós aktivitásokat a kidolgozott egységes arculati formának megfelelően össze kell hangolni és közösen, együttműködve megjelentetni.

Egységes arculat

A különböző tartalmi és formai elemek alakítják ki a megkülönböztetést, az egyediséget, a térségnek megfelelő miliőt és hangulatot. Ezeknek az elemeknek a kialakítását kell egységes standardok alapján elvégezni úgy, hogy azok összhangban álljanak a minőségi célkitűzésekkel és a célcsoportok elvárásaival. Megkülönböztetünk tartalmi és formai elemeket:

- tartalmi elem: szlogen, elnevezés, filozófia, stílus, hangulat, miliő
- formai elem: logo, szín, forma, design, e-design, kiadvány, promóciós anyag, ruházat, kiegészítő tárgyak, ajándéktárgyak

A létrejött arculat, amely a stratégia részét képezi, alkalmas a projekt célterületeinek külön-külön történő vagy együttes népszerűsítésére, a turisztikai programok kiajánlására.

Reklám

Hármas célt fogalmaz meg a reklám az alábbiak szerint:

- tájékoztatás
- meggyőzés
- emlékeztetés

Az, hogy a fenti célok milyen eszközökkel lesznek közvetítve, a médiatervezés során fogalmazódik meg. Az eszközök kiválasztását a költséghatékonysági és a minőségi jellemzők határozzák meg, hogy melyiknek milyen a nézettsége, olvasottsága, affinitási adatai, látogatottsága, forgalomszámlálási adata:

- Sajtóhirdetés:

Alapvetően két fajtáját különböztetjük meg:

- fizetett hirdetés valamelyik sajtóban (írott forma)

- PR jellegű cikk, ahol bemutatkozás, tevékenység leírása, információközlés valósul meg, pl.: nyereményjáték

Célszerű **témaspecifikus újságot**, katalógust, magazint választani, amelyet az általunk megválasztott célcsoport szeretettel olvas, pl.: élővilággal, természetjárással, turizmussal foglalkozó kiadványok (Magyar Turista, Természetjárók Világa, Világjáró, Természetbúvár) Ehhez párosulhatnak még a **kapcsolódó témájú lapok**, pl.: egészséget, sportot érintő kiadványok (Természetgyógyász magazin, Elixír, BioInfo, Wellness, Nők Lapja Egészség)

A térségre és az érintett turisztikai desztinációra szűkített tájegységet népszerűsítő és bemutató kiadványok, pl.: regionális lapok, térségi turisztikai kiadványok.

- Televíziós reklám:

Az egyik legmagasabb költséget felemésztő hirdetési forma. Azonban található számos olyan formája ennek a hirdetésnek is, amellyel optimalizálhatóak ezek a magas költségek:

- Szponzorálás témaspecifikus műsoroknak, pl.: tudatos környezetvédelmi és ismeretterjesztő műsorok, gyermekeket elérő tájékoztató kisfilmek.
- Nyeremények felajánlása, mint támogató megjelenése

A televíziós reklám egyelőre a helyi televíziós társaságokkal (Csaba TV, Gyula TV, Békésmátrix, Arad TV) valósítható meg, alkalmoszerűen.

- Audió reklám:

Klasszikusan a rádió műsorsugárzásán keresztül megjelenő anyagok. Ennek az eszköznek speciális hallgatóközönsége van, egyébként sokszor másodlagosan, „háttérzajként” jelenik meg. Költséghatékonyabb, mint a televíziós reklám, valamint a helyi rádióállomások a jól lehatárolt földrajzi célcsoportokat jó hatékonysággal éri el. A helyi rádiókban (Csaba Rádió, Torony Rádió) történő megjelenés interjú, beszélgetés útján is lehetséges.

- Kültéri reklám:

Az érintett települések frekventált területein kihelyezett plakátok, óriásplakátok elsősorban a helybeliek figyelmét hívják fel a kínált túraprogramokra és kapcsolt szolgáltatásokra.

Amennyiben a hatókör szélesítése a cél, akkor földrajzilag más területeket kell célba venni annak figyelembevételével, hogy belföldi vagy külföldi vendégek elérése a cél.

Az egyes, időpontra szervezett túraprogramokról a Tourinform irodákban, valamint a Körösök Völgye Látogatóközpont előtt kihelyezett kültéri hirdetőn tájékozódhatnak az érdeklődők.

○ Nyomtatott reklámanyagok:

Az egységes arculat szellemében készített prospektus, katalógus, térkép, útikönyv, rendezvénynaptár, képeslap, szórólap kihelyezése a jelentős vendégforgalmat bonyolító helyszíneken. Az időpont vonatkozásában kiemelten kell kezelni a fesztiválokat, rendezvényeket, vásárokat, kiállításokat, amikor is kampányszerűen érdemes megjeleníteni. Kiemelt egységek lehetnek a Tourinform és utazási irodák, szállodák, vendéglátóegységek, közművelődési intézmények és iskolák.

A projekt keretében **három nyelven gyakorlati hasznú kiadványokat** jelentetünk meg, összesen 15.000 példányban, feltüntetve a túraprogramok leírását, térképeit, a túraszervezőket, szálláshelyeket, éttermeket. A kiadvány azt a célt szolgálja, hogy a túrázni vágyó önállóan is felkereshesse a természeti értékeket, megismerhesse a Körösök Völgye érdekes, látványos tájait, az aktív szabadidő-eltöltésre alkalmas helyszíneit és a kapcsolódó kulturális értékeket.

○ Elektronikus – online reklám:

Mind a vizuális, mind az audió elemek megjelennek ebben, az egyik leginkább aktualitást biztosító reklámeszközben úgy, hogy az internet világában az egyik legszélesebb hatókört képes biztosítani. **A társulás és az aradi partnerintézmény honlapján** (www.kozepbekes.hu, www.imm-arad.ro) külön menüpontban történik meg egymás túráinak leírása, bemutatása, szintén magyar, román és angol nyelven.

○ Speciális reklámeszközök:

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

www.huro-cbc.eu; www.hungaryromania-cbc.eu

Kapcsolt reklámeszközként kisebb hatókörrel rendelkezik, de ezzel párhuzamosan az egyedi megjelenés lehetőségét biztosítja, mint pl.: ismeretterjesztő útvonalak kísérőfüzetei, hírlevelek, természetbarát füzetek, füzetborító, toll, szóró-ajándékok. Jelen projektben nem készülnek hasonló reklámeszközök, azonban a jövőben ezek lehetőségei teremtenek.

Direkt marketing eszköz

Lényegi eleme abban rejlik, hogy közvetlen kapcsolatot képes kialakítani a célcsoportokkal, számukra egyedi és speciális ajánlatot közvetít.

○ Közvetlen levél:

Programcsomagok, túralehetőségek, kínált szolgáltatások közvetlen kiajánlása a témában érintett szervezetek részére, mint pl.: természetbarát körök, egyesületek, alapítványok, turisztikai szervezetek, iskolák. Előnye abban rejlik, hogy közvetlen hangnem alakítható ki, ezáltal személyesebbé tehető és az egyedi igényekhez könnyebben igazítható.

○ Online reklámeszköz:

Az internet segítségével széles információt tartalmazó és attraktív megjelenésű, esetleg interaktív honlapon keresztül elérhetőek akár célzottan is a vendégek. Fórumok indításával hangsúlyozható egy adott téma, amellyel a hírérték és ezzel párhuzamosan a kínált programcsomag iránti érdeklődés, népszerűség is növelhető.

○ Személyes eladás:

Kulcseleme a potenciális vendéggel kapcsolatot teremtő személy, akinek az interperszonális meggyőzési folyamatban van kiemelkedő szerepe. A személyes és helyszíni tájékoztatás kiemelkedő szereppel bír. Így létrejöhetnek információs pontok, látogatóközpontok vagy akár Tourinform irodák, amelyek célja, hogy a lehető legszélesebb és legpontosabb információt szolgáltatassák az érintett túracsomagokról. Minősítő védjegy bevezetése képes versenylőnyt képezni azáltal, hogy a vendéget orientálja a szolgáltató kiválasztásánál, valamint erősíti az egységes arculatot is.

Public Relation (PR)

A PR egy olyan interaktív kommunikációs tevékenység, amelynek célja, hogy a programcsomagot kínáló szervezet és a környezet közötti bizalom kialakuljon, azt ápolja, valamint a szervezet és az általa kínált termék (az aktív túrák) jó hírnevét, image-t kiépítse - mindezt úgy, hogy az egységes arculatot megtartsa.

- **Belső PR:** A szervezeten belül folyamatosan fenntartott kommunikációs és kapcsolatszervező tevékenységet jelenti.
- **Külső PR:** A külső környezettel, mint pl.: vendégekkel, lakosokkal, a média képviselőivel, civil szervezetekkel, kapcsolódó partnerekkel meglévő kapcsolatok ápolása. Ennek eszközei lehetnek:
 - lakossági, civil kapcsolatok fórumok, előadások és nyílt napok
 - szponzoráción keresztül hátrányos, vagy kiemelt célcsoportok számára kedvezményes részvételi lehetőségek az egyes programcsomagokban
 - eseménymarketingen keresztül célirányzott és szervezett akciók, mint pl.: szakmán belüli előadások, gyermekek részére szervezett környezetvédelmi vetélkedőkön, kiállításokon / fesztiválokon / vásárokon való részvétel
 - média, sajtóanyagok, sajtótájékoztató, kiadványok megjelenése.

Értékesítés-ösztönzés

Fő célkitűzés, hogy a kereslet rövidtávú felfuttatását elérje gyorsan bevethető akciókkal vagy árengedményt tartalmazó kínálattal. Maga az értékesítés-ösztönzés az alábbi három területre irányulhat:

- Vendégek ösztönzése:

Alkalmazható pl.: eseti jellegű árkedvezményekkel, akár szervezett programokhoz kötve, ingyenes belépők (nyereményjátékhoz csatolva), kuponok, speciális kiegészítő szolgáltatások, törzsvendég programok, közös akciók szolgáltatókkal, szervezett versenyek, ajándékok, amelyek mind a forgalomnövelést, vendégelégedettséget, image-építést szolgálják.

- Értékesítési csatornák ösztönzése:

A nagyobb forgalom generálása érdekében az értékesítési partnerek ösztönzése pl.: jutalékrendszer bevezetésével, közös promóciós tevékenységek kidolgozásával.

o Eladáshelyi ösztönzés:

A kidolgozott egységes arculati és kommunikációs eszközökkel a vendégeket kell mind magasabb igénybevételre ösztönözni a kínált programcsomagok vonatkozásában.

5. Humán erőforrás – People

A turizmus ágazatában a humán erőforrásnak, mint az emberi tényezőnek kiemelkedő szerepe van, mert a meglévő és potenciális vendégekkel kapcsolatba kerülő szervezetek vagy szolgáltatók dolgozói a kínált programcsomagok és kapcsolt szolgáltatásainak az egyik legfontosabb közvetítői. A piaci versenyben a minőségi színvonal biztosítása kiemelkedő szereppel bír, így a kitűzött célokkal egyezően szakmailag kvalifikált, pozitív és emberi elvárásokat teljesítő munkaerő állomány kiépítése és megtartása elsődleges feladat.

A programcsomagok részelemeitől függően rendelkezésre kell, hogy álljanak olyan **túrávezetők, szakemberek**, akik széles körű szakmai ismeretekkel rendelkeznek, az adott térség kulturális értékeit és turisztikai szenzációit megalapozott szakmaisággal képesek legyenek bemutatni. Minthogy az „Aktív Túrák” c. projekt határon átnyúló programelemeket is tartalmaz, ezért a külföldi célpiac elérhetősége miatt az idegen nyelv ismerete is elvárt. A családos és fiatal korosztály miatt ajánlatos olyan munkatársakat foglalkoztatni, akik pedagógiai érzékkel és gyermekszeretettel rendelkeznek. A termék speciális jellege miatt, hogy szolgáltatásról van szó, így elvárás az is, hogy az általános emberi értékeket is birtokolják a munkatársak, pl.: figyelmesség, udvariasság, előzékenység, személyi higiénia, nyugaltság.

A humán tényező másik megjelenése az adott település **lakossága**. Fontos, hogy a helyiek pozitív attitűddel viszonyuljanak a turistákhoz, mert a képviselt vendégszeretet kiemelkedően fontos tényezője a térség turisztikai image-nek. Az egészséges életmód és a sporttudatos szemlélet elterjesztésében a dolgozókon kívül a lakosságot is ajánlatos bevonni, hogy a sport – kultúra – turisztika hármas egységének a fontossága mind szélesebb körben tudatosuljon.

Jelen projektben a vezető partner a feladatra alkalmas személyi erőforrással rendelkezik, valamint olyan széles partnerkörrel (túraszervezetek, turisztikai szolgáltatók, szakvezetők, túravezetők), hogy a megfelelő színvonalon biztosítsa szolgáltatásait.

6. Tárgyi elemek, csomagolás - Packing

Tárgyi elemnek minősül elsősorban az a környezet, amelyben a szolgáltatást nyújtják és igénybe veszik, vagyis az a közeg, amelyben az ügylet zajlik. Továbbá tárgyi elemnek minősül minden olyan elem, amely megkönnyíti a szolgáltatás teljesítését, igénybevételét vagy akár a kommunikációját.

Minthogy a szolgáltatás nem fogható meg, nem mérhető vagy értékelhető az előállítás, majd annak kínálata előtt, ezért a megfoghatatlanság jellemzi. Ennek tükrében klasszikus formában nem beszélhetünk csomagolásról, hiszen nem is tárolhatóak. A csomagolást ebben a formában másképpen kell értelmezni. Jelen esetben, azt értjük ez alatt, hogy az egyes attrakciókat, szolgáltatásokat hogyan lehet egymáshoz kapcsolni, és mint egy adott túraútvonalat / programcsomagot kínálni.

A túraútvonalak kínálata szálláshelyekkel, étkezési lehetőségekkel, egyéb szolgáltatásokkal együttesen jelenik meg.

7. Pozicionálás - Positioning

A szolgáltatási csomagok pozicionálása során az a feladat, hogy a konkurencia összetételét és piaci helyzetét felmérje, majd ehhez mérten meghatározza a saját viszonyát. Cél, hogy a beállított pozíciót tudatosítsa a meglévő és potenciális vendégekben, majd egy standard kínálatot, elérhetőséget, és egy jövőbe mutató kapcsolatot biztosítson.

A piacszegmentációval meghatározott célcsoportok számára az „Aktív Túrák” c. projekt differenciált árakat kínál, amelyhez természet-közelben biztosít aktív kikapcsolódási és sportolási lehetőségeket. A jelenleg elérhető túrákhoz képest a különbség abban rejlik, hogy a mozgáskultúrát – sport – és a természet, valamint a kultúra adta lehetőségeket kapcsolja össze. A sportolási lehetőségek viszonylag széles skáláját emeli be a projekt a túracsomagokba, ezzel is azt erősítve, hogy a különböző célcsoportok szereplői

az egyedi igényeikhez mértén kapjanak túrázási lehetőséget: szárazföldön (gyalogos, kerékpáros) és vízen (kajak, kenu, csónak). A kínált csomagok árazásának és összetételének a piaci pozíciója várhatóan a középmezőnyben fog elhelyezkedni.

Az elkészített marketing terv stratégiai szemléletű, vagyis egy jövőbemutató fejlődést megalapozó, s a célok elérését biztosító marketingaktivitások irányvonalait hangsúlyozza, azok alapelveit határozza meg. A stratégiai szemléletből kiindulva az adott szolgáltatási csomagok fejlődési útját, promócióját, fenntarthatóságát hosszabb távra dolgozza ki, így a spontán, rövid távú fejlődési szakaszokban rejlő kockázatokkal számolni kell.

V.3. Marketingkommunikáció az 'Aktív Túrák' című projektre vonatkozóan

A kidolgozott túracsomagok kialakítása jelen projekt célterületének, azaz a négy város (Békéscsaba, Gyula, Békés, Arad) és azok vonzáskörzetei természeti értékeinek és kulturális örökségének turisztikai célú hasznosítására irányul a fenntarthatóságot szem előtt tartva.

A feltárt értékek bemutatásával a szándék az, hogy a célpiacon túl a szélesebb nyilvánosság figyelmé is felkelthető legyen a természeti és a kulturális adottságok iránt elsősorban úgy, hogy az aktív kikapcsolódás elemeire építkezve az egészséges életmód, aktív mozgás és a sport összetevői megjelenjenek. **Cél, hogy a lakosság környezettudatossága, természetszeretete és az egészségmegőrzéshez szükséges sportolási lehetőségek iránti igény fokozódjon.** A projekt során az érintett négy település összehangolt fejlesztési együttműködése segíti elő a változatos, tartalmi és fizikai szempontból a kapcsolódó szolgáltatáskör koordinálását, hogy az egymást kölcsönösen erősítő hatások mindinkább kiaknázásra kerüljenek.

Az egységesen megjelenő attraktív szolgáltatáscsomagok a térség versenyképességének a növelését kívánják elérni, s ezáltal hozzájárulni a települések gazdasági – társadalmi státuszának javításához, a kedvezőtlen demográfiai tendenciájának a megállításához.

A turizmus, s azon belül a térséget érintő és a projektben kidolgozásra kerülő aktív túraelemek az alábbi hatásokat közvetítik:

- A csomagokba beépített kapcsolódó szolgáltatásokon keresztül a helyi kis- és középvállalkozások erősítése / jövedelemszerzési esélyeinek növelése, azok gazdasági aktivitásának élénkítése a megrendeléseken, szolgáltatás-igényléseken keresztül.
- A lakosság életminőségének és életszínvonalának javítása az aktív szabadidő-eltöltési lehetőségek kínálatának bővítésével, természeti, kulturális adottságaink megismertetésével, értékelésével.
- Környezettudatos és felelős emberi minta elterjesztése a térség fenntartható fejlődése irányában, a természeti értékek védelmében.
- Kooperáció, együttműködés a három jelentős szféra között: a köz-, magán- és civilszektor között, a magántőke bevonhatóságának a javítása, az egyedi érdekeltségi szempontok erősítése.
- A programcsomagok kidolgozása során a földrajzi / területi adottságok, valamint a kiépített és fejlesztendő infrastruktúra elemeinek a beépíthetősége meghatározó tényezők, de mindenképpen elvárt és támasztott követelményként jelennek meg az alábbiak:
- A fenntartható fejlődés biztosítása azáltal, hogy a helyben fellelhető természeti és kulturális adottságok hasznosítása, ezen értékek megőrzése megvalósul
- A programcsomagokba élményt nyújtó attrakciók kerülnek beépítésre, amellyel vonzóbbá tehetők a térség települései, tájegységei
- A térség egyedisége, megkülönböztető jegyeinek azonosítása és hangsúlyozása
- A szegmentált célcsoportok igényeinek a minél magasabb színvonalon való kiszolgálása
- A kapcsolt szolgáltatások háttérfeltételeinek kiépítése, és azok folyamatos fejlesztése a hosszú távú fenntarthatóság érdekében
- A programcsomagok bővíthetőségének biztosítása a szezonális ingadozás csökkentése érdekében

A programcsomag kidolgozásánál elérendő feladat volt, hogy az egyediség és a megkülönböztetés biztosítva legyen. Szakmanyelven a termék úgynevezett USP-je (Unique Selling Proposition) – egyedi terméktulajdonsága – megjelenjen, és piaci versenyelőnyt tegyen lehetővé. A kínált termék tulajdonságából fakadó egyediséget kell úgy hangsúlyozni, hogy az a marketing tevékenység egészét átjárja.

A turizmus iparágában új szemléletként már jelen van a környezeti és egészségtudatosság fokozódása, azonban ezt jelen esetben az aktív turizmus elemeivel úgy kell párosítani, hogy az a sport – **kultúra** – **turisztika** **hármasságának az erősítését** valósítsa meg. A programcsomagokban található egyes túraútvonalak egyedisége abban rejlik, hogy több mozgáskultúrát ölelnek fel. Célcsoporttól függően eltérő nehézségi fokozatok jelennek meg, amelyekhez különböző sporteszközök vannak hozzárendelve. A sportolni és természeti értékeket egyaránt élvezni akaró turisták számára edzettségi állapottól függően eltérő aktív sport elemek nyújtanak turisztikai élményeket. A programcsomagban megjelenő egyediséget biztosítja tehát az, hogy az érintett térség és települések (természeti és kulturális) látványosságai egyedi igények szerint gyalogosan, kerékpárral vagy vízi eszközökkel is megközelíthetőek, valamint több esetben egyéb „játékos” pl.: Geocaching és Kincskereső (Questing) útvonalak beépítése is megvalósul.

A promóciós tevékenység indokoltsága, tevékenységei

Az ösztönzéspolitika a vásárlókkal tudatja, hogy létezik a termék, felébreszti az igényt és a vágyat a termék iránt. Arra a tapasztalatra épül, hogy nem elég a maximális befektetési megtérüléshez (kevés ráfordított pénz, sok profit), ha van kereslet a termékre, ha jó a termék, ha elérhető a megfelelő disztribúciós pontokon, és a bolt akár hétvégén is nyitva tart. Szükség van arra is, hogy a termék a potenciális vevők figyelmébe, tudatába kerüljön. Ez utóbbit szolgálja a vásárlásösztönzés (a reklám, a vásárlásösztönzés (sales promotion) a személyes eladás (personal selling), a közönségkapcsolatok ápolásának egy része (marketing public relations). Ehhez az alábbi tevékenységekre van szükség:

- A reklámpiac intézményi háttere (ügynökségek, reklámhordozók, auditálók stb.)/
Reklámhatás és elemzése

- a térség aktív turisztikai kiadványainak promóciós javaslatait, marketingelemeit fogalmazza meg
 - potenciális bel- és külföldi turisták elérésének módjai, eszközei
- az értékesítési csatornák szereplői

V.3.1. Célcsoportok – célpiac – pozicionálás: élményszerző kalandok és aktív wellness

A kialakítandó túraprogramok kialakítását követően elengedhetetlen azok marketingtevékenysége, ahogy a fenti fejezetben is bemutatásra került. Ehhez elsőrendű a célcsoport meghatározása. A 2000-ben, a Platán Média Kft. által készített, a Közép-Békési Térség marketing koncepciójában megfogalmazott célcsoportok, az **„Élményszerző kalandor”** és az **„Active wellness”** fogalomkörökbe tartozó turisták, ma is helytálló célcsoportokat képeznek, mind Békés, mind Arad megyékben.

A potenciális vendégek és turisták számára a fő üzenetek a következők lehetnek:

- Felfedezetlen („Fedezze fel magának!” és „Ismerje meg!”)
- Különleges kalandok, új ismeretlen élmények, kaland és lehetőség az új és szokatlan megtapasztalására
- Nomád kikapcsolódás egy érdekes vidéken
- Gyógyvizek, fürdők
- Barátságos emberek
- Sokszínű kulturális közeg
- Kedvező árak

Szegmentálás (csoportképzés) módszertana

A piaci szegmensek kialakításánál elsődlegesen a természeti- és kulturális környezet adottságait és teherbíróképességét kell alapul venni. A kialakított és kiválasztott célcsoportok igényeinek a felmérése során megfelelő fogyasztóorientált és céltudatos fejlesztés fogja

szolgálni a környezet és természetbarát szemlélet beemelését a programcsomagokba és fogja elérni a turisták elégedettségét is.

A szegmentálás során figyelembe vett három alapvető tényező:

- a természeti területek turisztikai használati módja
- a fogyasztók életciklusa
- a földrajzi behatároltság.

A szegmentálás elméleti alapjai:

I. Természeti területek turisztikai használata

1. Kiránduló:

A természetben keres menedéket a sokszor túlhajszolt városi mindennapokból. Rendelkeznek némi elitélendő tulajdonsággal, amellyel alkalmasint a természeti értékek megóvása sérül. Gyakran nagy csoportokban járnak jelentős zajt csapva, megzavarva így az állatok nyugalmát, a természet csendjét, vagy más túrázók pihenését. A kényelmesebb típusú kiránduló autóval akarja a lehető legjobban megközelíteni az adott környezetet, amellyel szintén zajt csap, utat rongálhat, szennyezi a levegőt. A látogatóközpontok, bemutatóhelyek vagy tanösvények sokszor idegen fogalmak számára, látogatása véletlenszerű lehet. Időjárás függő az utazás ténye. Sokszor ad-hoc jelleggel, spontán környezeti helyválasztással. Jellemzően előre nem informálódnak, korábbi ismeret vagy ötlet adja a helyszín kiválasztását. Rövid, pár óras, maximum egy napos kiruccanás jellemzi. Vendéglátó egységek igénybevétele véletlenszerűen alakul. Turisztikai szolgáltatások, sport vagy egyéb programcsomagok igénybevétele nem jellemzi a szegmenst.

2. Alkalmi zöldturista:

A látogatás során nem az az első, hogy a természeti környezethez kapcsolódó turisztikai termékeket igénybe vegye, de utazása során – amennyiben van rá lehetőség – útb ejti a látogatóközpontokat, bemutatóhelyeket, tanösvényeket. Általában a rövid, félnapos, 1-2 óras látogatások jellemzik, gyakran körutazások révén látogatnak le ismert helyeket, jellemzően nem rendszeres fogyasztóként. Főleg élmény- és látványelemekkel pl.: közönségrendezvényekkel hozhatóak be a rendszerbe, de az alapvető természeti és kulturális értékek megismertetése szempontjából kiemelt réteg. Fontos tényező az időjárási tényező,

mert elsősorban jó időben utaznak, jellemzően egyéni vagy családi – nem szervezett – formában.

Jellemzően keresett szolgáltatások:

1. ismert látogatóközpontok, bemutatóhelyek, séta jellegű tanösvények
2. kilátópontok, források, vizek / tavak, látványos növény- és állatfajok, látványos kultúrtörténeti és népművészeti emlékek
3. különleges természeti táj
4. vendéglátásnál preferencia a helyi jelleg
5. infrastruktúra igény magas: táblák, útjelzők, ösvények, pihenőhelyek, ingyenes kiadványok

3. Aktív zöldturista:

A szegmens elsődleges célja kültéri sportok, divatos sportok, a természetben űzhető sporttevékenységek vagy szabadidős tevékenységeknek a végzése. Az adott desztináció kiválasztásánál döntési tényező a sport aktív kínálata, és annak változatossága. Jellemzően 1 vagy néhány napos tartózkodási igénnyel bírnak. Az érdeklődés középpontjában a kalandtúra, vagy a szabadtéri sportok – kiemelt területe a természetjárás – állnak. Központi igény a rekreációs lehetőség – gyalogtúrák, kerékpározás, vízitúrák, lovaglás, hegy- vagy sziklamászás –. Ezen természetkedvelő csoport az új vagy extrém – Nordic Walking – tevékenységet kedveli.

Jellemzően keresett szolgáltatások:

- a különleges és látványos természeti környezetben, valamint a tiszta levegőben és különleges tájegységben végezhető sportok és szabadidős tevékenységeket kedvelik
- magasabb információigénnyel bírnak a terület értékeiről, látnivalókról, fogasztási lehetőségekről
- jellemző az előzetes és tudatos tájékozódás, információgyűjtés, főleg internetről, prospektusból, útikönyvből vagy ismertetőfüzetekből
- szívesen vesznek igénybe csomagajánlatot, ahol már a komfortos illetve falusi szálláshelyek is megjelennek

- jellemzően csoportos fogyasztás jelenik mind szervezett, mind egyéni formában.

4. Ökoturista:

A szegmens elsődleges célja a természeti – ökológiai értékek megismerése és megértése. A minőségi élet részének tekinti, hogy megismerje és beépítse a hétköznapi életbe a természet és hagyományos kultúra értékeit. Hosszabb időtávban gondolkodnak az adott desztináció felkeresésében, hogy lehetősége legyen annak megismerésére. Alkalomadtán mélyebb kapcsolatot alakítanak ki a helyiekkel, vagy akár be is kapcsolódnak a helyi munkába. Főleg családi – baráti társaságok tartoznak ebbe a körbe. Tudatos vásárlással a helyi termékeket és szolgáltatásokat fogyasztják. Nagyon alacsony toleranciával vannak a környezeti és kulturális szennyezéssel szemben, amellyel párhuzamosan felelősséget éreznek a természeti környezet megőrzéséért. Elkötelezettségüket gyakran adománnyal vagy önkéntes munkával fejezik ki.

Jellemzően keresett szolgáltatások:

- a különleges erőforrások miatt keresik fel az adott területet pl.: flóra, fauna, felszíni formák, kőzetek, ásványok, földtani feltárások. Hátterbe szorul a látványos attrakció.
- hagyományos és tájjellegű ételeket és szállás- valamint vendéglátási szolgáltatásokat keresnek, de ha szükséges sátorban alszik
- a tanulás, ismeretgyarapodás fontos
- a felkeresett területekről előzetesen a lehető legszélesebb formában informálódik

5. Elkötelezett ökoturista:

Évszaktól és időjárástól függetlenül rendszeresen járkál a természeti területeket, mellette szertk a szabadidős tevékenységeket is. A fenntartható szemlélet, a környezet tudatossága és a természet szeretete a hétköznapi életüknek is része. Az egynapostól a több napos tartózkodás jellemzi őket.

Jellemzően keresett szolgáltatások:

- önkéntes és környezet- és természetvédelmi munkát is vállalnak

- a szálláshely típus szükség szerint mellékes, sátorban is elalszanak
- a természetjárás során aktívan hozzájárulnak annak megőrzéséhez, pl.: szemetet szednek össze mások után, ösvényt takarítanak, jeleket festenek a fára.
- önállóan, térkép és iránytű segítségével kiválóan tájékozódnak, s preferálják az egyéni túrákat.

II. Demográfiai – életciklus pálya:

1. Diákok:

Jellemzően önálló jövedelemmel nem rendelkező, elsősorban a 10-26 éves korosztály, utazásában javarészt másokra van utalva. Utazását nagymértékben befolyásolja az útitársak személye és maga az utazás élményszerűsége a lényeges, a hely másodlagos. A szolgáltatások és programok széles kínálatánál számukra fontosabb a kortársakkal való együttlét. A 10-16 éves korosztály döntően felügyelettel utazik, a 16-26 éves korosztály inkább önállóan.

- Általános- és középiskolások: általában osztálykirándulás, tanulmányi kirándulás vagy oktatási programon belül utaznak. Itt kiemelt célterület lehet az erdei iskola beemelése.
- Felsőoktatási intézmények hallgatói: meghatározó az oktatási intézmény típusa. Szakmai érdeklődéssel utaznak jellemzően a természettudományi karok hallgatói, míg más típusú karok hallgatói inkább a természetet, a szabadságérzet örömeit keresve utaznak.

2. Fiatal keresőképesek gyermek nélkül:

Az egyedülálló, vagy tartós kapcsolatban élő 18-35 éves korosztályba tartozó fiatal emberek az újdonságot keresik, kísérleteznek, a testi és szellemi teljesítőképességüket kívánják kipróbálni, gyakran a divatirányzatok szoros követése is megjelenik. A baráti és munkahelyi társaságok az üdülést aktív időtöltéssel kiegészítve kívánják eltölteni. A hétvégi utazások során a bor-gasztronómiát, vagy a falusi turizmust érintik.

3. Gyermekekes családok

A szegmens tagjaira a berendezett életvitel és egzisztencia megteremtése vagy megtartása a jellemző, amelyért jelentős anyagi terhet vállalnak fel. Az utazások során szeretnék a gyermekkel közös programot, de a napi rutinból is kiakarnak törni. A szabadidős programok kiválasztásánál fontos szempont a családbarát jelleg, a gyermek programok és rendezvények.

4. Középkorúak és idősebbek gyermekek nélkül:

Saját igényeik alapján választanak a turisztikai programokból, hiszen már nincs döntést befolyásoló gyermek. A csoport tagjait jellemzi, hogy ebben az életszakaszban újból megtalálják önállóságukat. Az újdonságkeresés mellett meghatározó tényező az életkori sajátosság, ami miatt elsősorban a kényelmes és biztonságos desztinációkat és szolgáltatásokat keresik. Elsődleges cél a pihenés és regenerálódás, így a nyugodt, csendes környezetet, szép tájat keresik annak a lehetőségével, hogy új dolgokat ismerhessenek meg.

III. Geográfiai szegmensek:

1. Belföldi turista:

- Vidék, községek és vidéki kisvárosok (rurális környezet, nem nagyvárosból kiköltözött ingázó): a természeti környezetet magától értendőnek veszi aki onnan származik és ott is él, így a rurális környezetben élőknek inkább a rendezvények lehetnek a vonzóbbak.
- Vidéki nagyváros, Budapest: a nagyvárosokból érkeznek a legnagyobb számban a rurális és természeti környezetbe az utazók. A csoport számára élmény a tiszta levegő, a természeti környezet változatossága, a kertgazdaság, az állattartás, a falu zajai. Figyelembe veendő tényező, hogy napjainkra már a hagyomány keveredik a divattal, az urbánus a vidékivel, az egyik nemzet sajátossága a másikéval. A nagyvárosból kiutazók a hagyományokat, az érintetlenséget akarják megismerni.

2. Külföldi turista:

A határmenti vonzerőknél kiemelten kell kezelni a határ túl oldaláról érkező turistákat. Azonban nagyon arányú külföldi látogatókkal ott lehet számolni, ahol az ökoturisztikai termékeken kívül más szolgáltatások, attrakciók is jelen vannak, mint pl.: borászat,

gasztronómia, falusi turizmus. Az idegen nyelvi kiadványok a kommunikációt nagymértékben elősegítik, a határmenti településnél az adott ország nyelvének használata mindenképpen szükséges. A külföldi látogatók esetében a kuriózum elsősorban a természeti örökség megismerése, a védett természeti értékek és ritkaságok megfigyelése, önkéntes természetvédelmi táborokban való részvétel.

Belföldi célpiac

A magyar lakosság utazási cselekvése 2010-ben európai összehasonlításban alacsony, de az elmúlt évhez viszonyítva 1,3 %-kal növekedett. A tavalyi év I. félévében a népesség 23 %-a vett részt a belföldi idegenforgalomban, vagyis legalább egy alkalommal részt vett valamely többnapos belföldi utazáson. A 2009. év azonos időszakához mérten 1-2 %-kal csökkent az utazások száma, azonban 4 %-kal növekedett a költsékezési kedv. A turisztikai fogyasztás 1/3-a budapesti lakosságtól származott és annak 28 %-a a balatoni régióban koncentrálódott. Megállapítható, hogy az utazási szokásoknál a hétvégi (1-3 éjszakás) utak voltak a legnépszerűbbek. A magyar lakosság 77 %-a még hétvégére sem utazott el turisztikai céllal, amely elsődleges oka anyagi eredetű (47 %), másodlagos oka (20 %) egészségügyi probléma. A lakosság 16 %-a nagy valószínűség szerint annak ellenére, hogy az év első felében nem tudott utazni, azt a későbbiekben pótolni fogja.

Külföldi célpiac

2010-ben országos szinten a **külföldiek aránya** a vendégek számát tekintve 46,4%-ot, a vendégéjszakák számát tekintve 49,2%-ot tett ki. A beutazó turizmus elsősorban a **Budapest–Közép-Dunavidék** régióban volt meghatározó, ahol a külföldiek adták a vendégéjszakák 79,7%-át. A külföldi vendégéjszakák aránya 30% feletti volt még a Nyugat-Dunántúlon (44,0%), a Balatonnál (38,2%) és az Észak-Alföldön (31,2%).

A külföldi vendégéjszakák száma magas területi koncentrációt mutat. 2010-ben a **három legnépszerűbb régióban regisztrálták a külföldi vendégéjszakák 84,4%-át**: a Budapest–Közép-Dunavidéken (56,1%), a Balatonnál (16,4%) és a Nyugat-Dunántúlon (11,9%).

Konkrét célpiacok bemutatása

A piacszegmentálás során figyelembe veendő kritériumok:

1. Megnevezés

A turizmus iránti elkötelezettség, a fenntartható fejlődés és az öko gondolkodás meglétének mélysége szempontjából potenciális célpiac elsősorban a kiránduló, vagy az alkalmi zöld turista. A célcsoport a mindennapok terhei elől a természetben keresi a feltöltődést, a megújulást. Míg a kiránduló kategóriát „nevelni” kell még a természeti értékek helyes megóvására és megbecsülésére, addig az alkalmi zöld turista ismeri és értékeli ezek hasznát. A véletlenszerű látogatások mellett a látogatóközpontoknak, bemutatóhelyeknek és a tanösvényeknek lehet aktív szerepet szánni a túracsomagokban, mert az aktív igénybevételükre a nyitottság meg van. Az alapvető információ szolgáltatásra mutatkozik igény, mint a kijelölt túraútvonalak, útjelzők, táblák, pihenőhelyek és információs kiadványok. A vizualitásnak kiemelt szerepet lehet szánni, mert az élmény- és látványelemek (különleges tájegység, történelmi múlt) iránt jelentős az érdeklődés. Ebben az értelemben a célorientált rendezvényekkel is aktívabban bevonhatóak a túrákba és tehetők a jövőben visszatérő turistákká. A vendéglátó egységek igénybevételét biztosítani szükséges ezen célcsoport számára is, de elsősorban mint potenciális és ad hoc lehetőségként.

2. Csoportlétszám

A csoportlétszámok kialakításánál az 5-15 főt felölelő csoportok a legideálisabbak. Az aktív és sport elemek részvételénél a koordinálás, továbbá a balesetmentes közlekedés és túrázás ebben a létszámban jól felügyelhető, mind szervezett, mind önálló részvétel esetében.

Amennyiben magasabb csoport létszámra jelentkezik igény, akkor több koordináló személy kijelölése ajánlott.

3. Korosztály

A programokba bevonható korosztályokra a csoportosítást a túra útvonalak nehézségi fokozatának és annak időtartalma, valamint azok terheltségi színvonalától függően ajánlott elkészíteni. A nehézségi fokozat, időtartam és terheltségi színvonal vonatkozásában a túracsomagok eltérő összetételűek, hogy az egyén fiziológiai és készségszintű fejlettségéhez, valamint az anyagi és szabadidős lehetőségeihez a legmegfelelőbben tudjanak igazodni. Így

az Aktív Túrák c. projektben a diákoknak (16-26 év), a gyermeknélküli fiataloknak (18-35 év), gyermekes családoknak (25-45 év) és közép- vagy időskorúaknak (45 év felett) külön-külön is készülnek túraútvonalak.

4. Területi lehatároltság

A célpiac elsősorban a Dél-Alföldi régió szűk vagy tágabb közegében jelenik meg. A térség belföldi lakosságára, valamint a Románia irányába elterülő határmenti és határon átnyúló térségére lehet leszűkíteni a területi lehatároltságot. Az Aktív Túrák c. projekt kiemelten a két térség: KBC és Arad kölcsönös együttműködésére építkezik, amelynek kiemelt célja a térségek természeti és kulturális értékeinek népszerűsítése a megóvása az aktív részvétellel egyidejűségével.

5. Időtartam meghatározása

Az adott túraútvonalak időtartama alapvetően két elemtől függ: elsősorban a részt vevők korosztályától, majd az ezekhez kidolgozott túrák nehézségi fokozatától. Adott túraútvonalak időtartama igénytől függően az alábbiak szerint alakulhat: néhány órás, 1 napos (reggeltől – estig), néhány napos (2-4 napos), egy hetes, egyedi igény szerint hosszabb időszak.

6. Évszakok meghatározása

Túracsomagok alapvetően szezonális jelleggel készülnek: április – szeptember időintervallumot felölelve. Tekintve a célpiac összetételét a jelzett szezon előtti és utáni időszakokban nem várható igény aktív túrákra.

7. A létrehozott piaci szegmensek bemutatása:

- **Nehézségi fokozatok szerint a túraútvonalak csoportosítása:**

- Az egytől hétig terjedő skálán, a könnyedtől az erős igénybevételűig történő csoportosítás szintén szegmentáló tényező. A könnyebb túrák célcsoportja eltér a nagyobb fizikai erőt, kitartást és felkészültséget igénylő túralehetőségektől.

- **Konkrét piaci szegmensek:**

A meghatározott piaci szegmensekre konkrét túraútvonalakat, eltérő kommunikációval lehet ajánlani

- Fiatal ifjúság, iskolások (12 – 22 életév)
- Családi kör (szülők – gyerekek)

- Baráti társaságok (összeszokott, személyes kapcsolatokra épített)
- Munkahelyi közösségek (csoport kohézió)
- Amatőr, aktív sportolói közösségek (aktív sport folytatása)
- Nyugdíjas korosztály

Banchmarking

Ez egy olyan elemzési és tervezési eszköz, mely lehetővé teszi adott termékek, szolgáltatások összehasonlítását a versenytársak legjobbjával. Ehhez kapcsolódóan font az alábbi kérdésekre válaszolnunk:

- Mitől jó és sikeres más aktív turisztikai attrakció?
- Konkrét példa meghatározása akár az országból, vagy határon túlról!
- Hogyan képes vonzani és aktivizálni célcsoportot!
- A jó és sikeres elemekre való felhívás, ajánlás, és a saját Turisztikai Marketing Stratégiánkba való beépítése

A térségben működő túraszervezetek bemutatásánál kiderült, hogy olyan egységes és átfogó aktív turisztikai kínálat, amely Arad és Békés megyék egészére kiterjedő, valamint határon átnyúló turisztikai programját fogja össze, nincs jelen a két megyében. A túraszervezetek egymástól elkülönülten végzik munkájukat, az együttműködés alkalomszerű, ritka.

Jelen projekt eredményeivel – mind a beszerzett eszközök mennyiségével és minőségével, a túralehetőségek bővítésével, mind a 15 aktív turisztikai programcsomaggal – hiánypótló feladatot végzünk. A túraprogramok egységes formában való megjelenítése, a sárkányhajók, geocaching, questing, kerékpározási, kenuzási lehetőségek, a stégekkel megfelelő vízitúra programlehetőségek biztosítása egyedi kínálatot teremt a térségben.

Tágabb értelemben olyan 'versenytársak' jöhetnek szóba, amelyek szintén egyedi kínálatot biztosítanak a saját térségükben, tehát inkább példaértékkel bírnak részünkre, mintsem hogy konkurrenciát jelentsenek. Néhány példa erre:

- Jász Kun Kapitányok nyomában
- Őrségi aktív marketing programok

- Arad megyei borutak

V.3.2. Marketingkommunikációs eszközök a projektidőszakra vonatkozóan

Kommunikációs elvek, követelmények

A projekt eredményeinek kommunikációjában az alábbi célokkal valósul meg:

1. Igény, szükségletkeltés
2. Figyelemfelhívás
3. Egészségesre nevelés, természeti-környezeti szemléletformálás s
4. Reklám
 - a. Nyomtatott sajtó
 - b. Audio reklám
 - c. Audio-vizuális
5. Személyes ajánlás
6. PR, mint közönségkapcsolat

Konkrét, rövid távú kommunikációs célok:

- Fő média eszközök a projekt-időszakban:
 8. Promóciós leaflet a projekt megvalósulásáról
 9. A nyomtatott, 3 nyelven megjelenő, színes túraajánló kiadvány
 10. Elektronikus média, saját arculati tervre készített honlap
 11. Roll-up táblák
- Hirdetések
- Szakmai rendezvényeken történő megjelenés (pl. Utazás Kiállítás 2012)

Hosszú távú kommunikációs célok:

- Útikönyv a Körösök Völgye Aktív Turizmusról c. kiadványban való megjelenés
- Jövőbeni pályázatok során elnyerhető marketing támogatások;
- Direkt marketing a térség oktatási intézményei vonatkozásában;
- Személyes promóció szakmai szervezetek, túraegyesületek irányába;

- Politikai lobby

Célcsoportok elérésének módja

A meghatározott piaci szegmensek eléréshez különböző média eszközök használata:

- Fiatalok, iskolások (12 – 22 életév)
- Családi kör (szülők – gyerekek)
- Baráti társaságok (összeszokott, személyes kapcsolatokra épített)
- Munkahelyi közösségek (csoport kohézió)
- Amatőr, aktív sportolói közösségek (aktív sport folytatása)
- Nyugdíjkorosztály

A projekt-időszakban felhasználásra kerülő marketing-kommunikációs eszközök

- **Hirdetések**

Televíziós, rádiós, valamint nyomtatott sajtóban megjelent hirdetések útján történt meg a projektről történő tájékoztatás – elsősorban a helyi lakosság felé.

Költsége: 5000 € / 5-5 fizetett hirdetés Arad, valamint Békés megyében

- **Kiadvány, térséget bemutató színes reprezentatív prospektus**, a potenciális és az ideérkező turisták, valamint az utazási irodák menedzserei számára. Európában az utazások nagy része önálló szervezésben valósul meg, azonban ez egy térség számára akkor sikeres, ha a potenciális turisták részére teljes körű információt tud szolgáltatni. A projektben 5-5000 db túraajánló kiadvány készül magyar, angol és román nyelveken.

Költsége (készítés, nyomtatás): 26.500 € / 15000 db.

- **Leporelló:** elsősorban arra a célra, hogy az utazási irodákban, a kiszolgálóhelyeken (Point-of-Sale = POS) legyen mit a komolyabban érdeklődők kezébe adni.

Már a projekt kezdetén készült egy promóciós kiadvány, amely bemutatja a projektet általánosságban, valamint a partnerséget.

Költség: 2000 € / 2000 db.

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

Roll-up táblák: a mozgatható mobil táblák számos, szabadtéri és beltéri rendezvényen használhatók. E táblák szerkezete általában sok fotót kevés szöveget, rövid, frappáns megfogalmazásokat tartalmaz, amelyek hatékonyan, látványosan bemutatják a térség arculatát és hangsúlyozandó értékeit. Könnyen összeállíthatók, könnyen szállíthatók, kis helyet foglalnak. A projekt során 2-2 tábla készül el Békés és Arad megyére vonatkozóan.

Költség: 2900 €/4 roll-up tábla

- **Web-oldal,** amely a ma már megszokottnak tekinthető bemutató jelleg helyett **elsősorban az interaktivitásra helyezi a hangsúlyt.** A partnerségben a Vezető Partner – a társulás – valamint az aradi partner (CNIPMMR) honlapjai kerülnek fejlesztésre a túraútvonalak részletes bemutatásával, a térséggel kapcsolatos leírásokkal, és javaslatokkal szállásra-, sporteszközre, eseményre való helyfoglalási lehetőséggel. A projekt során a www.kozepbekes.hu és a <http://www.imm-arad.ro/activetours/index.php> honlapok elkészítése valósul meg.

Költség: 10000 € / 2 honlap

- **Rendezvényszervezés turisztikai szakmabelieknek**

Fontos, hogy a létrejött fejlesztésekről megtörténjen a szakmabeliek tájékoztatása. Ennek érdekében a jövőben több szakmai találkozót tervezünk kifejezetten a fejlesztések bemutatására, valamint egyéb témájú találkozókra bemutakozási lehetőséggel. Jelen projekt több szakmai találkozóra került és kerül sor a projekt zárásáig – így két tanulmányútra Arad és Békés megyében, valamint az érintett túraszervezetekkel történő egyeztetésekre, disszeminációra.

Költség: 1200 € / 2 tanulmányút

- **Direct-marketing eszközök**

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

Elengedhetetlenül szükséges egy olyan adatbázis kialakítása a szétszórtan már most is meglévő címekből, kapcsolatokból, adatokból, amely alapja lehet egy hatékony direct-marketing tevékenységnek (Adatbázis marketing).

A direct-marketing a leghatékonyabb eszköze annak, hogy célcsoportunk tagjaival folyamatosan kapcsolatot tartsunk és olyan – akár személyre szóló – célzott üzeneteket juttassunk el hozzájuk, amelyek lényegesen effektívebbek, mint a nem célzott üzenetek. A üzenetek eljuttatásának eszköze a hagyományos postai levél helyett egyre inkább az E-mail. Az adatbázis kialakítása folyamatos; a www.kozepbekes.hu és a <http://www.imm-arad.ro/activetours/index.php> honlapon működik a vendégkönyv, valamint a hírlevél szolgáltatás, amikkel megvalósítható az interaktív kommunikáció a potenciális és meglévő turisták körében.

Költség: a honlap-költségbe értendő.

V.3.3. További, lehetséges marketing-csatornák a fenntartási időszakra

- **CD-ROM**, amely a térséget mutatja be interaktív formában. Ennek lehet reprezentatív ajándék funkciója is a térségbe látogató fontosabb vendégek, befektetői delegációk, testvérvárosi küldöttségek, stb. számára. Ez a marketingelem korábban elkészült a társulás, valamint a magyarországi projektpartner részéről. Az aradi partner vállalkozói adatbázisról készített egy CD-ROM-ot, bemutatkozásuk további lehetőség.
- **Személyes találkozók a térségen kívül - térség-bemutató „Roadshow”**
Partnereinken keresztül kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkezünk, amely alkalmas a térség célterületen kívül történő népszerűsítésére. A „roadshow” azon kívül, hogy megismerteti a térséget egy fontos célcsoporttal, egy tanulási, tapasztalatszerzési folyamat kiindulópontja is lehet a térség irányítói számára.

- **Indirekt marketing eszközök („Below the line”): Public Relations, szponzoráció.**

Tulajdonképpen már az előzőekben felsorolt eszközök és csatornák is ebbe a nagy témacsoportba tartoznak.

A már említetteken túlmenően azonban mindenképpen szükséges a térségben már meglévő rendezvényekhez (Kolbászfesztivál, Városházi Esték, Békéstarhosi Zenei Napok, Szabadkígyósi Zenei Esték, Gyulai Végvári Esték, Madzagfalvi Napok, Csaba Expo) kapcsolódni a szponzoráció céljából.

Szükséges az is, hogy a Közép-Békési rendezvényeknek valamilyen egységes arculata jelenjen meg „kifelé”. A példa a „Zempléni Művészeti Napok”, a „Szegedi Szabadtéri Játékok”, vagy a „Kapolcsi Művészetek Völgye” lehet – a tematikusság vonatkozásában a túrákra, természetjárásra kihangsúlyozva, mint pl. Körösök – az aktív turizmus – Völgye.

Költség: jelen projektben nem tervezett.

- **Közösségi portálokon való megjelenés**

A fiatalok körében az információszerzés forrása egyre inkább kizárólag az internet képezi. Ezen belül is népszerűek a közösségi portálok, mint a facebook, twitter, iwiw - ezeken keresztül lehet elérni az ifjúságot. A blogok is népszerű eszközei mind az önkifejezésnek másrésről a tájékozódásnak, valamint az üzenetközvetítésnek is. Ma már elengedhetetlen, hogy egy eseményhez internetes felület is kapcsolódjon.

- **Logók használata**

Az arculati tervek között szereplő logókkal megjelölhetők a beszerzett eszközök, amelyek egyfajta védjegyet jelentenek a projekt eredményeihez kapcsolódóan.

- **Promóciós ajándéktárgyak készítése**

Az arculati tervek között szerepel egy pólóterv, kapcsolódó logókkal, amely alkalmas arra, hogy a későbbiekben, további marketingforrásokat igénybe véve a fenntartó intézmény készíttethessen ilyen tárgyakat – a póló mellett sapkát, tollat, jegyzetfüzetet, egyéb túraeszközt.

- **Hotelkártya**

A szálláshelyeken elhelyezett kis méretű kártyák röviden, hatékonyan adják át az információt a turisztikai lehetőségekről. Az Aktív Túrák c. projektben létrejövő eredmények népszerűsítése is lehetséges ilyen módon a jövőben.

- **Politikai lobby-tevékenység**

A politikai lobby-tevékenység egy város vagy térség esetében alapvető marketing-eszköz. Abban a szemléleti keretben, amelyben a marketing nem egyéb, mint a térség-politikai koncepció piacorientált, azaz verseny-szemléletű érvényesítése, ez magától értetődő.

Sajnálatos módon azonban a mai gyakorlatban ezt a két tevékenységet – ha egyáltalán folytatnak ilyet a városok és térségek – meglehetősen mereven szétválasztják.

A politikai lobby-tevékenység a legtöbb esetben meglehetősen esetleges, ötletszerű és szervezetlen. Pedig az egyik leghatékonyabb eszközről van szó, amellyel a térség helyzetén javítani lehetne. Ez független az aktuális kormányzattól. A világon mindenütt, minden kormányzat idején létezett és létezik is lobbyzás. Ez nem megvetendő vagy erkölcstelen tevékenység, és semmi esetre sem keverendő össze a korrupcióval.

Költség: jelen projektben nem tervezett.

V.3.4. Humán-erőforrás igény a projekt időszakra és a fenntartási időre

A projektben a tervek szerint két fő alkalmazott segítette volna a megvalósulást, de mivel ez a költségvetési sor elutasításra talált, ezért jelenleg az ügynökségvezető végzi a feladatokat – mind az adminisztrációs, mind a projekttel kapcsolatos szakmai feladatokat. Ez egy személynek meglehetősen megterhelő, ezért célszerű lenne további egy fő alkalmazása.

A fenntartási időszakban a kialakított turisztikai programok marketingcéljaitól függ a szükséges humán-erőforrás létszáma. Rendszeres program- és túraszervezés esetén javasolt a két fő foglalkoztatása az ügynökségnél.

VI. Az egyes aktív turisztikai útvonalaknak a tervezett költségvetése, piaci árazása

A tulajdonos önkormányzati társulás részére az Aktív Túrák c. projekt jövedelmet nem generál, kizárólag az önköltségi kiadások képezik a piaci árak alapját. A térség iskolás, óvodás csoportjai, helyi rendezvények esetén az eszközök igénybevételéért a tulajdonos önkormányzati társulás nem számol fel kölcsönzési díjat, a járulékos költségeket - úgy, mint túravezető, utánfutó, kormányos díja - azonban az igénybevevőnek kell megfizetnie. A társulás az eszközöket nem jövedelemszerzés céljából használja.

Az összes eszközre vonatkozóan a tulajdonos önkormányzati társulás tagjai között született egy megállapodás, amely szerint mindegyik város havi 7 napra veheti igénybe azokat. E keret felhasználásáról a települések önkormányzatai szabadon döntenek, átadhatják egymás között a fel nem használt időkeretet. A ki nem használt időben az eszközök kezelő rendelkeznek a használatról. A társulás a három településen helyezte el az eszközöket, a fent említett megállapodás szerint:

- Békés: 2 sárkányhajó, 10 kenu, 74 mentőmellény, 84 evező, 3 GPS-készülék
- Békéscsaba: 12 kerékpár, 2 kenu, 6 mentőmellény, 6 evező, 3 GPS-készülék
- Gyula: 10 kerékpár, 10 pár Nordic Walking túrabot, 3 GPS-készülék.

A kenuk, sárkányhajók és tartozékaik kezelését a Békési Kajak-Kenu Egyesület végzi, valamint felel a hajók karbantartásáért, és megfelelő tárolásáért. A GPS-készülékeket a Békési Kajak-Kenu Egyesület kezeli. A Gyulán elhelyezett eszközök a Turisztikai Nonprofit Kft. kezelésében vannak.

Az eszközök igénybevétele esetén a tulajdonos és az igénybevevő átadás-átvételi jegyzőkönyvet ír alá, amely rögzíti, hogy rongálás, sérülés esetén az igénybevevő köteles a kárt helyreállítani, az eszköz újbóli használatát lehetővé tenni.

Az eszközök igénybevétele esetén az alábbiak képezhetnek kiadást:

- Kormányos díja a sárkányhajók esetén: 2000 Ft/óra
- Szállítás díja: aktuális üzemanyag-árak és a sofőr díjazása szerint
- Sofőr díja: 1000 Ft/megkezdett óra
- Túravezető díja: 4000 Ft/csoport félnapra, 7000 Ft/csoport egész napra.
- Kikötőhasználati díj: 200 Ft/fő
- Súlyadój: 2000 Ft/alkalom

Általában véve, az alábbi szabadidős programok esetében szükséges költséget rendelni:

1. túravezető igénybevétele
2. Eszközök szállítása, ha az indulás a tárolás helyszínétől különböző helyre esik.
3. Eszközök karbantartási, szervizelési költségei

A túraajánló kiadványban az egyes útvonalaknál megjelölésre kerülnek az adott területen működő és azt jól ismerő túraszervezetek, egyesületek képviselői, valamint túravezetők, elérhetőségei. Ezzel segítséget kívánunk adni egyrészt a túraprogramot egyénileg szervezők részére, másrészt a helyi túraegyesületek számára is, hogy az általuk is megcélzott vendégkörrel összekapcsoljuk őket.

VII. Befejezés

A fentiekből kiderül, hogy a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Programból finanszírozott projekt a térségben hiánypótló jelentőséggel bír, a társadalom körében egyre erőteljesebb tendenciaként mutatkozó aktív szabadidő-eltöltéshez biztosít térségi alapot. Ezen túl biztosítja az egységes arculati megjelenést, Arad és Békés megye, egyúttal a Körösök Völgye népszerűsítésének javítását, a hosszú távú fejlesztés lehetőségét. A projekt hozzájárul az itt élő lakosság életkörülményeinek javításához, az elvándorlás csökkentéséhez, közvetve a munkalehetőségek fenntartásához, mivel több turistát, látogatót

vonz térségünkbe. A projekt eredményei mindenki számára elérhetők, nemi, faji, etnikai, vallási, társadalmi hovatartozás nélkül.

www.kozepbekes.hu;

www.imm-arad.ro;

www.korosoknaturpark.hu

Melléklet - A programcsomagokat bemutató kiadványok, honlap, roll-up plakátok arculati tervei

- Roll-up plakátok
- Túraajánló kiadvány (külső oldal – belső oldal példa)
- Logótervek
- Hotelkártya-tervek
- Pólótervek
- Honlap menü- és látványterv
- Promóciós anyag (külső-belső oldal, magyar és román nyelveken)

Jelen Békés-Arad közös turisztikai marketingstratégia tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.